

Toimintakertomus ja Tilinpäätös 2009

 MANDATUM LIFE

Sisältö

Toimintakertomus 3

IFRS-tilinpäätös 2009

Konsernin laaja tuloslaskelma 10

Konsernitase 12

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista 13

Konsernin rahavirtalaskelma 14

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot 15

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet 15

Segmentti-informaatio 27

Riskienhallinta 32

Muut liitetiedot 43

Tuloslaskelman liitetiedot 43

Taseen liitetiedot 52

Konsernin tunnusluvut ja tunnuslukujen laskentakaavat 72

Tilintarkastuskertomus 74

Toimintakertomus

Alan kehitys kotimaassa

Henkivakuutusmarkkinoiden maksutulo kasvoi runsaat 17 prosenttia edellisestä vuodesta ja oli 3,06 miljardia euroa (2,6 vuonna 2008). Myytyjen vakuutuskappaleiden määrä väheni kokonaisuudessaan, ja yksilöllisiä eläkevakuutuksia myytiin noin 48 600 kappaletta (74 500) sekä säästöhenkivakuutuksia noin 33 300 kappaletta (36 200). Kapitalisaatiosopimuksia myytiin kuitenkin lähes nelinkertainen määrä edellisvuoteen verrattuna – runsaat 4 800 kappaletta (1 200). Vuonna 2009 myydyistä eläkevakuutuksista noin 88 prosenttia, säästöhenkivakuutuksista noin 83 prosenttia ja kapitalisaatiosopimuksista noin 98 prosenttia oli sijoitussidonnaisia vakuutuskappaleilla mitattuna. Riskihenkivakuutusmyynti väheni vuosimaksuilla mitattuna 10 prosenttia ja oli noin 75 miljoonaa euroa (83).

Pääosin perustekorkoisesta liikkeestä koostuvat alan vakuutussäästöt kasvoivat kertomusvuoden aikana yhdeksän prosenttia ja olivat runsaat 30 miljardia euroa (28). Sijoitussidonnaisia vakuutussäästöjä oli vajaat 10 miljardia euroa (7). Kotitalouksien vakuutussäästöt kasvoivat 10 prosentilla 21,5 miljardiin euroon (19,5) ja niiden osuus alan vakuutussäästöistä oli noin 71 prosenttia (71).

Yksityishenkilöiden ottamien vakuutusten maksutulo kasvoi vuodesta 2008 16 prosenttia ja oli 2 122 miljoonaa euroa (1 828). Yrittävien vakuutusten maksutulo kasvoi noin 20 prosenttia ja oli 941 miljoonaa euroa (784), josta eläkesääntöiden vastuunsiirtojen osuus oli noin 42 miljoonaa euroa (115). Kotitalouksien osuus alan maksutulosta laski 69 prosenttiin (70).

Sijoitussidonnaisten eläkevakuutusten maksutulon kasvu jatkui, ja maksutuloa kertyi runsaat 555 miljoonaa euroa (553). Säästämistuotteiden eli säästöhenkivakuutusten ja kapitalisaatiosopimusten yhteenlaskettu

sijoitussidonnainen maksutulo kasvoi edellisvuodesta 93 prosenttia ja oli 1 286 miljoonaa euroa (666). Sijoitussidonnaisten tuotteiden yhteenlaskettu maksutulo nousi 51 prosenttia, ja niiden osuus alan kokonaismaksutulosta oli 60 prosenttia (47).

Perustekorollisten säästöhenkivakuutusten maksutulo kääntyi uudestaan laskuun, ja maksutulo oli 302 miljoonaa euroa (490). Kapitalisaatiosopimusten maksutulosta perustekorollinen osuus oli 69 miljoonaa euroa (8). Perustekorollisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksutulo aleni ja oli 242 miljoonaa euroa (253). Yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaismaksutulo aleni 742 miljoonaan euroon (753).

Ryhmäeläkevakuutuksen kokonaismaksutulo oli 335 miljoonaa euroa (381). Ilman eläkesääntöiden vastuunsiirtoja ryhmäeläkevakuutuksen maksutulo kasvoi 10 prosenttia ja oli 293 miljoonaa euroa (266).

Riskihenkivakuutusten maksutulo ilman työntekijäin ryhmähenkivakuutusta oli 288 miljoonaa euroa (274).

Työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen maksutulo oli 41 miljoonaa euroa (40).

Toiminnan tulos

Mandatum Lifen konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaan. Emoyhtiön erillistilinpäätös on laadittu kansallisia säännöksiä noudattaen. Konsernitilinpäätöksen tulos poikkeaa emoyhtiön tuloksesta pääosin sijoitustoiminnan erilaisista kirjaussäännöistä johtuen.

Mandatum Life -konsernin kokonaistulos käyvin arvoin verojen jälkeen oli 495 miljoonaa euroa (-376), josta käyvän arvon rahaston muutos oli 402 miljoonaa euroa (-481).

Konsernin IFRS-kirjanpidon mukainen voitto ennen veroja oli 122 miljoonaa euroa (140) ja tulos verojen jälkeen oli 94 miljoonaa euroa (106). Emoyhtiön kansallisin säännöksiin laskettu tilikauden voitto oli 347,1 miljoonaa euroa (-162,7).

TULOSANALYYSI

Milj. €	Konserni, IFRS		
	2009	2008	muutos
Vakuutusmaksutulo (omalla vastuulla)	803	529	274
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset ja niiden oikaisut	628	-223	851
Muut vakuutustekniset tuotot	0	0	0
Maksetut korvaukset	-564	-651	87
Vastuuvuonon muutos ennen lisäetuja	-648	568	-1 216
Liikekulut	-69	-69	0
Vakuutustekninen tulos ennen lisäetuja	149	154	-5
Muut korkokulut	-7	-11	4
Muut tuotot ja kulut	0	0	0
Liikevoitto	141	143	-2
Lisäedut	-20	-3	-17
Voitto ennen satunnaisia eriä, varauksia ja veroja	122	140	-19
Verot	-28	-35	7
Tilikauden voitto	94	106	-12
Käyvän arvon rahaston muutos	402	-481	883
Tulos käyvin arvoin	495	-376	871

Pääosa konsernin tuloksesta tuli edelleen perustekorkoisen liikkeen sijoitustoiminnasta ja kotimaisesta liikkeestä. Baltian tytäryhtiön tulos oli 1,3 miljoonaa euroa (-0,7).

Konsernin IFRS säännöin laskettu vakavaraisuuspääoma oli 930,1 miljoonaa euroa (384,4). Emoyhtiön kansallisin säännöin laskettu toimintapääoma oli 918,0 miljoonaa euroa (370,5), eli yli nelinkertainen vaadittuun vähimmäismäärään nähden. Emoyhtiön vakavaraisuusaste oli 18,6 prosenttia (8,1).

Mandatum Life -konsernin taaseen loppusumma oli 7 891,5 miljoonaa euroa (6 712,8), josta oman pääoman osuus oli 738,3 miljoonaa euroa (243,3). Omaan pääomaan sisältyy sijoitusten käyvän arvon rahasto, jonka verovelalla oikaistu määrä oli 210,0 miljoonaa euroa (-191,6).

Vakuutusmaksutulo

Mandatum Life -konsernin kokonaismaksutulo jälleenvakuuttajien osuutta vähentämättä oli kertomusvuonna 809 miljoonaa euroa (536) ja omalla vastuulla oleva maksutulo 803 miljoonaa euroa (529).

Vastaanotetun jälleenvakuutuksen osuus kokonaismaksutulosta oli kaksi miljoonaa euroa. Konsernin ensivakuutuksen maksutulo oli 807 miljoonaa euroa (534).

Toiminta kotimaassa

Emoyhtiön vakuutusmaksutulo kasvoi noin 52 prosentilla ja oli 764 miljoonaa euroa (503). Maksutulosta eläkevakuutusten osuus oli 305 miljoonaa euroa (305), henkivakuutusten osuus 180 miljoonaa euroa (151) ja sijoitusopimuksiin kirjattavien kapitalisaatiosopimusten osuus 279 miljoonaa euroa (47).

Kotimaassa Mandatum Lifen tavoitteena vuonna 2009 oli volyymin ja markkina-aseman vahvistaminen sekä sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa että riskihenkivakuutuksissa. Vuonna 2008 perustetun varainhoito ja sijoitusratkaisut -yksikön onnistuminen yhteistyössä oman yritysmyyntiverkoston kanssa kasvatti merkittävästi maksutuloa sijoitussidonnaisten vakuutusten segmentissä. Sijoitussidonnaisten vakuutusten maksutulo

kasvoi 96 prosentilla 514 miljoonaa euroon (262) ja yhtiön markkinaosuus sijoitussidonnaisesta liikkeestä nousi samalla 27,9 prosenttiin (21,5).

Sijoitussidonnaisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksutulo laski hievan. Maksutuloa kertyi 97 miljoonaa euroa (99). Laskuperustekorkoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksutulo jatkoi supistumistaan alan yleisen kehityksen mukaisesti ja oli 43 miljoonaa euroa (45). Yksilöllisen eläkevakuutuksen maksutulo laski siis kokonaisuudessaan 140 miljoonaa euroon (144).

Ryhmäeläkevakuutuksen maksutulo oli runsaat 165 miljoonaa euroa (161), josta eläkesäätiöiden vastuunsiirtoja oli vajaat 11 miljoonaa euroa (52). Ryhmäeläkevakuutuksen maksutulo kasvoi siten ilman vastuunsiirtoja 42 prosentilla edeltävään vuoteen verrattuna. Painopistealueena olevasta sijoitussidonnaisesta ryhmäeläkevakuutuksesta maksutuloa kertyi noin 35 miljoonaa euroa (31). Perustekorkoisen osan maksutulo puolestaan oli 131 miljoonaa euroa (129).

Henkivakuutuksessa sijoitussidonnaisen liikkeen maksutulo nousi 104 miljoonaa euroon (83). Lisäk-

ENSIVAKUUTUKSEN MAKSUTULO

Milj. €	Konserni, IFRS		
	2009	2008	muutos
Vakuutusopimukset			
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus	141	110	31
Muu yksilöllinen henkivakuutus	63	54	10
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	14	14	0
Muu ryhmähenkivakuutus	4	5	0
Henkivakuutus yhteensä	223	182	41
Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus	97	99	-2
Muu yksilöllinen eläkevakuutus	43	45	-2
Sijoitussidonnainen ryhmäeläkevakuutus	35	31	3
Muu ryhmäeläkevakuutus	111	129	-19
Eläkevakuutus yhteensä	285	305	-19
Vakuutusopimukset yhteensä	508	487	22
Sijoitusopimukset			
Sijoitussidonnainen kapitalisaatiosopimus	279	47	231
Muu kapitalisaatiosopimus	20	-	20
Sijoitusopimukset yhteensä	299	47	251
Ensivakuutuksen maksutulo yhteensä	807	534	273

si sijoitussopimuksiksi luokiteltavien kapitalisaatiosopimusten maksutulo nousi 279 miljoonaan euroon (47) ja oli kokonaan sijoitussidonnaisesta liikkeestä.

Riskihenkivakuutuksen maksutulo jatkoi kasvuaan ja oli noin 39 miljoonaa euroa (38). Lisäksi työntekijäin ryhmähenkivakuutuksesta kertyi maksutuloa 14 miljoonaa euroa (13).

Yksityisasiakkaiden sijoitussidonnainen maksutulo kasvoi hieman enemmän kuin alalla keskimäärin. Maksutuloa kertyi 277 miljoonaa euroa (163), ja markkinaosuus nousi edellisen vuoden 17,3 prosentista 19,7 prosenttiin. Myös yritysasiakkaiden sijoitussidonnainen maksutulo nousi huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna ja oli 236 miljoonaa euroa (100). Mandatum Lifen markkinaosuus tällä yritysvaluutusten yhdellä painopistealueella nousi 54,3 prosenttiin (35,8).

Kotimaassa Mandatum Life oli maksutulolla mitattuna markkinajohtaja ryhmäeläkevakuutuksissa sekä koko yritysvaluuttamissegmentissä. Mandatum Lifen ensivakuutuksen kokonaismarkkinaosuus nousi 24,9 prosenttiin (19,3).

Ulkomainen toiminta

Baltian tytäryhtiön toiminnan painopiste on kotimaan tavoin sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa ja riskihenkivakuutuksissa. Yhteistyö Danske Bankin kanssa jatkuu emoyhtiön tekemän pitkäaikaisen jakeluyhteistyösopimuksen mukaisesti myös Baltiassa. Danske Bankin osuus SE Sampo Life Insurance Balticin henkivakuutusten myynnistä oli noin 40 prosenttia.

Mandatum Lifen maksutulo kasvoi Baltiassa 38 prosenttia, kun koko Baltian markkinat pienenevät noin 10 %. Mandatum Life-konserni on Baltian alueen suurin sijoitussidonnaisissa henkivakuutustuotteissa 27 prosentin (16) markkinaosuudellaan. Mandatum Lifen kokonaismarkkinaosuus Baltiassa on 16 prosenttia (11). Virossa markkinaosuus on 24 prosenttia (12), Liettuassa 12 prosenttia (9) prosenttia ja Latviassa 16 prosenttia (15).

Baltian tytäryhtiön omalla vastuulla oleva maksutulo oli yhteensä

42,5 miljoonaa euroa (31). Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus koko hoidossa olevista 118 miljoonan euron vakuutussäästöistä oli 100 miljoonaa euroa, jossa oli kasvua 74 prosenttia.

Sijoitustoiminta

Mandatum Lifen sijoitustoiminnan tavoitteena on saavuttaa hyväksyttävällä riskitasolla korkein mahdollinen tuotto. Onnistunut sijoitustoiminta mahdollistaa vakuutuksenottajille hyvän nimellistuoton ja kartuttaa toimintapääomaa sekä täyttää omistajien tuotto-odotukset.

Sekä tuoton lisäämiseksi että riskin pienentämiseksi sijoitussalkku pyritään hajauttamaan sekä maantieteellisesti että eri omaisuusluokkien kesken.

Vuoden 2009 haastava taloudellinen ympäristö tarjosi hyviä sijoitumahdollisuuksia erityisesti korkosijoituksissa ja osakkeissa. Osake- ja luottoriskiä sisältävien sijoitusten määrää kasvatettiin aktiivisesti. Mandatum Lifen sijoitussalkun arvo nousi vuoden aikana osake- ja korkomarkkinoiden elpymisen johdosta. Elpyminen ajoitui pääosin toiselle vuosipuoliskolle. Emoyhtiön sijoitustoiminnan tuotto käyvin arvoin vuonna 2009 oli erittäin hyvä 16,8 % (-7,8).

Vuoden päättyessä konsernin sijoituskannan markkina-arvo oli 5 266

miljoonaa euroa (4 674). Suomeen sijoitettuna oli 44 prosenttia (42), muulle euroalueelle 9 prosenttia (11) ja muualle ulkomaille 47 prosenttia (47) kaikista sijoituksista.

Korkosijoituksia on sijoituskannasta 69 %. Korkosalkun duraatio 31.12.2009 oli 2,6 vuotta. Vuoden aikana korkosalkkua on hajautettu rahamarkkinasijoituksista merkittävästi myös yrityslainoihin. Korkoriskin pienentämiseksi Mandatum Lifella on taseessaan koronvaihtosopimuksia nimellisarvostaan 1,1 miljardia euroa. Näillä swapeilla Mandatum Life maksaa lyhyttä vaihtuvaa korkoa ja saa itse kiinteää korkoa (4,7 %). Koronvaihtosopimusten käypä arvo on 60 milj. euroa, ja niiden maturiteetti vaihtelee kahdesta kuukaudesta neljään vuoteen. Korkosijoituksista joukkovelkakirjalainat olivat 47 prosenttia (40), korkorahastot neljä prosenttia (6) ja rahamarkkinasijoitukset 16 prosenttia (31) käyvin arvoin lasketusta sijoituskannasta.

Sijoituskannan osakepainoa nostettiin vuoden 2009 aikana, ja se oli vuoden lopussa 28 %. Tähän lukuun sisältyvät suorat osakesijoitukset 11 prosenttia (9), pääomarahastosijoitukset neljä prosenttia (5), sijoitukset osakerahastoihin 12 prosenttia (4) sekä hedge fund -sijoitukset kaksi prosenttia (2) sijoituskannasta.

Osakesijoituksiin sisältyy pääomarahastosijoituksia vuoden lopussa

SIJOITUKSET

Milj. €	Konserni, IFRS		
	2009	2008	muutos
Kiinteistösijoitukset	104	123	-18
Osakkeet	1 790	1 177	613
Rahoitusmarkkinavälineet	3 335	3 214	121
Talletukset	11	155	-144
Lainasaamiset	24	4	21
Muut sijoitukset	2	2	0
Käypä arvo yhteensä	5 266	4 674	592
Taseen ulkopuoliset arvostuserot			
Kiinteistösijoitukset	16	21	-5
Arvostuserot yhteensä	16	21	-5
Kirja-arvo yhteensä	5 250	4 653	597

359 miljoonaa euroa (318), niihin jäljellä olevia rahastositoumuksia on kaikkiaan 345 miljoonaa euroa (302). Pääoma sitoutuu näihin rahastoihin jatkossa usean vuoden aikana sitä mukaa kun rahastot tekevät uusia sijoituksia.

Kiinteistösisjoitusten osuus oli kolme prosenttia (3) sijoituskannasta. Suoran omistuksen kiinteistöjen kokonaismäärä käyvin arvoon mitattuna oli vuoden lopussa 104 miljoonaa euroa (123). Toimitilakiinteistöjen vajaakäytöaste oli vuoden lopussa 4,4 prosenttia (4,4) ja nettovuokratuotto rakennetulle kannalle 8,1 prosenttia (7,7). Epäsuoria noteeraamattomia kiinteistösisjoituksia, kiinteistöpääomarahastoja ja lainainstrumentteja oli kertomusvuoden päättyessä 68,2 miljoonan euron (34,5) edestä. Kiinteistösisjoitustoiminnan kokonaistuotto oli kertomusvuonna 14,3 % (9,3).

Omana tase-eräänään olevat sijoitussidonnaisia vakuutuksia kattavat sijoitukset olivat konsernissa 2 366 miljoonaa euroa (1 637).

Mandatum Life-konsernin sijoitustoiminnan tuloslaskelman mukainen voitto oli 620 miljoonaa euroa (tappio 234). Sijoitussidonnaisten vakuutususten katteena olevien sijoitusten osuus voitosta oli 359 miljoonaa euroa (tappio 486).

Tilivuoden korkotuotot olivat 217 miljoonaa euroa (187). Nettokorkotuottoja pienentää pääomalainan 7

miljoonan euron korko (8). Pääosin suomalaisiin osakkeisiin liittyvät osingot olivat 27 miljoonaa euroa (62). Tulokseen sisältyy nettomyyntivoittoa 133 miljoonaa euroa (nettomyyntitappio 29). Arvonalentumisia kirjattiin 140 miljoonaa euroa (1). Kurssivoitot 6 miljoonaa euroa (kurssitappiot 30) sisältävät valuuttajohdannaisen tulokset sekä joukkovelkakirjalainojen valuuttakurssimuutokset. Muihin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät muut johdannaissovimusten tulokset.

Yhtiön hallituksen vahvistaman sijoitussuunnitelman mukaisesti käytettiin sijoitustoiminnassa myös johdannaisia. Sijoitustoiminnan osana johdannaisia käytetään aktiivisesti olemassa olevien positioiden ja taseen korkoriskin suojaamiseen sekä lisätuottojen hankkimiseen. Johdannaisia seurataan yhdessä alla olevien sijoitusten kanssa. Johdannaisiin sisältyvä riski lasketaan tarkasteluhetken markkinatilannetta vastaavasti. Johdannaispositio mitoitetaan siten, että salkun kokonaisriski ei ylitä hallituksen vahvistamia rajoja. Johdannaissovimuksia käytetään osake-, korko-, valuuttaja raaka-ainesijoitusten yhteydessä.

Käytettävät instrumentit ovat pääsääntöisesti termiini- ja optiosopimuksia sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia. Tilikaudella on sovellettu suojauslaskentaa sekä käyvän arvon että rahavirran suojauksiin. Omaan pääomaan kirjattujen suojausinstru-

menttien käyvän arvon muutoksesta johtuvien voittojen kokonaismäärä oli vuoden lopussa 21 miljoonaa euroa (15). Valuuttamääräisten rahastojen valuuttasuojauksen tuloksena kirjattiin käyvän arvon rahaston sijaan tulokseen voittoa 9 miljoonaa euroa (tappiota 17). Johdannaisiin liittyvät tulokset olivat kaiken kaikkiaan 27 miljoonaa euroa (59). Nämä sisältyvät eriin valuuttakurssivoitot ja -tappiot sekä muut tuotot ja kulut.

Omaan pääomaan sisältyvä käyvän arvon rahasto kasvoi tilivuonna 543 miljoonaa euroa. Käyvän arvon rahaston muutoksesta osakkeiden osuus oli 383 miljoonaa euroa ja korkoinstrumenttien osuus 160 miljoonaa euroa suojauslaskennan tulos mukaan lukien. Pysyviksi arvonalentumistappioiksi rahastosta kirjattiin 140 miljoonaa euroa (1).

Vastuuelka ja asiakashyvitykset

Konsernitilinpäätöksessä noudatettujen IFRS-standardiin pohjautuvien sääntöjen vaikutukset vastuuelkaan on selvitetty konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteissa. Vakuutus- ja sijoitussopimusten velan laskennassa noudatetaan pääosin kansallisia vastuuelan laskentaperiaatteita lukuun ottamatta tasoitusmäärää.

Kansallisen tilinpäätöskäytännön mukaisesti vakuutus- ja sijoitussopimuksista aiheutuva velka kirjataan vastuuelaksi, jonka muodostavat vakuutusmaksu- ja korvausvastuu.

Mandatum Life -konsernin vakuutus- ja sijoitussopimusten yhteenlaskettu vastuuelka taseessa oli vuoden päättyessä 6 790 miljoonaa euroa (6 123), josta sijoitussidonnaisten sopimusten osuus oli 2 359 miljoonaa euroa (1 636). Baltian tytäryhtiön osuus vastuuelasta oli 118 miljoonaa euroa (77), josta 100,5 miljoonaa euroa (58) on sijoitussidonnaista liikettä.

Valtaosa vakuutus- ja sijoitussopimusten vastuuelasta muodostuu emoyhtiön kotimaisesta vakuutustoiminnasta. Emoyhtiön suomalaisin laskentaperiaattein laskettu vastuuelka ennen jälleenvakuuttajien osuutta oli vuoden 2009 lopussa 6 703 miljoonaa

SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO KÄYVIN ARVOIN

Milj. €	Konserni, IFRS		
	2009	2008	muutos
Muu kuin sijoitussidonnainen liike			
Korot	217	187	30
Osingot	27	62	-36
Kiinteistöjen tuotot ja kulut	6	6	0
Myyntivoitot ja -tappiot	133	-29	162
Arvonalentumiset	-140	-1	-140
Kurssivoitot ja -tappiot	6	-30	37
Sijoitustoiminnan liikekulut ja poistot	-11	-11	0
Muut tuotot ja kulut	31	78	-47
Yhteensä	268	262	7
Käyvän arvon rahaston muutos (ennen veroja)	543	-650	1 193
Taseen ulkopuolisten arvostuserojen muutos	-5	1	-6
Yhteensä käyvin arvo	806	-387	1 193

euroa (6 071). Jälleenvakuuttajien osuus vastuuvälästä oli 3,9 miljoonaa euroa (4,4).

Emoyhtiön sijoitussidonnaisen sopimuskannan vastuuvälä oli kauden päättyessä 2 281 miljoonaa euroa (1 583). Sijoitussidonnaisen liikkeen osuus emoyhtiön vastuuvälästä oli 34 prosenttia. Vastaanotetun jälleenvakuutuksen vastuuvälä oli kauden päättyessä 3,1 miljoonaa euroa (3,7).

Työntekijäin ryhmähenkivakuutusliikkeen vastuuvälä oli emoyhtiössä 23,5 miljoonaa euroa (25,6).

Kotimaisessa toiminnassa vastuuvälälle hyvitettiin vuonna 2009 tuottoa vakuutuslajista riippuen 3,75–4,5 prosenttia. Tämä merkitsee sitä, että vastuuvälään siirrettiin laskuperustekorona lisäksi vakuutusten laskuperustekorosta riippuen 0–1,85 prosenttia vastaava asiakashyvytys. Asiakashyvytyksissä pyritään jatkuvauteen pääomamarkkinoiden heilahteluista huolimatta.

Emoyhtiön vastuuvälään sisältyy vakuutussäästöille tilivuodelta 2009 annettavia asiakashyvytyksiä 18,3 miljoonaa euroa (25,8). Asiakashyvytykset on rahoitettu aiempina vuosina tehdyistä asiakashyvytysvarauksista. Uusia tulevien vuosien hyvytyksiä varattiin 18,3 miljoonaa euroa. Tulevien lisäetujen vastuu oli tilikauden lopussa 18,3 miljoonaa euroa (16,8).

Runasvahinkoisten vuosien varalle kansallisin laskentaperiaattein laskettuun vastuuvälään sisältyvä tasoitusmäärä aleni tilivuoden lopussa laskuperustemuutoksesta johtuen 10 miljoonaan euroon (21,1). Konsernitilinpäätöksessä tasoitusmäärä sisältyy omaan pääomaan ja verovelkaan.

Säästövakuutusten, kapitalisatiosopimusten sekä yksilöllisten eläkevakuutusten vastuuvälän diskontauskorko säilytettiin enimmillään 3,5 prosentissa. Laskuperustekorona täydennysvastuun määrä oli tilivuoden lopussa 94,7 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli kokonaisuudessaan 119 miljoonaa euroa.

Riittävyystestin mukaan vastuuvälä on riittävä. Vastuuvälän jakautumisesta ja muutoksesta on tarkempi selvitys tilinpäätöksen riskienhallintaa käsittelevässä liitteessä.

Kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun mukaan henkivakuutusyhtiössä on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisien vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutus sopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuihin.

Mandatum Lifen tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvytys, joka on vähintään Suomen valtion pitkän joukkovelkakirjalainan korkotasoa vastaava tuotto. Säästövakuutus sisänsä tavoitetasona on maturiteetiltaan 5 vuoden ja eläkevakuutuksissa 10 vuoden joukkovelkakirjalainojen korkotasoa vastaava tuotto. Kokonaishyvytys muodostuu laskuperustekorosta ja vuosittain määrättävistä lisäeduksista. Mandatum Lifen hallitus päättää lisäedut vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa mm. yleinen korkotasoa, yhtiön onnistuminen sijoitustoiminnassa pitkällä aikavälillä, vakuutuksen laskuperustekorona taso sekä yhtiön vakavaraisuus. Lisäksi lisäetutasossa otetaan huomioon, jos yhtiön tulee ko. vakuutuslajin osalta varautua tulevaisuuden osalta oletettua korkeampiin korvausmenoihin johtuen mm. vakuutettujen kuolleisuuden merkittävästä muutoksesta. Yhtiön internet-sivuilta löytyy yksityiskohtaisempi kuvaus lisäetutavoitteesta sekä selvitys annetuista lisäeduista.

Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa.

Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvauteen.

Yhtiön vakavaraisuusasema pyritään pitämään sellaisena, että se ei rajoita lisäetujen antamista vakuutuksenottajille eikä omistajille suunnattavaa voitonjakoa. Mandatum Lifen hallituksella on oikeus muuttaa tavoitetta ja periaatteita vakuutusyhtiöitä säätelevän lainsäädännön puitteissa.

Viron, Latvian ja Liettuan lainsäädännössä ei ole kohtuusperiaatetta vastaavaa sääntelyä.

Korvauskulut

Mandatum Life -konsernin omalla vastuulla olevat korvauskulut olivat yhteensä 632 miljoonaa euroa (766). Lukuun sisältyy korvausvastuun muutos 67 miljoonaa euroa (115). Korvauskulut ovat pääosin kotimaiseen liikkeeseen liittyviä. Baltian tytäryhtiön osuus korvauskuluista on 15 miljoonaa euroa (33).

Mandatum Life -konsernista maksettiin tilikauden aikana korvauksia yhteensä 564 miljoonaa euroa (655), josta jälleenvakuuttajien osuus oli 4,1 miljoonaa euroa (4,4). Sijoitussidonnaisen vakuutusten osuus maksettavista korvauksista oli 152,9 miljoonaa euroa (193).

Emoyhtiö Mandatum Life maksoi tilivuonna eläkkeitä yhteensä 292 miljoonaa euroa (269,3). Näistä ryhmäeläkevakuutuksiin liittyi 60 prosenttia (61). Sopimuksen mukaan erääntyviä säästösummia maksettiin 84,9 miljoonaa euroa (139,9). Takaisinostojen määrä oli 116,6 miljoonaa euroa (152). Henkivakuutusten riskikorvaukset olivat 59,7 miljoonaa euroa (59) ja jälleenvakuutus korvaukset 0,6 miljoonaa euroa (1,5).

Liikekulut ja henkilöstö

Mandatum Life -konsernin liikekulut olivat 69,3 miljoonaa euroa (70). Liikekuluista Baltian tytäryhtiön osuus oli 4,4 miljoonaa euroa (5). Emoyhtiön liikekulut olivat 65,1 miljoonaa euroa (64).

Vuonna 2009 Mandatum Life -konsernin liikekustannussuhde oli 109,3 prosenttia (111,3). Kokonaisliikekustannussuhde, jossa nimittäjässä on huomioitu kaikki liikekulujen kattamiseen tarkoitettut tuotot oli konsernin osalta 91,8 prosenttia (89,6). Konsernin liikekulut sisältävät hankintakuluja 27,7 miljoonaa euroa (32).

Emoyhtiön liikekustannussuhde oli 108,0 prosenttia (108,7) ja kaikki kulujen kattamiseen saadut tuotot mukaan lukien 90,6 prosenttia (87,3). Mandatum Life ei jaksota vakuutusten hankintakuluja, jolloin vakuutuksen ensimmäisen eli hankintavuoden tulos on yleensä hankintakuluista johtuen negatiivinen.

Henkilöstöasioissa vuoden keskeisin teema oli henkilöstön osallistuminen liiketoiminnan muutokseen. Vuoden aikana jokaisella mandatum-lifelaisella oli mahdollisuus osallistua yhteisiin Mandatum Lifen liiketoimintaa käsitteleviin keskustelu- ja koulutustilaisuuksiin. Yli 80 % Mandatum Lifen henkilökunnasta osallistui päivän sijoittamisen perusteet -koulutukseen, jonka tavoitteena oli varmistaa koko henkilöstön perusosaaminen sijoittamiseen liittyvissä kysymyksissä. Syyskuussa lähes 100 esimiestä ja asiantuntijaa kokoontui yhteiseen strategiapäivään työstämään ratkaisuja, joilla parhaiten palvella asiakkaita. Henkilöstön tyytyväisyyttä mitattiin Suomen parhaat työpaikat -tutkimuksessa, jonka tulokset olivat hieman heikentyneet edellisestä vuodesta. Tutkimuksen tuloksia käsitellään alkuvuodesta 2010 yhdessä henkilöstön kanssa sekä yksikkö- että yhtiötasolla.

Vuoden aikana yhtiölle perustettiin oma henkilöstöyksikkö. Yksikön tehtävänä on tukea yhtiön esimiehiä ja johtoa henkilöstökysymyksissä sekä rakentaa liiketoimintaa tukevia henkilöstökäytäntöjä ja -prosesseja. Tavoitteena on yhtiöön ja liiketoiminnan kehittämiseen vahvasti sitoutunut, osaa-va ja motivoitunut henkilöstö.

Mandatum Life emoyhtiön palveluksessa oli kertomusvuoden aikana kokopäiväisiksi työntekijöiksi (FTE) muunnettuna keskimäärin 340 toimihenkilöä (311), joiden suoritteita myytiin myös Keskinäiselle Vakuutusyhtiölle Kalevalle. Mandatum Life -konsernin henkilölukumäärä oli kokonaisuudessaan 450 henkilöä (428), joista myyntihenkilöstöä 137 (132). Baltian tytäryhtiöiden henkilömäärä oli 112 (126), joista myyntihenkilöstöä 43 (55). Baltian tytäryhtiöiden henkilölukumäärä jakaantui siten, että Virossa oli 41, Latviassa 32 ja Liettuassa 39 henkilöä. Työntekijöiden kasvu johtuu pääasiassa kolmesta tekijästä: vuonna 2008 perustetun varainhoito ja sijoitusratkaisut -yksikön lisäresursoinnista, omien asiakasrajapinnassa toimivien myyntihenkilöiden lisäämisestä sekä tietotekniikkapalveluiden osittaisesta siirtämisestä Mandatum Lifen oman henkilöstön haltuun.

Riskienhallinta

Mandatum Lifen riskit muodostuvat vakuutusteknisistä riskeistä, sijoitus-toiminnan riskeistä sekä operatiivisista riskeistä. Yhtiön hallitus hyväksyy vuosittain koko yhtiön riskejä käsittelevän riskienhallintasuunnitelman, jonka laajuus on määritelty muun muassa Vakuutusvalvontaviraston määräyksissä. Riskienhallintasuunnitelmaan liittyy kiinteästi toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi laadittu jatkuvuussuunnitelma.

Riskeistä ja riskienhallinnasta on laadittu tilinpäätöksen liitetieto, jossa on selvitetty Mandatum Life konsernin merkittävimmät riskit ja riskienhallinnan yleiset periaatteet.

Konsernirakenne ja omistus

Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö on Sampo Oyj:n täysin omistama tytäryhtiö.

Mandatum Lifen tytäryhtiö on virolainen SE Sampo Life Insurance Baltic, jolla on sivukonttorit Latviassa ja Liettuassa.

Mandatum Lifen konserniin kuuluu lisäksi tytäryhtiöinä 22 (23) suomalaista asunto- ja kiinteistöosakeyhtiötä sekä osakkuusyhtiöinä Niittymaa Oy (omistus 49 %) sekä SaKa Hallikiinteistöt Oy (omistus 48 %).

Merkittävät tapahtumat tilikauden jälkeen

Ei merkittäviä tapahtumia.

Tulevaisuuden näkymät

Yhtiön maksutulo kasvoi merkittävästi vuonna 2009, painopistealueena olevan sijoitussidonnaisen maksutulon lähes kaksinkertaistuessa. Kasvu johtui pääasiassa vuonna 2008 perustetun varainhoito ja sijoitusratkaisut -yksikön onnistumisesta yhteistyössä oman yritysmyyntiverkoston kanssa sekä loppuvuodesta tapahtuneen

Sampo Pankin myynnin piristymisen johdosta. Kehityksen uskotaan jatkuvan myönteisenä myös vuoden 2010 aikana, mistä johtuen maksutulon odotetaan kasvavan edelleen vuoden 2009 tasosta.

Vuoden 2010 alusta voimaan tullut laki pitkäaikaissäätämisestä tulee muuttamaan eläkekaakan varautumista yksityishenkilöiden osalta. Jatkossa asiakkaan ns. PS-tilille maksamat maksut ovat samalla tavalla verotuksessa vähennyskelpoisia kuin henkivakuutusyhtiöiden tarjoamissa eläkevakuutuksissa. Toisin kuin eläkevakuutuksessa, PS-tilin palveluntarjoajalla on oikeus muuttaa tuotteen hintaa joustavasti, eikä pääomavaateetkaan ole samalla tasolla kuin eläkevakuutuksessa. Muun muassa näistä syistä johtuen Mandatum Life on yhdessä Sampo Pankin kanssa sopinut, että toistaiseksi Mandatum Lifen yksityishenkilöille tarjoamat yksilölliset eläkevakuutukset eivät ole aktiivisessa myynnissä Sampo Pankin verkostossa. Uusissa sopimuksissa eläkkeen alkamisaika muuttuu vuosien varrella lakisääteisen eläkevakuutuksen kanssa yhdenmukaisesti, mistä johtuen yhtiö uskoo olemassa olevien eläkevakuutusten maksu-uskollisuuden jatkuvan entisellä, korkealla tasolla. Mandatum Life uskoo yritysten kautta tapahtuvan eläkekaakan varautumisen kasvavan entisestään jatkossa, mistä johtuen yhtiö jatkaa vuonna 2009 aloitettuja lisäpanostuksia tälle osa-alueelle.

Mandatum Lifen tuloskehitys on vahvasti riippuvainen sijoitusmarkkinoiden kehityksestä. Vuoden 2009 erinomainen onnistuminen sijoitustoiminnassa ja sitä kautta parantunut vakavaraisuusasema luovat hyvän pohjan vuoden 2010 sijoitustoiminnalle.

Hallinto

Mandatum Lifen hallinto määräytyy ensisijaisesti vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain säännösten pohjalta. Tarkeimmat määräykset yhtiön hallinnosta ovat yhtiöjärjestyksessä.

Ylintä päätösvaltaa käyttää yhtiökokous. Varsinainen yhtiökokous pidettiin 17.3.2009 ja ylimääräinen yhtiökokous 15.6.2009, jossa päätettiin

yhtiöjärjestyksen muuttamisesta ja toimiluvan laajentamisesta käsittämään myös henkivakuutusluokka 7:n.

Mandatum Lifen hallitukseen kuuluu yhtiöjärjestyksen mukaan vähintään neljä ja enintään seitsemän jäsentä. Hallituksen jäsenten lukumäärä vuonna 2009 oli viisi jäsentä. Hallituksen jäsenistä olivat erovuorossa Peter Johansson ja Jorma Leinonen, ja heidät valittiin uudelleen vuonna 2012 pidettävään varsinaiseen yhtiökokoukseen asti.

Mandatum Lifen hallituksen kokoonpano on: puheenjohtaja konsernijohtaja Kari Stadigh, varapuheenjohtaja johtaja Peter Johansson ja jä-

seninä sijoitusjohtaja Patrick Lapveteläinen, fil.maist. SHV Jorma Leinonen ja johtaja Jarmo Salonen. Hallitus piti tilikauden aikana 16 kokousta.

Henkilöstön valitsemana edustajana hallituksen kokouksissa on yhteyspäällikkö Matti Lepistö ja hänen varamiehenään kirjanpitopäällikkö Raili Laurinen. Henkilöstön edustaja ei ole hallituksen jäsen.

Yhtiön toimitusjohtajana toimii OTK Petri Niemisvirta ja toimitusjohtajan sijaisena talousjohtaja fil.lis, SHV Jukka Kurki.

Yhtiökokouksen valitsemina tilintarkastajina toimivat Ernst & Young Oy (KHT-yhteisön vastuullisena ti-

lintarkastajana KHT Tomi Englund) ja KHT Kunto Pekkala. Varatilintarkastajina toimivat KHT Eva Bruun ja KHT Heikki Ilkka.

Hallituksen voitonjakoehdotus

Mandatum Lifen tilikauden kansallisin periaattein laskettu tulos on 347 105 500,19 euroa positiivinen voitonjakokelpoisten varojen ollessa 285 610 386,73 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden voitto siirretään voitto- ja tappiotilille ja osinkoa ei jaeta.

Konsernin laaja tuloslaskelma

Milj. €	Liite	1-12/2009	1-12/2008	Muutos
Vakuutusmaksutulo		808,9	535,5	273,4
Jälleenvakuuttajien osuus		-6,4	-6,5	0,1
Vakuutusmaksutulo, netto	1	802,5	529,0	273,5
Sijoitustuotot	2	234,9	271,2	-36,3
Myyntivoitot / tappiot	3	-11,1	-48,2	37,1
Nettotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista	4	414,8	-431,9	846,8
Liiketoiminnan muut tuotot		0,1	0,0	0,1
Nettotuotot yhteensä	9	1 441,3	320,1	1 121,1
Korvaukset ja korvausten hoitokulut		-635,2	-771,4	136,2
Jälleenvakuuttajien osuus		3,6	5,1	-1,5
Korvaukset netto	5	-631,6	-766,3	134,7
Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos		-599,7	680,8	-1 280,5
Jälleenvakuuttajien osuus		0,0	0,0	0,0
Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos, netto	6	-599,7	680,8	-1 280,5
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hankintakulut		-32,0	-32,1	0,1
Saadut jälleenvakuutuspalkkiot		1,4	1,4	-0,1
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hoitokulut		-27,8	-29,2	1,4
Sijoitusten hoitokulut		-11,1	-14,1	3,0
Hallinnon kulut		-11,0	-9,4	-1,6
Liiketoiminnan muut kulut		-0,6	0,0	-0,6
Muut kulut yhteensä	7	-81,2	-83,4	2,2
Kulut yhteensä		-1 312,5	-168,9	-1 143,6
Voitto ennen veroja ja rahoituskuluja		128,7	151,2	-22,5
Rahoituskulut	8, 9	-7,7	-10,9	3,2
Osuus osakkuusyritysten voitosta / tappiosta		0,2	-0,2	0,4
Voitto ennen veroja		121,2	140,1	-18,9
Tuloverot	10	-27,8	-34,6	6,8
Tilikauden voitto		93,5	105,5	-12,0

Milj. €	Liite	1-12/2009	1-12/2008	Muutos
Tilikauden muut laajan tuloksen erät				
Muuntoerot		0,0	0,1	-0,1
Myytavissä olevat rahoitusvarat		546,0	-665,5	1 211,5
Rahavirtasuojaukset		-3,3	15,4	-18,7
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot		-141,1	169,0	-310,1
Kauden muut laajan tuloksen erät yhteensä nettona verojen jälkeen	11, 12	401,6	-480,9	882,5
TILIKAUDEN LAAJA TULOS		495,1	-375,4	870,5
Tilikauden voitosta				
Emoyhtiön omistajien osuus		93,5	105,5	-12,0
Määräysvallattomien osuus		0,0	0,0	0,0
		93,5	105,5	-12,0
Tilikauden laajasta tuloksesta				
Emoyhtiön omistajien osuus		495,1	-375,4	870,5
Määräysvallattomien osuus		0,0	0,0	0,0
		495,1	-375,4	870,5

Konsernitase

Milj. €	Liite	12/2009	12/2008
Varat			
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	13	5,2	5,5
Sijoituskiinteistöt	14	84,5	97,5
Aineettomat hyödykkeet	15	14,2	14,2
Sijoitukset osakkuusyhteisöissä	16	0,4	1,7
Rahoitusvarat	17–20		
Osakkeet ja osuudet	21		
Myytavissä olevat		1 785,0	1 174,9
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät		1 923,1	1 477,1
Muut käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt		4,5	0,6
Rahoitusmarkkinavälineet	22		
Eräpäivään asti pidettävät		-	0,5
Myytavissä olevat		3 289,4	3 173,2
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät		365,2	121,1
Muut käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt		45,6	40,4
Lainat ja muut saamiset	23	25,9	5,2
Muut sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät rahoitusvarat	24	77,6	38,8
Johdannaissopimukset	25	66,1	108,4
Laskennalliset verosaamiset	31	-	8,3
Saamiset jälleenvakuutusopimuksista	29	4,0	4,5
Muut varat	26	133,1	269,7
Rahavarat	27	67,6	171,2
Varat yhteensä		7 891,5	6 712,8
Oma pääoma ja velat			
Oma pääoma			
Osakepääoma		40,4	40,4
Ylikurssirahasto ja vararahasto		128,9	128,9
Arvonmuutosrahasto		210,0	-191,6
Kertyneet voittovarot		359,1	265,7
Emoyhtiön omistajien osuus		738,3	243,3
Määräysvallattomien osuus		0,1	0,1
Oma pääoma yhteensä	28	738,4	243,4
Velat			
Velat vakuutusopimuksista			
Sijoitussidonnaiset sopimukset	29	1 961,5	1 537,8
Muut sopimukset	29	4 374,0	4 423,2
Velat sijoitussopimuksista			
Sijoitussidonnaiset sopimukset	29	397,6	98,7
Muut sopimukset	29	56,9	63,3
Rahoitusvelat			
Korolliset velat	30	100,0	100,0
Johdannaissopimukset	25	31,7	4,0
Laskennalliset verovelat	31	96,9	0,0
Muut velat	32	70,2	242,2
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat		64,2	0,0
Velat yhteensä		7 153,1	6 469,3
Oma pääoma ja velat yhteensä		7 891,5	6 712,8

Laskelma oman pääoman muutoksista

Milj. €	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Vararahasto	Voittovarät	Muuntoerot	Myytavissä olevat rahoitus- varät *	Rahavirta- suojaus **	Yhteensä
Oma pääoma 1.1.2008	40,4	98,8	29,9	360,5	-0,3	289,4	0,0	818,6
Muutokset omassa pääomassa								
Siirrot oman pääoman erien välillä		0,2	0,0	-0,3				-0,1
Osakeperusteiset maksut				0,2				0,2
Osingonjako				-200,0				-200,0
Kauden laaja tulos				105,5	0,1	-492,4	11,4	-375,4
Oma pääoma 31.12.2008	40,4	98,9	29,9	265,9	-0,2	-203,0	11,4	243,3
Muutokset omassa pääomassa								
Osakeperusteiset maksut				-0,1				-0,1
Kauden laaja tulos				93,5	0,0	404,0	-2,4	495,1
Oma pääoma 31.12.2009	40,4	98,9	29,9	359,3	-0,2	201,0	9,0	738,3

* Myytävissä olevista rahoitusvaroista on kirjattu omaan pääomaan kauden arvostusta 388,2 (-514,9) milj. euroa. Kauden tulokseen on siirretty 15,8 (22,5) milj. euroa.

** Rahavirtasuojauksista omaan pääomaan on kirjattu kauden arvostusta 9,0 (11,4) milj. euroa.

Muuntoeroihin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sekä rahavirtasuojaukseen sisältyvät määrät ovat laajaan tulokseen kirjattuja verovaiikutuksella huomioituja eriä.

Rahavirtalaskelma

Milj. €	2009	2008
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto ennen veroja	121,2	140,1
Oikaisut:		
Poistot	6,1	6,3
Realisoitumattomat arvostusvoitot ja -tappiot	-188,1	472,1
Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos	667,5	-566,1
Sijoitusten myyntivoitot ja -tappiot	-158,5	65,8
Muut oikaisut	39,4	48,0
Oikaisut yhteensä	366,3	26,1
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)		
Sijoituskiinteistöt	25,2	3,5
Rahoitusvarat *	-633,7	287,5
Muut varat	55,8	-120,7
Yhteensä	-552,7	170,3
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)		
Rahoitusvelat	-0,4	0,0
Muut velat	9,5	6,6
Maksetut korot ja tuloverot	-46,1	-63,1
Yhteensä	-37,1	-56,5
Liiketoiminnasta kertyneet nettorahavarat	-102,2	280,0
Investointien rahavirta		
Investoinnit tytär- ja osakkuusyhtiöosakkeisiin	-	0,1
Luovutustulot tytär- ja osakkuusyhtiöosakkeista	1,6	4,1
Nettoinvestoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-2,9	-6,1
Investointeihin käytetyt nettorahavarat	-1,4	-2,0
Rahoitustoiminnan rahavirta		
Maksetut osingot	-	-200,0
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	0,0	0,0
Rahoitukseen käytetyt nettorahavarat	0,0	-200,0
Rahavirrat yhteensä	-103,6	78,0
Rahavarat tilikauden alussa	171,2	93,2
Rahavarat tilikauden lopussa	67,6	171,2
Rahavarojen nettomuutos	-103,6	78,0
Lisätietoa rahavirtalaskelmaan		
Saadut korot	256,5	206,6
Maksetut korot	46,7	34,4
Saadut osingot	27,1	62,8

* Rahoitusvarat sisältävät sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset.

Rahavirtalaskelmien erät eivät ole suoraan johdettavissa taseista mm. valuuttakurssien muutosten takia.

Tilikauden rahavarat sisältävät kassan 56,9 milj. euroa (16,4) sekä muut lyhytaikaiset talletukset (enintään 3 kk) 10,7 milj. euroa (154,8).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Yrityksen perustiedot

Konserni harjoittaa Suomessa ja Baltiassa henkivakuutusliiketoimintaa.

Konsernin emoyritys on Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö. Emoyrityksen kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity osoite on Bulevardi 56, 00120 Helsinki.

Jäljennös konsernitilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.sampo.com tai konsernin emoyhtiön pääkonttorista osoitteesta Bulevardi 56, 00120 Helsinki.

Yhteenvedo merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista

Mandatum Lifen konsernitilinpäätös vuodelta 2009 on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, "IFRSs") mukaisesti. Tilinpäätöstä laadittaessa Mandatum Life on soveltanut kaikkia liiketoimintaansa liittyviä 31.12.2009 voimassa olleita ja EU:n komission hyväksymiä standardeja ja tulkintoja.

Kuluneella tilikaudella Mandatum Life otti käyttöön seuraavat liiketoimintaansa liittyvät uudet tai uudistetut standardit ja tulkinnat.

IFRS 2:een *Osakeperusteiset maksut – Oikeuden syntymisehdot ja peruutukset* tehdyt muutokset edellyttävät kaikkien lopullista oikeutta synnyttämättömien ehtojen huomioon ottamista myönnettyjen oman pääoman ehtojen instrumenttien käypää arvoa määritettäessä. Lisäksi muutos tarkentaa palkkion peruuntumisen käsittelyä. Muutoksen käyttöönotolla ei ole ollut merkittävää vaikutusta Mandatum Lifen tilinpäätösraportointiin.

IFRS 7:ään *Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot – Rahoitusinstrumentteja koskevien liitetietojen parantaminen* tehdyt muutokset

annettiin maalikuussa 2009 kansainvälisen finanssikriisin seurauksena. Muutokset edellyttävät kolmitasoisien hierarkian esittämistä rahoitusinstrumenttien käyvistä arvoista. Standardi edellyttää myös lisäliitetietoja käyppien arvojen määrittämisestä, jotta niiden suhteellinen luotettavuus olisi helpommin arvioitavissa. Myös maksuvalmuisriskistä tulee antaa kattavam-
pia lisätietoja. Muutoksen vaikutus Mandatum Lifen tilinpäätösraportointiin näkyy lisääntyneessä liitetietomäärässä.

IFRS 8 *Toimintasegmentit* muuttii segmenttiraportointia siten, että esitettävien segmenttitietojen on perustuttava johdolle raportoituun informaatioon ja siinä noudatettuihin laskentaperiaatteisiin. Standardin käyttöönotto ei muuttanut Mandatum Lifen segmenttiraportointia merkittävästi, sillä konsernin aiemmin julkaissamat segmenttiedot ovat jo perustuneet konsernin sisäiseen raportointirakenteeseen.

Uudistetun IAS 1:n *Tilinpäätöksen esittäminen* tarkoitus on helpottaa tilinpäätöksen sisältyvien tietojen analysointia ja vertailua. Muutokset liittyvät lähinnä laajan tuloslaskelman ja oman pääoman muutoslaskelmien esitystapoihin sekä käytettyyn terminologiaan.

IAS 1 *Tilinpäätöksen esittäminen* ja IAS 32 *Rahoitusinstrumentit: esittämistapa – standardien muutokset (Lunastusvelvoitteiset rahoitusinstrumentit ja yhteisön purkauksessa syntyvät velvoitteet)* edellyttävät tietyn tyyppisten lunastusvelvoitteisten oman pääoman ehtojen instrumenttien luokittelua omaksi pääomaksi velan sijaan. Muutosten käyttöönotolla ei ole ollut vaikutusta Mandatum Lifen tilinpäätösraportointiin.

IFRS 9 :ään *Kytkeytyjen johdannais-
ten uudelleenarviointi* sekä IAS 39:ään *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen – Kytkeyty johdannaiset* teh-

dyt muutokset selventävät kaikkien kytkeytyjen johdannais-
ten uudelleenarvioimista ja tarvittaessa tilinpäätöksessä erillisinä käsittelemistä silloin, kun rahoitusvaroihin kuuluva erä siirretään pois käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista. Muutosten käyttöönotolla ei ole ollut vaikutusta Mandatum Lifen tilinpäätösraportointiin.

IFRIC 13 *Kanta-asiakasohjelma* edellyttää kanta-asiakaspalkkioiden käsittelemistä erillään tavarain tai palvelun myynnistä. Tulkinnan käyttöönotolla ei ole ollut merkitystä Mandatum Lifen tilinpäätösraportointiin.

IFRIC 14 IAS 19 – *Etuusperusteisesta järjestelystä johtuvan omaisuuserän yläraja, vähimmäisrahoitinta-vaatimukset ja näiden välinen yhteys* selventää, kuinka paljon eläkejärjestelyn ylijäämästä voidaan kirjata omaisuuseräksi sekä miten lakisääteinen tai sopimusperusteinen vähimmäisrahoitinta-vaatimus vaikuttaa eläkejärjestelystä syntyvään omaisuuserään tai velkaan. Tulkinnan käyttöönotolla ei ole ollut merkitystä Mandatum Lifen tilinpäätösraportointiin.

IFRIC 16 *Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaukset* selkeyttää ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojauksen kirjanpitoärsittelyä konsernissa. Tulkinnan käyttöönotolla ei ole ollut merkitystä Mandatum Lifen tilinpäätösraportointiin.

IFRS-standardeihin tehdyt vuosittaiset parannukset 2008 – erityyppisiä, vähemmän merkittäviä muutoksia, joita on tehty kerralla useampiin standardeihin. Konsernin näkemyksen mukaan muutokset eivät ole olleet merkittäviä Mandatum Lifen tilinpäätösraportoinnille.

Konsernitilinpäätöksen liitetietojen laadinnassa on otettu huomioon myös suomalainen kirjanpito- ja yhteisölaainsäädäntö sekä viranomais-säännökset.

Tilinpäätöksen arvostamisperusta on alkuperäinen hankintamenu lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa sekä oman pääoman ehtoisina instrumentteina suoritettavia osakeperusteisia maksuja, jotka arvostetaan käypään arvoon.

Konsernitilinpäätös esitetään miljoonina euroina pyöristettynä yhden desimaalin tarkkuudella, ellei toisin ole mainittu.

Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön hallitus hyväksyi tilinpäätöksen 8. helmikuuta 2010.

Konsernitilinpäätös Tytäryhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön ja sen tytäryhtiöiden tilinpäätökset. Tytäryhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta toteutuu, kun konsernilla on yli puolet äänivallasta tai sillä on muutoin määräysvalta määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta. Hankitut yritykset yhdistellään tytäryhtiöinä siitä päivästä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan ja luovutetut tytäryhtiöt siihen päivään saakka, kun määräysvalta lakkaa.

Tytäryhtiöiden hankinnat käsitellään hankintamenomenetelmällä. Hankintamenu kohdistetaan hankinnan kohteen yksilöitävissä oleville varoille, veloille ja ehdollisille veloille, jotka arvostetaan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Määrä, jolla hankintamenu ylittää konsernin osuuden hankinnan kohteen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta, käsitellään liikearvona.

Konsernitilinpäätös laaditaan soveltaen yhtenäisiä laadintaperiaatteita samankaltaisissa olosuhteissa toteutuviin samanlaisiin liiketoimiin ja muihin tapahtumiin. Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat sekä voitot ja tappiot eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

Osakkuusyhtiöt

Osakkuusyhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei valtaa määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista. Jollei toisin osoiteta, huomattava vaikutusvalta toteutuu, kun konserni omistaa 20–50 prosenttia sijoituskohteen äänivallasta. Sijoitukset osakkuusyhtiöihin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Hankintahetkellä sijoitukset osakkuusyhtiöihin kirjataan hankintamenuun, jota oikaistaan hankinta-ajankohdan jälkeen tapahtuvalla muutoksella konsernin osuudessa osakkuusyhtiön voitosta (tappiosta) ja muilla muutoksilla, jotka on suoraan kirjattu osakkuusyhtiön omaan pääomaan. Mikäli konsernin osuus osakkuusyhtiön tappiosta ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitukset merkitään taseeseen nolla-arvoon ja ylimenevät tappiot yhdistellään vain siinä tapauksessa, että konserni on sitoutunut osakkuusyhtiön veloitteiden täyttämiseen. Sijoitus osakkuusyhtiöön sisältää hankinnasta syntyneen liikearvon. Realisoitumattomat voitot (tappiot) konsernin ja osakkuusyhtiön välillä eliminoidaan konsernin omistussuuden mukaisesti.

Konsernin omistussuuden mukainen osuus osakkuusyhtiön tuloksesta on esitetty omana eränään tuloslaskelmassa. Konsernin osuus osakkuusyhtiön muihin laajan tuloksen eriin kirjatusta muutoksista on esitetty konsernin muissa laajan tuloslaskelman erissä.

Jos ilmenee viitteitä siitä, että sijoituksen arvo saattaa olla alentunut, testataan sen kirjanpitoarvo arvonalentumisen varalta vertaamalla sitä sijoituksesta kerrytettävissä olevaan rahamäärään. Kerrytettävissä olevana rahamääränä pidetään käyttöarvoa tai myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyä käypää arvoa sen mukaan kumpi niistä on suurempi. Jos sijoituksesta kerrytettävissä oleva rahamäärä on pienempi kuin sen kirjanpitoarvo, vähennetään kirjanpitoarvoa kirjaamalla siitä tulosvaikutteinen arvonalentumistappio, jonka suuruus on kirjanpitoarvon ja kerrytettävissä olevan rahamäärän

erotus. Mikäli sijoituksesta kerrytettävissä oleva rahamäärä myöhemmin kasvaa ja on suurempi kuin kirjanpitoarvo peruutetaan tehty arvonalentus vastaavasti tulosvaikutteisesti.

Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet

Konsernitilinpäätös laaditaan euroina, joka on konsernin ja emoyhtiön toiminta- ja esittämismuunnos. Konserniyhtiöt ovat laatineet tilinpäätöksensä käyttäen toimintavalmuutta, joka on kunkin yhtiön taloudellisen toimintaympäristön päävaluutta. Yhtiöiden ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan toimintavalmuutan määräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskauksen keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan yhtiön toimintavalmuutan määräisiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Ei-monetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuun, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan määräisten liike-tapahtumien ja monetaaristen taseerien muuttamisesta toimintavalmuutan määräisiksi aiheutuvat kurssierot kirjataan valuuttakurssivoitoina tai -tappioiden tuloslaskelmaan. Myytävänä pidettävien ei-monetaaristen rahoitusvarojen kurssierot kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

Ulkomaisten tytäryritysten, joiden toimintavalmuutta ei ole euro, tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Syntyvät kurssierot kirjataan omaan pääomaan muuntoeroksi, jonka muutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kun tytäryritys myydään kokonaan tai osittain, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

Ulkomaisten yksiköiden hankintaan liittyvä liikearvo ja käyvän arvon oikaisu käsitellään tilinpäätöksessä kuin ne olisivat ulkomaisen yksikön varoja ja velkoja. Muuntoerot, jotka syntyvät näiden erien muuttamisesta tilinpäätöspäivän kurssiin, kirjataan omaan pääomaan ja niiden muutos muihin laajan tuloksen eriin.

Muuntoerot, jotka ovat syntyneet ennen konsernin IFRS-standardeihin siirtymispäivää 1.1.2004, on IFRS 1 salliman helpotuksen mukaisesti oletettu nollassa suuruisiksi.

Konsernitilinpäätöksessä on käytetty seuraavia valuuttakursseja:

1 euro =	Tilinpäätöspäivän kurssi	Tilikauden keskikurssi
Viron kruunu	15,6466	15,6466

Segmenttiraportointi

Mandatum Life konsernin segmenttiraportointi perustuu kotimaisen liiketoiminnan tuoteryhmäjakoon sekä muuhun maakohtaiseen organisaatiorakenteeseen. Raportoivat segmentit ovat sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi), muut sopimukset (Suomi) sekä Baltia.

Tuoteryhmien riskit poikkeavat toisistaan sijoitusriskien osalta. Segmenttien tulokset raportoidaan yhtiön johdolle osana johdon raportointia.

Segmentille sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi) on kohdistettu sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset ja näiden tuotto mukaan lukien Mandatum Lifen rahastoyhtiöiltä saamat palkkiot. Lisäksi tälle segmentille on kohdistettu toiminnan vaatimaa vähimmäistoimintapääomaa vastaava määrä tase-erästä 'myytävissä olevat rahoitusmarkkinavälineet'. Kyseiselle erälle on tuloslaskelmalla oletettu laskennallinen kuuden kuukauden euriboria vastaava tuotto, joka on vastaavasti vähennetty muut sopimukset -segmentin sijoitustoiminnan nettotuotosta. Liikekustannusten, mukaan lukien poistot, ja aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden allokointi kotimaisille segmenteille on laadittu yhtiön sisäisen kustannuslaskennan avulla.

Ensisijainen segmenttiraportointi antaa myös olennaisilta osin maantieteellisen jaon, koska toiminta Baltiassa esitetään yhtenä erillisenä liiketoiminta-alueena. Ulkomaisen toiminnan laajetessa maakohtaista jaottelua laajennetaan. Konsernitilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat, saatavat ja velat eliminoidaan rivi riviltä.

Segmenttien ja yhtiöiden välisten kotimaisten ja rajat ylittävien liiketoimien hinnoittelussa on sovellettu markkinaehtoperiaatetta. Hinnoittelu perustuu OECD:n siirtohinnoitteluohjeistukseen sekä EU:n siirtohinnoitteludokumentoinnista antamaan käytännösääntöön.

Korot ja osingot

Korkotuotot ja -kulut jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen juoksuajalle. Tällä menetelmällä korkotuotot ja -kulut jaksotetaan rahoitusinstrumentin juoksuajalle tasaisesti suhteessa instrumentin taseessa olevaan pääomaan.

Osingot kirjataan tuotoksi sinä tilikautena, jona oikeus niiden saamiseen on syntynyt.

Palkkiot

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien palkkiot ja transaktiokulut kirjataan suoraan tulokseen instrumentin alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä.

Vakuutusten hankkimisesta aiheutuvat menot käsitellään Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvinä palkkiokuluina.

Palkkiokulut sisältyvät tuloslaskelmaerään Sijoitustoiminnan nettotuotot.

Vakuutusmaksut

Vakuutusmaksutulo sisältyy tuloslaskelmaerään Vakuutusmaksutulo.

Vakuutusmaksuun ja sijoitusmaksuun sisältyvät vastuut ovat pitkäaikaisia, jolloin vakuutusmaksu ja sen perusteella maksettava korvaus eivät yleensä kohtaa samalla tilikaudella. Vakuutusmaksut kirjautuvat maksutuloon vakuutuslajista riippuen pääsääntöisesti maksuperusteisesti. Veloituserusteisesti kirjautuu osa ryhmäeläkevakuutuksen vakuutusmaksuista.

Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään kuluna erässä Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos.

Rahoitusvarat ja -velat

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä niiden arvostuskäytännön mukaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin, lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin ja muihin rahoitusvelkoihin.

Konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti sijoituksia seurataan ja hallinnoidaan käyvin arvoihin mahdollisimman ajantasaisen ja oikean kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Sijoitukset myös raportoidaan konsernin johdolle käyvin arvoihin. Rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset ovat joukkovelkakirjoja ja oman pääoman ehtoisia instrumentteja. Ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Vakuutusmaksuun koskevan standardin IFRS 4 mukaan harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten arvostuksessa noudatetaan kansallisia laskentaperiaatteita, tasoitusmäärää lukuun ottamatta, eli sopimuksia ei arvosteta käypään arvoon. Näiden sopimusten sekä oman pääoman katteena olevia sijoituksia hallinnoidaan kokonaisuutena ja ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi on määritetty sijoitussidonnaisen sopimusten katteena olevat sijoitukset, jotka esitetään taseessa omana eränään. Myös näitä vastaava velka esitetään omana eränään. Lisäksi ulkomaisten tytäryhtiöiden rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset sekä rahoitusinstrumentit, joissa pääinstrumentista ei ole irrotettu kytkettyä johdannaista, on määritetty käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi.

Taseeseen ja taseesta pois kirjaaminen

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä, joka on päivä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset kirjataan taseeseen lainaa nostettaessa.

Rahoitusvarat ja -velat netotetaan ja esitetään taseessa nettomääräisenä vain silloin, kun netottamiseen on lailinen oikeus ja netotus aiotaan toteuttaa tai saaminen ja velka suorittaa samanaikaisesti.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Eräissä poikkeuksellisissa tilanteissa tiettyjen käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen uudelleenluokittelu on mahdollista alkuperäisen kirjaamisen jälkeen.

Mikäli kaupankäyntitarkoituksessa pidettävä tai myytävissä oleva rahamarkkinaväline alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä olisi täyttänyt lainojen ja muiden saamisten määritelmän, se voidaan uudelleenluokitella tähän ryhmään edellyttäen, että yhteisöllä on vakaa aikomus ja kyky pitää omaisuuserä ennakoitavissa olevaan tulevaisuuteen tai eräpäivään asti.

Muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahamarkkinavälineet sekä osakkeet voidaan uudelleenluokitella harvinaisissa olosuhteissa myytäviksi oleviksi rahavaroiksi tai eräpäivään asti pidettäväksi sijoituksiksi, mikäli omaisuuserää ei enää pidetä kaupankäyntitarkoituksessa.

Uudelleenluokittelun mahdollisuus ei koske johdannaissopimuksia, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritettyjä rahoitusvaroja eikä rahoitusvelkoja.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat

Konsernissa käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset sekä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset, joita ei ole määritetty suojaaviksi ja jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi.

Johdannaiset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintamenoa, joka on niistä maksetun tai saadun vastikkeen käypä arvo. Johdannaissopimuksista kirjataan taseeseen saaminen, kun käypä arvo on positiivinen ja velka, kun käypä arvo on negatiivinen. Johdannaiset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos yhdessä realisoituneiden voittojen ja tappioiden kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritetään sellaisiksi. Varat kirjataan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintamenoa, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo. Taseessa ne arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoittojen ja -tappioiden, korkotuottojen ja -kulujen sekä osinkotuottojen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Eräpäivään asti pidettäväksi sijoituksiksi luokitellaan johdannaismenoihin kuuluvat rahoitusvarat, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia, jotka erään-tyvät määrättyinä päivinä, ja jotka

konsernilla on vakaa aikomus ja kyky pitää eräpäivään asti. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintamenoa, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo transaktiomenoilla oikaistuna. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan jaksotettuun hankintamenoa efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellaan johdannaismenoihin kuuluvat rahoitusvarat, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia, joita ei noteerata toimivilla markkinoilla ja joita ei aiota myydä välittömästi tai lyhyen ajan kuluessa. Lainat ja muut saamiset -ryhmä sisältää myös käteiset varat.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintamenoa, joka on lainan saajalle annetun vastikkeen käypä arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoa efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan johdannaismenoihin kuuluvat rahoitusvarat, jotka on määritetty myytävissä oleviksi tai jotka eivät kuulu muihin rahoitusvarojen ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista ja osakkeista ja osuuksista.

Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintamenoa, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättyä hankintaan suoraan kohdistettavissa olevilla transaktiomenoilla. Taseessa myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon ja arvonmuutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään käyvän arvon rahastossa verovaikutus huomioon ottaen. Korkotuotot ja osingot kirjataan tulokseen. Kun myy-

tävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluva omaisuuserä myydään, omaan pääomaan kertynyt käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tulokseen. Käyvän arvon muutos siirretään omasta pääomasta tuloslaskelmaan myös silloin, kun omaisuuserän arvo on alentunut siten, että siitä kirjataan arvonalentumistappio. Myytävissä olevista monetaarisista tase-eristä johtuvat kursierot kirjataan aina suoraan tuloslaskelmaan.

Muut rahoitusvelat

Muita rahoitusvelkoja ovat liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen saadun vastikkeen määräisenä transaktiokuluilla oikaistuna silloin, kun vastike saadaan. Rahoitusvelat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenuon.

Jos omia velkoja lunastetaan takaisin ennen eräpäivää, velat poistetaan taseesta ja velan kirjanpitoarvon ja lunastuksessa maksetun vastikkeen erotus kirjataan tulokseen.

Käypä arvo

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään toimivilla markkinoilla noteerattujen hintojen perusteella. Rahoitusvarat arvostetaan ostokurssiin ja rahoitusvelat myyntikurssiin. Mikäli rahoitusinstrumentille on olemassa sen markkinariskin kumoava vastaerä, arvostuksessa käytetään tätä osin keskikurssia.

Jos rahoitusinstrumentille kokonaisuutena ei ole olemassa julkista noteerausta, mutta sen osatekijöille on olemassa toimivat markkinat, käypä arvo määritetään osatekijöiden markkinahintojen perusteella.

Jos markkinat eivät ole toimivat tai arvopaperilla ei ole noteerausta, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Arvostus tehdään käyttämällä asiaa tuntevien, liiketoimintaan halukkaiden osapuolten välisten viimeaikaisten markkinatransaktioiden hintoja, toisen olennaisilta

osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa, rahavirtojen diskonttausmenetelmää sekä optionhinnoittelumalleja.

Jos rahoitusvaroihin kuuluvan omaisuuserän käypää arvoa ei ole mahdollista määrittellä, hankintamenuon katsotaan olevan riittävän lähellä oleva arvio käyvästä arvosta. Tällaisten rahoitusvarojen määrä konsernin taseessa on epäolennainen.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut. Kun arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman alkuperäisen kirjaamisen jälkeisen toteutuneen tappion synnyttävän tapahtuman seurauksena ja näillä tapahtumilla on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin, kirjataan arvonalentumistappio.

Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat rahoitusvarat

Objektiivisena näyttönä arvonalentumisesta pidetään esimerkiksi liikkeeseenlaskijan tai velallisen merkittäviä taloudellisia vaikeuksia, jotka johtavat maksukyvyttömyyteen ja arvioon siitä, että asiakas ei todennäköisesti selviydy maksuvelvoitteistaan konsernille.

Kun on objektiivista näyttöä siitä, että jaksotettuun hankintamenuon taseeseen merkityistä rahoitusvaroista on syntynyt arvonalentumistappiota, tappion suuruus määritetään saamisen kirjanpitoarvon ja saamisesta arvioidun kerrytettävissä olevien tulevien rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Diskonttaus korkona käytetään saamisen alkuperäistä efektiivistä korkoa. Erotus kirjataan arvonalentumistappioksi tuloslaskelmaan. Arvonalentuminen arvioidaan sopimuskohtaisesti.

Mikäli arvonalentumistappion määrä pienenee myöhemmin ja vä-

hennyksen voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappion kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan (kuten rahoitusinstrumentin liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuusluokituksen paranemiseen), arvonalentumistappio peruutetaan tulosvaikutteisesti.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Objektiivinen näyttö perustuu erillistarkasteluun, joka tehdään, kun liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksessa tapahtuu muutos tai yhtiö siirretään tarkkailulistalle tai kun osakkeen tai osuuden käypä arvo laskee merkittävästi tai pitkäaikaisesti alle alkuperäisen hankintamenuon.

Päätös siitä, onko arvon alentuminen merkittävä tai pitkäaikainen, vaatii johdon harkintaa. Päätös tehdään tapauskohtaisesti ja sitä tehtäessä arvioidaan laadullisten kriteerien lisäksi mm. osakkeen arvon historiallisia muutoksia ja aikajaksoa, jonka ajan osakkeen käypä arvo on ollut hankintamenuon alhaisempi. Mandatum Life -konsernissa arvon alentuminen katsotaan yleensä merkittäväksi, kun julkisesti noteeratun osakkeen tai osuuden käypä arvo alittaa keskimääräisen hankintamenuon 20 prosentilla ja pitkäaikaiseksi, kun käypä arvo on alittanut hankintamenuon yli 12 kuukauden ajan.

Koska noteeraamattomille osakkeille ja osuuksille ei ole saatavissa toimivilla markkinoilla julkaistavia hintoja, niiden arvo pyritään määrittämään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Merkittävien noteeraamattomien osakkeiden ja osuuksien erä ovat pääomarahastosijoitukset. Pääomarahastosijoitukset arvostetaan yleisesti alalla vallitsevan käytännön, International Private Equity and Venture Capital Guidelines (IPEV) mukaisesti.

Arvon alenemisen merkittävyttä ja pitkäaikaisuutta arvioidaan viimeksi mainituissa tapauksissa tapauskohtaisesti ottaen huomioon sijoitukseen liittyvät erityistekijät ja olosuhteet. Mandatum Life tekee pääomarahastosijoituksensa pitääkseen ne rahaston elinkaaren loppuun asti, jolloin rahas-

ton tyypilliseksi toimiajaksi muodostuu 10–12 vuotta. Arvio koko rahaston mahdollisesta arvон alentumisesta voidaan yleensä perustellusti tehdä vasta elinkaaren loppupuolella. Mikäli on lisäksi kuitenkin perusteltua syytä epäillä, että sijoituksesta ei sitä myytessä saada hankintamenoa vastaavaa määrää, kirjataan arvonalennus.

Saamistodistusten arvon alentumisessa tappion suuruus määritetään pääoman lyhennyksillä ja jaksotuksella oikaistun hankintamenoa ja tarkasteluhetken käyvän arvon välisenä erotuksena, vähennettynä aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjatulla arvonalentumistappiolla.

Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen tai osakkeen tai osuuden arvonalentumisesta on saatu objektiivinen näyttö, muihin laajan tuloksen eriin kirjatun kertynyt tappio siirretään omasta pääomasta kirjattavaksi tulosvaikutteisena arvonalentumistappiona.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappio-kirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan.

Jos osakkeen käypä arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen nousee, arvonnousu kirjataan suoraan muun laajan tuloksen eriin. Arvon edelleen laskiessa alle hankintamenoa kirjataan tulosvaikutteinen arvonalennus.

Johdannais-sopimukset ja suojausperiaatteet

Johdannais-sopimukset luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin sopimuksiin ja suojaaviin sopimuksiin ja ne sisältävät korkojohdannaiset, valuuttajohdannaiset, osakejohdannaiset sekä hyödykejohdannaiset. Johdannais-sopimukset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Kaikki johdannais-sopimukset kirjataan taseeseen varoiksi, kun niiden käypä arvo on positiivinen ja veloiksi, kun käypä arvo on negatiivinen.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannais-sopimukset

Johdannais-sopimukset, joita ei ole merkitty suojaaviksi sekä pääsopimuksesta erotetut kytketyt johdannaiset käsitellään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä johdannais-sopimuksina. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannais-sopimukset arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset sekä myyntivoitot ja -tappiot yhdessä korkotuottojen ja -kulujen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi johdannaisiksi luokitellaan myös sopimukset, joita käytetään suojaamistarkoituksessa, mutta jotka eivät täytä IAS 39 -standardin suojauslaskennalle asettamia ehtoja.

Suojaavat johdannais-sopimukset ja suojausperiaatteet

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernissa voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta.

Suojauslaskentaa sovelletaan suojauksiin, jotka ovat suojattavan riskin osalta tehokkaita ja täyttävät IAS 39 -standardin suojauslaskennan ehdot. Suojaussuhde suojaavan johdannaisen ja suojattavan kohteen välillä sekä suojaukseen liittyvät riskienhallintavoitteet dokumentoidaan suojauksen alkaessa. Suojauksen tehokkuus arvioidaan suojaussuhteen alussa ja suojauksen aikana siten, että suojaus on erittäin tehokas koko suojauksen ajan. Suojausta pidetään tehokkaana, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

Kuluneella tilikaudella on sovellettu sekä käyvän arvon että rahavirran suojausta.

Rahavirran suojaus

Rahavirran suojauksella suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen tai velkojen korkorahavirtoja. Suojaavina instrumentteina käytetään mm. koronvaihto-, yhdistettyä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia sekä korko-optioita. Johdannais-sopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojauksen osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Ylime-nevä tehoton osuus kirjataan suoraan tulokseen.

Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan sille kaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat tuloutuvat.

Kun suojaava johdannainen erään-tyy, myydään, suojaussuhde päätetään tai suojaus ei enää täytä suojauslaskennan ehtoja, omaan pääomaan suojauksen loppumishetkeen mennessä kertynyt käyvän arvon muutos jää omaan pääomaan, kunnes se kirjataan tuloslaskelmaan sille kaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat tuloutuvat.

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan mm. hinta- ja korkotason sekä valuuttakurssien muutosten aiheuttamilta vaikutuksilta käypiin arvoihin konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti. Suojaavina johdannaisina käytetään konserniyhtiöiden hallituksen hyväksymiä instrumentteja, joita ovat valuuttatermiinit, koronvaihto- ja valuutanvaihtosopimukset sekä optiot.

Johdannais-sopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Arvopaperilainaus

Lainaksi annetut arvopaperit säilyvät taseessa lainauksesta huolimatta. Vastaavasti lainaksi otettuja arvopapereita ei kirjata taseeseen. Jos lainaksi otetut arvopaperit myydään kolmannele osapuolelle, saatu myyntihinta kirjataan taseeseen varoiksi ja vastavansuuriseksi velaksi lainanantajalle. Velka käsitellään käypään arvoon tulovaikutteisesti kirjattavana velkana.

Vuokrasopimukset

Konserni vuokralle ottajana

Rahoitusleasingsopimukset

Vuokrasopimukset, joissa vuokralle otettujen hyödykkeiden omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista olennainen osa siirtyy konsernille, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Tällöin hankittu omaisuuserä merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana vuoratuon hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Vastava velka merkitään taseeseen muihin velkoihin. Rahoitusleasingsopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot joko niiden taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokraajan kuluessa. Maksettava leasingvuokra jaetaan velan lyhennykseksi ja korkokuluksi. Korkokulu jaksetaan vuokra-ajalle siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin kaudella samansuuruinen korkoprosentti.

Muut vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa vuokralle otetun hyödykkeen omistamiseen liittyvistä riskeistä olennainen osa säilyy vuokralle antajalla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi ja ne sisältyvät vuokralle antajan taseeseen. Muun vuokrasopimuksen perusteella maksettavat vuokrat kirjataan tasaerinä vuokrakuluiksi vuokra-ajan kuluessa.

Konserni vuokralle antajana

Muut vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa konsernin vuokralle antaman hyödykkeen omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista

olennainen osa säilyy konsernilla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Muilla vuokrasopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet sisältyvät taseeseen Sijoituskiinteistöt ja niiden poistoajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjauserusteet ovat samat kuin vastaavien aineellisten hyödykkeiden. Muun vuokrasopimuksen perusteella saatavat vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan tasaerinä vuokratuotoiksi vuokra-ajan kuluessa.

Aineettomat hyödykkeet

Liikearvo

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää konsernin osuuden 1.1.2004 jälkeen hankitun yrityksen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Sitä aiempien hankintojen liikearvo vastaa aiemman tilinpäätösnormiston mukaista kirjanpitoarvoa, jota on käytetty IFRS:n mukaisena oletushankintamenona.

Liikearvo arvostetaan kertyneillä arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Liikearvosta ei tehdä poistoja.

Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomina hyödykkeinä, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, käsitellään ulkopuolelta hankitut ja sisäisesti aikaansaadut atk-ohjelmistot ja muut aineettomat hyödykkeet, jos on todennäköistä, että niistä johtuva odotettavissa oleva vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeiden hankintamenu on luotettavasti määritettävissä. Sisäisesti aikaansaadun aineettoman hyödykkeen hankintamenu määräytyy hyödykkeelle välittömästi kohdistettavien menojen summasta. Tutkimusmenot kirjataan kuluksi sinä tilikautena, jona ne toteutuvat. Kehittämismenoita, jotka johtuvat uusien atk-ohjelmistojen suunnittelusta tai jo olemassa olevien ohjelmistojen merkittävistä parannuksista, aktivoidaan vain ne, jotka täyttävät edellä mainitut tasee-

seen kirjaamisen edellytykset.

Aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, kirjataan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Aineettomat hyödykkeet poistetaan tasapoistoin niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

Atk-ohjelmistot..... 4-10 vuotta
Muut aineettomat
hyödykkeet..... 3-10 vuotta

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä ovat omassa käytössä olevat kiinteistöt, koneet ja laitteet sekä kalusto. Kiinteistöjen luokitus omassa käytössä ja sijoituskäytössä oleviin suoritetaan käytössä olevan neliömäärän perusteella. Mikäli omassa käytössä on korkeintaan 10 prosenttia kiinteistön pinta-alasta, kiinteistö luokitellaan kokonaan sijoituskiinteistöksi.

Kiinteistöt ja muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Peruseräparannukset lisätään kiinteistöjen kirjanpitoarvoon silloin kun on todennäköistä, että niistä koitua vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi. Tavanomaiset korjaus- ja kunnossapitomenot kirjataan kuluksi tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet poistetaan tasapoistoin niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Pääsääntöisesti jäännösarvo arvioidaan nollan suuriseksi. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Taloudellisen vaikutusajan arviota tarkistetaan tilinpäätöksen yhteydessä. Poistoaikoja oikaistaan, mikäli arvio muuttuu merkittävästi. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

Asuin-, toimisto- ja liikerakennukset 20-60 vuotta
Teollisuus- ja varastorakennukset..... 30-60 vuotta

Rakennusten ainesosat... 10–15 vuotta
Atk-laitteet ja autot 3–5 vuotta
Muut koneet ja kalusto.... 3–10 vuotta

Aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen poistojen kirjaaminen lopetetaan, mikäli omaisuuserä luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot mukaisesti.

Aineettomien ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden arvonalentuminen

Tilikauden päättyessä arvioidaan, onko viitteitä siitä, että aineettomiin hyödykkeisiin tai aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin kuuluvan omaisuuserän arvo saattaa olla alentunut. Jos arvonalentumisesta on viitteitä, arvioidaan omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain liikearvosta, keskenrajoittamattomista aineettomista hyödykkeistä sekä taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomista aineettomista hyödykkeistä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä. Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestaus-ta varten hankinta-ajankohdasta lähtien konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille. Testissä verrataan yksikön liikearvon sisältävää kirjanpitoarvoa yksiköstä kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuvilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvolla tarkoitetaan omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettoraHAVIRTOJA, jotka diskontataan nykyarvoonsa ennen veroja määritettyä korkoprosenttia käyttäen. Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä, siitä kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappio. Kirjaamisen yhteydessä poistettavan omaisuuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeestä kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumistappion kirjaamisajankohdasta, ei kuitenkaan enempää, kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä pidetään vuokratuottojen saamiseksi ja omaisuuden arvonnoususta hyötymiseksi. Sijoituskiinteistöt arvostetaan hankintamenomallia käyttäen kuten omassa käytössä olevat kiinteistötkin. Samoin niiden poistajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjausperusteet ovat samat kuin vastaavien omassa käytössä olevien kiinteistöjen. Sijoituskäytössä olevien kiinteistöjen käyvät arvot esitetään liitetietona ja ne arvioidaan käyttäen tuleviin tuottoihin ja markkinaehtoisin tuotto-odotuksiin perustuvaa tuottoarvomenetelmää ja toteutuneisiin vertailukauppoihin perustuvaa kauppa-arvomenetelmää.

Arvioinnin lähtökohtana ovat kiinteistökohtaiset ominaisuudet koskien mm. kiinteistön sijaintia, kuntoa ja vuokraustilannetta sekä markkinalähtöiset vertailutiedot koskien vaihtoehtoisia vuokria, tuottovaatimustasoja ja yksikköhintoja. Arviointi on tilikaudella suoritettu käyttäen konsernin omaa asiantuntemusta.

Varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernille on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuveloitteen toteutuminen on todennäköistä ja veloitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Jos veloitteesta tai osasta siitä on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi vain silloin, kun sen saaminen on käytännössä varmaa.

Vakuutus- ja sijoitus sopimukset

Vakuutus sopimukset käsitellään IFRS 4 -standardin mukaisesti joko vakuutus sopimuksina tai sijoitus sopimuksina. Standardin mukaan vakuutus sopimukset luokitellaan vakuutus sopimuksiksi, mikäli niissä siirtyy vakuutusnottajan ja vakuutusnottajan välillä merkittävää vakuutus riskiä. Mikäli sopimuksen perusteella siirtävä riski on luonteeltaan rahoitus riskiä eikä merkittävää vakuutus riskiä, luokitellaan sopimus sijoitus sopimukseksi. Sopimuksen luokittelu vakuutus tai sijoitus sopimukseksi määrää sen arvostuskäytännön.

Mandatum Life käsittelee sopimuksista syntyvät velat standardin ensimmäisessä vaiheessa kansallisten vaatimusten mukaisesti lukuun ottamatta tasoitus määrää sekä sen muutosta, jotka IFRS:n mukaisesti esitetään omassa pääomassa ja tuloksessa.

Vakuutus- ja sijoitus sopimuksiin liittyviä riskejä on kuvattu laajasti konsernitiilinpäätöksen Riskienhallinta-osiossa.

Jälleenvakuutus sopimukset

Jälleenvakuutus sopimus on sopimus, joka täyttää IFRS 4:n asettamat edellytykset vakuutus sopimukselle ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta vakuutusyhtiöltä, mikäli se itse joutuu korvausvelvolliseksi muiden tekemiensä vakuutus sopimusten perusteella. Jälleenvakuutus sopimusten perusteella saatavat suoritukset on kirjattu taseessa erään Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista sekä Muut varat. Ensiksi mainittu erä sisältää jälleenvakuuttajien osuuden konsernin jälleenvakuutettujen vakuutus sopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. Muissa varoissa on lyhytaikaiset saamiset jälleenvakuuttajilta.

Kun konserni itse joutuu maksamaan korvauksia jälleenvakuutus sopimuksen perusteella toiselle vakuutusyhtiölle, kirjataan velka tase-erään Muut velat.

Jälleenvakuutuksiin liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen saa-

misten ja velkojen kanssa. Jälleenvakuutussaamiset testataan vuosittain arvonalentumistappioiden varalta. Arvonalentumistappio kirjataan tulovaikutteisesti, mikäli on olemassa objektiivista näyttöä, että konserni ei tule saamaan kaikkia rahamääriä, joihin sillä sopimuksen ehtojen mukaan on oikeus.

Vakuutus- ja sijoitussopimusten luokittelu

Sopimukset luokitellaan vakuutus- ja sijoitussopimuksiksi tai sijoitussopimuksiksi. Vakuutus- ja sijoitussopimuksia ovat sopimukset, joihin liittyy merkittävä vakuutusriski tai sellaiset sopimukset, joihin sisältyy vakuutus- ja sijoitussopimusten oikeus muuttaa sopimusta kasvattamalla riskiä. Kapitalisaatiosopimuksiin ei sisälly vakuutus- ja sijoitussopimusten oikeus muuttaa sopimusta kasvattamalla riskiä, joten nämä sopimukset on luokiteltu sijoitussopimuksiksi.

Sopimukseen liittyvä oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä (Discretionary Participation Feature (DPF)) on vakuutus- ja sijoitussopimukseen perustuva oikeus saada taatun vähimmäisedun lisäksi muita etuja. Etuina hyvitetään vakuutuslaskuperusteiden lisäksi asiakas- ja sijoitus- ja sijoitussopimusten edut, korotetaan kuolemantapaussummaa tai alennetaan vakuutusmaksuja. Mandatum Lifen tuloksentasaamis- ja sijoitussopimusten tavoitteet harkinnanvaraisille eduille. Sijoitussidonnaisissa sopimuksissa vakuutus- ja sijoitussopimusten tavoitteet harkinnanvaraisille eduille. Sijoitussidonnaisissa sopimuksissa vakuutus- ja sijoitussopimusten tavoitteet harkinnanvaraisille eduille. Sijoitussidonnaisissa sopimuksissa vakuutus- ja sijoitussopimusten tavoitteet harkinnanvaraisille eduille. Sijoitussidonnaisissa sopimuksissa vakuutus- ja sijoitussopimusten tavoitteet harkinnanvaraisille eduille.

Vakuutus- ja sijoitussopimusten arvostus

Kaikkiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin ja niihin sijoitussopimuksiin, joihin liittyy harkinnanvarainen oikeus osuuteen ylijäämästä (DPF), sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita lukuun ottamatta tasoitusmäärän ja sen muutoksen kirjaamista.

Kaikkiin sopimuksiin lukuun ottamatta sijoitussidonnaisia sopimuksia liittyy harkinnanvarainen oikeus ylijäämään. Sellaisiin sijoitussidonnaisiin sopimuksiin, joita ei luokitella vakuutus- ja sijoitussopimuksiksi, liittyy vakuutus- ja sijoitussopimusten oikeus vaihtaa säästöjen tuottorakenne sijoitussidonnaisesta sellaiseksi, joka muodostuu vähimmäistuottotakuusta ja oikeudesta har-

kinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Tämän perusteella myös näihin sopimuksiin sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita.

Takaisinosto-oikeutta, vähimmäistuottotakuuta, saman sopimuksen sisällä olevia vakuutus- ja talletusosia sekä muita vastaavia oikeuksia ei eroteta pääsopimuksesta eikä arvosteta erikseen.

Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista ja jälleenvakuutusvarat

Vakuutus- ja sijoitussopimusten velat kirjataan vastuuvelaksi, jonka muodostavat vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu. Vakuutus- ja sijoitussopimusten velat kirjataan vastuuvelaksi, jonka muodostavat vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu. Vakuutus- ja sijoitussopimusten velat kirjataan vastuuvelaksi, jonka muodostavat vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu. Vakuutus- ja sijoitussopimusten velat kirjataan vastuuvelaksi, jonka muodostavat vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu.

Vastaanotetun jälleenvakuutuksen vastuuvelan muutos on laskettu vaihtuvien kurssien.

Vakuutusmaksuvastuu lasketaan ensivakuutuksessa vakuutuskohtaisesti ja jälleenvakuutuksessa antavan yhtiön ilmoituksen perusteella tai yhtiön omien laskuperusteiden mukaan.

Vastuuvelan diskonttauksessa käytetty korko on enintään kunkin maan viranomaisen hyväksymän enimmäiskoron suuruinen. Ensivakuutuksen maksuperusteissa käytetty laskuperustekorko ts. sopimuksille alkamishetkellä taattu vähimmäistuottotakuu vaihtelee vakuutus- ja sijoitussopimusten alkamisajankohdan perusteella nolosta 4,5 prosenttiin. Vastuuvelkaa diskontattaessa on käytetty samaa tai alemmaa korkoa kuin maksua laskettaessa. Suurin osa Mandatum Lifen harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten ansaittujen etujen vastuuvelasta on diskontattu 3,5 prosentilla, joka on myös korkein käytetty diskonttauskorko.

Vastuuvelan diskonttauskoron ja 4,5 % vähimmäistuottotakuun eron takia vastuuvelkaan on lisätty laskuperusteiden täydennysvastuuta. Tytär-yhtiössä SE Sampo Life Insurance Baltic diskonttauskorko vaihtelee maittain välillä 2,38–3,5 prosenttia ja vähimmäistuottotakuun keskiarvo välillä 3,5–3,8 prosenttia.

Kuolevuusoletuksilla on olennainen vaikutus vastuun määrään erityisesti ryhmäläkevakuutuksessa, jonka vastuu muodostaa noin 40 prosenttia kotimaisen henkivakuutusyhtiön vastuuvastuusta. Ryhmäläkevakuutuksen laskennassa käytetään ns. kohortti-kuolevuusmallia, joka huomioi vakuutetun iän ja sukupuolen lisäksi myös syntymävuoden. Kohortti-kuolevuus olettaa elinajan odotteen kasvavan yhdellä vuodella kymmenen vuoden aikavälillä.

Sijoitussidonnaisien sopimusten velat ja katteena olevat varat on sovitettu yhteen. Velkojen ja varojen määrät on esitetty liitetiedoissa. Ensivakuutuksen korvausvastuuta laskettaessa vain alkaneiden eläkkeiden korvausvastuussa käytetään diskonttausta. Vastaanotetun jälleenvakuutuksen korvausvastuu perustuu antavan yhtiön ilmoitukseen ja arvion vielä tiilittämättä olevasta korvauskulusta.

Korvausvastuu kattaa tulevaisuudessa suoritettavat korvaukset kaikista jo tapahtuneista vakuutus- ja sijoitussopimusten tapahtumista. Korvausvastuuseen sisältyvät myös kaikki korvausten hoitokulut.

Vastuuvelasta määritetään vuosittain lyhyt- ja pitkäkestoisen velan osuus.

Konsernitilinpäätöksen Riskienhallinta-osiossa on esitetty vastuuvelan muutos päättyneen tilikauden aikana sekä vastuuvelan ennustettu vuosittainen erääntyminen.

Velan riittävyystesti

Velan riittävyystesti tehdään yhtiöittäin kaikista sopimuskannoista ja täydennysvastuuta tarkastellaan yhtiöittäin koko vastuuvelan riittävyden perusteella. Ei-sijoitussidonnaisiin velkoihin kohdistuva testi sisältää kaikki odotettavissa olevat sopimuksiin perustuvat rahavirrat. Sopimuksiin perustuviin rahavirtoihin kuuluvat odotettavissa olevat vakuutusmaksut, korvaukset, lisäedut ja liikekulut. Korvauksissa on arvioitu takaisinostot ja muut vakuutus- ja sijoitussopimusten tapahtumat historia-tietoihin perustuen. Korvausmäärät pitävät sisällään sekä sopimusten laskuperusteiden että arvion tulevasta lisäeduista. Rahavirtojen pääoma-arvot diskontataan tilinpäätöshetkeen käyttäen swap-korkokäyrää.

Sijoitussidonnaisen liikkeen testissä lasketaan riski- ja liikekuluylijäämien pääoma-arvot vastaavalla tavalla. Mikäli yhtiökohtaisen sijoitussidonnaisen ja muun liikkeen velan yhteismäärä edellyttää täydentämistä, kasvatetaan velkaa tulosvaikutteisesti testin osoittamalla määrällä.

Kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaan henkivakuutuksessa on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutusopin mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuihin (DPF). Mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät ole esteenä, kohtuullinen osa ylijäämästä on palautettava lisäetuina näille vakuutuksille.

Mandatum Lifen tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaisuhyötys, joka on vähintään Suomen valtion pitkän joukkovelkakirjalainan tuotto. Kokonaisuhyötys muodostuu laskuperustekorosta ja vuosittain määrättävistä lisäeduista. Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen. Yhtiön vakavaraisuusasema pyritään pitämään sellaisena, että se ei rajoita lisäetujen antamista vakuutusentottajille eikä omistajille suunnattavaa voitonjakoa. Tarkemmin periaate on selitetty yhtiön internet-sivuilla.

Viron, Latvian ja Liettuan lainsäädännössä ei ole kohtuusperiaatetta vastaavaa sääntelyä.

Työsuhde-etuudet

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuuksia ovat eläkkeet ja henkivakuutukset.

Mandatum Lifen eläkejärjestelyt ovat maksupohjaisia. Merkittävien maksupohjainen järjestely on Suomen Tyel-vakuutus.

Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja eläkevakuutusyhtiölle eikä sillä ole oikeudellista tai tosiasiallista velvoitetta suorittaa lisämaksuja. Maksupohjaisista järjestelyistä aiheutuvat velvoit-

teet kirjataan kuluksi kaudella, jota veloitus koskee.

Konsernilla on lisäksi vapaaehtoisia etuusperusteisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä, ne sisältyvät Mandatum Lifen vastuuvélkaan ja niiden määrä on epäolennainen.

Osakeperusteiset maksut

Sammolla on voimassa olevia osakeperusteisia kannustinjärjestelmiä, jotka maksetaan joko käteisvaroina (Johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaiset kannustinjärjestelmät 2006 II, 2008 I, 2008 II ja 2009 I) tai oman pääoman ehtoisina instrumentteina (Sampo 2006). Järjestelyt arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä.

Käteisvaroina maksettavissa järjestelyissä arvostus kirjataan velaksi ja sen muutos tuloslaskelmaan. Oman pääoman ehtoisina instrumentteina maksettavissa järjestelyssä arvostus kirjataan kuluksi ja oman pääoman lisäyksenä tasaerinä oikeuden syntymisajanjakson aikana.

Kannustimien käypä arvo on määritetty Black-Scholes-hinnoittelumallin avulla. Markkinaperusteisen kannustinosan käyvässä arvossa on huomioitu hinnoittelumallilla ennakoitu toteuma palkkiona maksettavien osakkeiden määrästä. Ei-markkinaperusteisten ehtojen vaikutuksia ei sisällytetä kannustimien käypään arvoon, vaan ne otetaan huomioon niiden osakkeiden määrässä, joihin oletetaan syntyvän oikeus oikeuden syntymisajanjakson kuluessa. Tältä osin konserni päivittää oletuksen arvioidusta lopullisesta osakemäärästä jokaisena väli- ja tilinpäätöspäivänä.

Tuloverot

Tuloslaskelman verokulu sisältää kauden verotettavaan tuloon perustuvan veron ja laskennallisen veron. Verokulu kirjataan tulosvaikutteisesti, paitsi suoraan omaan pääomaan tai laajaan tuloslaskelmaan kirjattavien erien osalta, jolloin myös vero kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon

perustuva vero lasketaan kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella. Veroa oikaistaan mahdollisilla edellisiin tilikausiin liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan kaikista väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Verotuksessa vähennyskelvottomasta liikearvon arvonalentumisesta ei kirjata laskennallista veroa eikä tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista kirjata laskennallista veroa siltä osin, kun ero ei todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Laskennalliset verot on laskettu käyttämällä tilinpäätöspäivään mennessä vahvistettuja verokantoja.

Laskennallinen verosaaminen on kirjattu siihen määrään asti, kun on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

Osakepääoma

Osingot kirjataan omasta pääomasta sinä tilikautena, jona yhtiökokous päättää osingonjaosta.

Rahavarat

Rahavaroina käsitellään käteiset varat, joiksi katsotaan kassa sekä lyhytaikaiset talletukset (3 kk).

Mandatum Life esittää liiketoiminnan rahavirrat käyttäen epäsuoraa esitystapaa, jolloin voittoa (tappiota) ennen veroja oikaistaan ei-kassaperusteisten tapahtumien vaikutuksella, varojen ja velkojen muutoksilla ja tuotoilla ja kuluilla, jotka liittyvät investointien tai rahoituksen rahavirtoihin.

Rahavirtalaskelmassa saadut ja maksetut korot esitetään liiketoiminnan rahavirroissa. Myös saadut osingot sisältyvät liiketoiminnan rahavirtoihin. Maksetut osingot esitetään rahoitustoiminnan rahavirroissa.

Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdon tekemiä arvioita ja oletuksia, jotka ovat vaikuttaneet tilinpäätöksessä esittäviin tuottoihin, kuluihin, varoihin ja velkoihin sekä ehdollisiin velkoihin. Harkintaa joudutaan käyttämään myös tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Arviot perustuvat tilinpäätöshetkellä parhaaseen käytettävissä olleeseen tietoon. Arviointi perustuu sekä aikaisempiin kokemuksiin että tulevaisuutta koskeviin tilinpäätöshetkellä todennäköisimpiä pidettyihin oletuksiin. Toteutumattomien oletusten poiketa näistä arvioihin ja oletuksiin perustuvista päätöksistä. Mahdolliset arvioiden muutokset kirjataan sillä tilikaudella, jonka aikana arviota korjataan ja kaikilla tämän jälkeisillä ajanjaksoilla.

Mandatum Lifen keskeiset tulevaisuutta koskevat oletukset ja tilinpäätöspäivän arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät liittyvät mm. vakuutusmatemaattisissa laskelmissa käytettyihin oletuksiin, julkisesti noteeraamattomien rahoitusvarojen ja -velkojen ja sijoituskiinteistöjen käypien arvojen arviointiin sekä rahoitusvarojen ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisten arviointiin. Näitä osa-alueita koskevat laatimisperiaatteet edellyttävät eniten merkittävien arvioiden ja oletusten käyttämistä.

Vakuutusmatemaattiset oletukset

Vakuutusvelkojen arviointiin liittyy aina epävarmuutta, sillä vastuuvetä perustuu tehtyihin arvioihin ja oletuksiin tulevasta korvausmenoista. Arviot perustuvat tilinpäätöspäivänä käytettävissä oleviin konsernin omiin tilastoihin aikaisemmista vahinkotapahtumista. Vakuutusvelkojen vakuutusmatemaattisista oletuksista on kerrottu tarkemmin kappaleessa Velat vakuutus- ja sijoitussektorista ja jälleenvakuutusvarat.

IAS 19:n mukaiset etuusperusteiset eläke-etuudet arvioidaan myös vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti. Eläkejärjestelyn varauksen laskenta perustuu tulevaisuudessa odotettavissa oleviin eläkkeisiin, jolloin diskonttauskoron määrittelyn lisäksi tehdyt arviot koskevat oletuksia mm. kuolevuudesta, henkilöstön vaihtuvuudesta, hintainflaatiosta sekä palkkakehityksestä.

Käypien arvojen määrittely

Jos rahoitusvaroilla ei ole toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Menetelmistä on kerrottu enemmän tilinpäätöseräiden kappaleessa Käypä arvo.

Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on tilikauden aikana arvioitu itse markkinoilla saadun vertailuaineiston perusteella. Tähän liittyy johdon tekemät oletukset esim. markkinoiden tuottovaateista sekä käytettävästä diskonttauskorosta.

Arvonalentumistestaukset

Liikearvo, keskenkäiset aineettomat hyödykkeet ja taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet testataan vähintään vuosittain arvonalentumisen varalta. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on pääosin määritetty käyttöarvoon perustuvilla laskemilla. Nämä edellyttävät johdon tekemiä arvioita mm. tulevasta kassavirroista, diskonttauskorosta sekä talouden yleisestä inflaatiosta ja kasvukehityksestä.

Uusien tai uudistettujen IFRS-standardien ja tulkintojen soveltaminen

Tilikaudella 2010 käyttöön otettavat

Tilikauden 2010 alusta lähtien konserni ottaa käyttöön seuraavat IASB:n vuonna 2008 julkistamat liiketoimintaansa liittyvät uudet tai

uudistetut standardit sekä tulkinnot, mikäli EU ne hyväksyy. Jollei toisin ole mainittu, alla olevat standardit, tulkinnot sekä niiden muutokset on jo tilinpäätöshetkellä hyväksytty myös EU:ssa.

Uudistettu IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* sisältää useita merkittäviä muutoksia yrityskauppojen kirjanpitoikäisyyteen. Uudistettu standardi sallii vähemmistöosuuden arvostamisen nykyisen käytännön mukaisesti suhteellisesti osuutena tytäryhtiön nettovarain tai käypään arvoon. Kirjanpitoikäisyyden voidaan valita hankintakohtaisesti, ja sillä on vaikutuksia kirjattavaan liikearvoon sekä vähemmistöosuuden määrään. Standardiuudistuksen muut merkittävät muutokset koskevat mm. hankintaan liittyvien kulujen kirjaamista tulosvaikutteisesti, vaiheittaishankintojen kirjaamistapaa sekä ehdollisen kauppahinnan käsittelyä. Standardin siirtymäsääntöjen mukaisesti standardia ei tarvitse soveltaa takautuvasti jo tehtyihin liiketoimintojen yhdistämiin.

Uudistettu IAS 27 *Konsernitiilinpäätös ja erillistilinpäätös* edellyttää omistusosuusmuutoksista aiheutuvien vaikutusten kirjaamista suoraan konsernin omaan pääomaan, mikäli emoyrityksen määräysvalta tytäryhtiössä säilyy. Mikäli määräysvalta menetetään, arvostetaan jäljellä oleva sijoitus käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Vastaavaa kirjanpitoikäisyyttä sovelletaan jatkossa myös osakkuusyrittysijoituksiin (IAS 28). Lisäksi uudistuksen jälkeen tytäryhtiön tappiot voidaan kohdistaa vähemmistölle sen tekemän sijoituksen ylittävältä osalta.

IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen – Suojauskohteiksi hyväksyttävät erät* standardin muutos tarkentaa ohjeistusta suojauskohteen yksipuolisen riskin sekä inflaatoriskin suojaamisesta, mikäli kyseessä on rahoitusvara tai -velka. Konsernin arvion mukaan muutoksella ei tule olemaan merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätösraportointiin.

IFRIC 17 *Muiden kuin käteisvarojen jakaminen omistajille* selvittää muuna kuin käteisvaroina maksetta-

van voitonjaon kirjaamista ja arvos-
tamista yhteisön kirjanpidossa. Tul-
kinnan käyttönotolla ei tule olemaan
vaikutusta konsernin tilinpäätösra-
portointiin.

*IFRS-standardeihin tehdyt vuosittai-
set muutokset 2009* – erityyppisiä, vä-
hemmän merkittäviä muutoksia, joita
on tehty kerralla useampiin standar-
deihin. Konsernin näkemyksen mukaan
muutokset eivät ole merkittäviä Man-
datum Lifen tilinpäätösraportoinnille.
Standardimuutoksia ei tilinpäätöshet-
kellä ole vielä hyväksytty EU:ssa.

Tilikaudella 2011 käyttöön otettavat

Seuraavat standardimuutokset ja uu-
distukset konserni ottaa käyttöön ti-
likaudella 2011, mikäli EU antaa niille
hyväksyntänsä:

IAS 32:een *Rahoitusinstrumentit:
esittämistapa – Classification of Rights
Issues* (voimaan 1.2.2010 tai sen jäl-
keen alkavalla tilikaudella) tehty muu-
tos koskee muussa kuin liikkeeseen-
laskijan toimintavaluutassa olevien
osakkeiden, optioiden tai merkintäoi-

keuksien liikkeeseenlaskun kirjanpito-
käsittelyä. Konserni arvioi, että muu-
toksella ei tule olemaan vaikutusta ti-
linpäätösraportointiin.

Uudistettu IAS 24 *Lähipiiriä kos-
kevat tiedot tilinpäätöksessä* (voimaan
1.1.2011 tai sen jälkeen alkavalla tili-
kaudella) määrittelee lähipiirin käsit-
teen entistä tarkemmin. Konsernin
arvion mukaan muutoksella ei tule
olemaan merkittävää vaikutusta tilin-
päätösraportointiin. EU ei vielä tilin-
päätöshetkellä ollut hyväksynyt tätä
standardiuudistusta.

Segmentti-informaatio

Mandatum Life konsernin segmenttiraportointi perustuu kotimaisen liiketoiminnan tuoteryhmäjakoon sekä muuhun maakohtaiseen organisaatorakenteeseen. Raportoivat segmentit ovat sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi), muut sopimukset (Suomi) sekä Baltia.

Tuoteryhmien riskit poikkeavat toisistaan sijoitusriskien osalta. Segmenttien tulokset raportoidaan yhtiön johdolle osana johdon raportointia. Ensisijainen segmenttiraportointi antaa myös olennaisilta osin maantieteellisen jaon, koska toiminta Baltiassa esitetään yhtenä erillisenä liiketoiminta-alueena. Ulkomaisen toiminnan laajetessa maakohtaista jaottelua laajennetaan. Konsernitilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat, saatavat ja velat eliminoidaan rivi riviltä. Segmentti-informaatio on tuotettu konsernin tilinpäätöstä laadittaessa ja esittäessä noudatettujen laatimisperiaatteiden mukaisesti.

KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 1.1.2009 – 31.12.2009

Milj. €	Sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Baltia	Konserni
Vakuutusmaksutulo	534,7	231,8	42,5	808,9
Jälleenvakuuttajien osuus		-5,6	-0,8	-6,4
Vakuutusmaksutulo, netto	534,7	226,1	41,7	802,5
Sijoitustuotot	14,5	219,0	1,4	234,9
Myyntivoitot / tappiot		-11,1	0,0	-11,1
Nettotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista	341,7	53,2	20,0	414,8
Liiketoiminnan muut tuotot		0,1	0,0	0,1
Nettotuotot yhteensä	890,8	487,3	63,1	1 441,3
Korvaukset ja korvausten hoitokulut	-147,3	-472,3	-15,5	-635,2
Jälleenvakuuttajien osuus		3,4	0,2	3,6
Korvaukset, netto	-147,3	-468,9	-15,4	-631,6
Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos *	-705,0	147,1	-41,8	-599,7
Jälleenvakuuttajien osuus		0,0	0,0	0,0
Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos, netto	-705,0	147,1	-41,9	-599,7
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hankintakulut	-17,9	-11,7	-2,4	-32,0
Saadut jälleenvakuutuspalkkiot		1,0	0,4	1,4
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hoitokulut **	-17,0	-10,8	-	-27,8
Sijoitusten hoitokulut	-2,4	-8,4	-0,2	-11,1
Hallinnon kulut	-4,4	-4,3	-2,3	-11,0
Liiketoiminnan muut kulut		-0,6	-	-0,6
Muut kulut yhteensä	-41,7	-34,9	-4,6	-81,2
Kulut yhteensä	-894,0	-356,7	-61,8	-1 312,5
Voitto ennen veroja ja rahoituskuluja	-3,2	130,6	1,3	128,7
Rahoituskulut		-7,7	-	-7,7
Osuus osakkuusyritysten voitosta / tappiosta		0,2	-	0,2
Voitto ennen veroja	-3,2	123,1	1,3	121,2
Tuloverot	0,8	-28,6	-	-27,8
Tilikauden voitto	-2,4	94,5	1,3	93,5

* Kotimaisissa segmenteissä on huomioitu vastuun siirtyminen sijoitussidonnaisten ja laskuperustekorollisten sopimusten välillä. Siirtyminen lisää sijoitussidonnaisten sopimusten erää 'vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos' ja vähentää muut sopimukset segmentin vastaavaa erää 7,5 milj. euroa (vuonna 2008 18,6 milj. euroa).

** Sijoitussidonnaisten sopimusten segmentti sisältää myyntiverkoston komissioita 6,5 milj. euroa (vuonna 2008 10,2 milj. euroa).

Milj. €	Konserni
Tilikauden muut laajan tuloksen erät	
Muuntoerot	0,0
Myytävissä olevat rahoitusvarat	546,0
Rahavirtasuojaukset	-3,3
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot	-141,1
Kauden muut laajan tuloksen erät yhteensä netto verojen jälkeen	401,6
TILIKAUDEN LAAJA TULOS	495,1
Tilikauden voitosta	
Emoyhtiön omistajien osuus	93,5
Määräysvallattomien osuus	0,0
	93,5
Tilikauden laajasta tuloksesta	
Emoyhtiön omistajien osuus	495,1
Määräysvallattomien osuus	0,0
	495,1

KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN 1.1.2008–31.12.2008

Milj. €	Sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Baltia	Konserni
Vakuutusmaksutulo	269,1	235,7	30,7	535,5
Jälleenvakuuttajien osuus		-5,8	-0,7	-6,5
Vakuutusmaksutulo, netto	269,1	229,9	30,0	529,0
Sijoitustuotot	17,9	252,0	1,3	271,2
Myyntivoitot / tappiot		-48,2	0,0	-48,2
Nettotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista	-436,4	53,6	-49,1	-431,9
Liiketoiminnan muut tuotot		0,0	0,0	0,0
Nettotuotot yhteensä	-149,4	487,3	-17,8	320,1
Korvaukset ja korvausten hoitokulut	-168,0	-569,9	-33,5	-771,4
Jälleenvakuuttajien osuus		5,0	0,1	5,1
Korvaukset, netto	-168,0	-564,9	-33,3	-766,3
Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos *	357,2	268,2	55,4	680,8
Jälleenvakuuttajien osuus		0,0	0,0	0,0
Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos, netto	357,2	268,2	55,4	680,8
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hankintakulut	-15,0	-14,3	-2,7	-32,1
Saadut jälleenvakuutuspalkkiot		1,1	0,3	1,4
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hoitokulut **	-17,7	-11,5	-	-29,2
Sijoitusten hoitokulut	-2,1	-11,9	-0,2	-14,1
Hallinnon kulut	-3,1	-3,8	-2,5	-9,4
Liiketoiminnan muut kulut		0,0	-	0,0
Muut kulut yhteensä	-37,9	-40,4	-5,0	-83,4
Kulut yhteensä	151,2	-337,1	17,0	-168,9
Voitto ennen veroja ja rahoituskuluja	1,8	150,1	-0,7	151,2

* Kotimaisissa segmenteissä on huomioitu vastuun siirtyminen sijoitussidonnaisten ja laskuperustekorollisten sopimusten välillä. Siirtyminen lisää sijoitussidonnaisten sopimusten erää 'vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos' ja vähentää muut sopimukset segmentin vastaavaa erää 18,6 milj. euroa (vuonna 2007 -8,2 milj. euroa).

** Sijoitussidonnaisten sopimusten segmentti sisältää myyntiverkoston komissioita 10,2 milj. euroa (vuonna 2007 10,5 milj. euroa).

Milj. €	Sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Baltia	Konserni
Rahoituskulut		-10,9	-	-10,9
Osuus osakkuusyritysten voitosta / tappiosta		-0,2	-	-0,2
Voitto ennen veroja	1,8	139,0	-0,7	140,1
Tuloverot	-0,5	-34,1	-	-34,6
Tilikauden voitto	1,3	104,9	-0,7	105,5
Tilikauden muut laajan tuloksen erät				
Muuntoerot				0,1
Myytavissä olevat rahoitusvarat				-665,5
Rahavirtasuojaukset				15,4
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot				169,0
Kauden muut laajan tuloksen erät yhteensä nettona verojen jälkeen				-480,9
TILIKAUDEN LAAJA TULOS				-375,4
Tilikauden voitosta				
Emoyhtiön omistajien osuus				105,5
Määräysvallattomien osuus				0,0
				105,5
Tilikauden laajasta tuloksesta				
Emoyhtiön omistajien osuus				-375,4
Määräysvallattomien osuus				0,0
				-375,4

KONSERNITASE SEGMENTEITTÄIN 31.12.2009

Milj. €	Sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Baltia	Konserni
Varat				
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	1,5	3,6	0,1	5,2
Sijoituskiinteistöt	-	84,5	-	84,5
Aineettomat hyödykkeet	8,7	5,0	0,5	14,2
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	-	0,4	-	0,4
Rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet				
Myytavissä olevat	-	1 785,0	-	1 785,0
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät	1 824,4	-	98,7	1 923,1
Muut käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavaksi määritetyt	-	-	4,5	4,5
Rahoitusmarkkinavälineet				
Myytavissä olevat	23,2	3 266,2	-	3 289,4
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät	364,4	-	0,8	365,2
Muut käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavaksi määritetyt	-	34,8	10,8	45,6
Lainat ja muut saamiset	-	25,9	-	25,9
Muut sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät rahoitusvarat	76,5	-	1,2	77,6
Johdannaissopimukset	-	66,1	-	66,1
Saamiset jälleenvakuutusopimuksista	-	3,9	0,1	4,0
Muut varat	-	132,3	0,8	133,1
Rahavarat	-	56,4	11,2	67,6
Varat yhteensä	2 298,8	5 464,3	128,5	7 891,5

Oma pääoma ja velat
Oma pääoma

Osakepääoma				40,4
Ylikurssirahasto ja vararahasto				128,9
Arvonmuutosrahasto				210,0
Kertyneet voittovarot				359,1

Emoyhtiön omistajien osuus				738,3
-----------------------------------	--	--	--	--------------

Määräysvallattomien osuus				0,1
----------------------------------	--	--	--	------------

Oma pääoma yhteensä				738,4
----------------------------	--	--	--	--------------

Velat

Velat vakuutusopimuksista				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	1 861,0	-	100,5	1 961,5
Muut sopimukset		4 355,7	18,3	4 374,0
Velat sijoitussopimuksista				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	397,6	-		397,6
Muut sopimukset		56,9		56,9
Rahoitusvelat				
Korolliset velat		100,0		100,0
Johdannaissopimukset		31,7		31,7
Laskennalliset verovelat		96,9		96,9
Muut velat		69,0	1,2	70,2
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat		64,2		64,2
Velat yhteensä	2 258,6	4 774,5	120,0	7 153,1

Oma pääoma ja velat yhteensä				7 891,5
-------------------------------------	--	--	--	----------------

KONSERNITASE SEGMENTEITTÄIN 31.12.2008

Milj. €	Sijoitussidonnaiset sopimukset (Suomi)	Muut sopimukset (Suomi)	Baltia	Konserni
Varat				
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,5	4,9	0,1	5,5
Sijoituskiinteistöt	-	97,5	-	97,5
Aineettomat hyödykkeet	9,2	4,6	0,3	14,2
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	-	1,7	-	1,7
Rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet				
Myytavissä olevat	-	1 174,9	-	1 174,9
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät	1 420,5	-	56,5	1 477,1
Muut käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määrätetyt	-	-	0,6	0,6
Rahoitusmarkkinavälineet				
Eräpäivään asti pidettävät	-	0,5	-	0,5
Myytavissä olevat	16,3	3 156,9	-	3 173,2
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät	120,4	-	0,7	121,1
Muut käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määrätetyt	-	26,8	13,6	40,4
Lainat ja muut saamiset	-	5,2	-	5,2
Muut sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät rahoitusvarat	38,1	-	0,7	38,8
Johdannaissopimukset	-	108,4	-	108,4
Laskennalliset verosaamiset	-	8,3	-	8,3
Saamiset jälleenvakuutusopimuksista	-	4,4	0,1	4,5
Muut varat	-	267,4	2,2	269,7
Rahavarat	-	159,2	12,0	171,2
Varat yhteensä	1 605,1	5 020,7	87,0	6 712,8

Oma pääoma ja velat
Oma pääoma

Osakepääoma				40,4
Ylikurssirahasto ja vararahasto				128,9
Arvonmuutosrahasto				-191,6
Kertyneet voittovarot				265,7

Emoyhtiön omistajien osuus				243,3
-----------------------------------	--	--	--	--------------

Määräysvallattomien osuus				0,1
----------------------------------	--	--	--	------------

Oma pääoma yhteensä				243,4
----------------------------	--	--	--	--------------

Velat

Velat vakuutusopimuksista				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	1 479,9	-	57,9	1 537,8
Muut sopimukset		4 403,9	19,3	4 423,2
Velat sijoitussopimuksista				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	98,7	-		98,7
Muut sopimukset		63,3		63,3
Rahoitusvelat				
Korolliset velat		100,0		100,0
Johdannaissopimukset		4,0		4,0
Muut velat		239,7	2,5	242,2
Velat yhteensä	1 578,6	4 811,0	79,8	6 469,3

Oma pääoma ja velat yhteensä				6 712,8
-------------------------------------	--	--	--	----------------

Riskienhallinta

Riskienhallinnan yleiset periaatteet 33

Riskienhallinnan organisointi 33

Mandatum Lifen liiketoiminnan riskit 34

Pääoman hallinta 34

Ulkoinen vakavaraisuusvaatimus 34

Taloudellinen pääoma 34

Markkinariskit ja niiden hallinta ja valvonta 35

Osakeriskit 35

Korkoriskit 36

Valuuttakurssiriskit 36

Muut markkinariskit 37

Sijoitustoiminnan riskikeskittymät 37

Luottoriskit 37

Maksuvalmiusriski 38

Vakuutusriskit 38

Biometriset riskit 38

Vastuuvelan diskonttokorkoon liittyvä riski 39

Muut vastuuelkaan liittyvät riskit 39

Vakuutusriskien hallinta ja valvonta 39

Operatiiviset riskit 40

Operatiivisten riskien hallinnointirakenne 41

Operatiivisten riskien tunnistaminen ja hallinta 41

Riskienhallinnan näkymät 42

Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Riski on oleellinen ja luontainen osa Mandatum Lifen toimintaympäristöä ja liiketoimintaa. Riskienhallintaprosessin avulla toimintaan kohdistuvat erilaiset riskit pyritään mahdollisimman hyvin tunnistamaan. Riskienhallintaprosessin avulla varmistetaan myös siitä, että erilaisia riskejä voidaan arvioida, rajoittaa ja valvoa.

Riskienhallintaprosessin tärkeimpinä tavoitteina on varmistaa pääoman riittävyys suhteessa liiketoiminnan riskeihin sekä rajoittaa taloudellisen tuloksen heilahtelua, varmistaa tehokkaat ja jatkuvat liiketoimintaprosessit kaikissa olosuhteissa ja rajata riskit Mandatum Lifen hallituksen hyväksymälle tasolle kaikkien toimintojen osalta.

Vakuutusosakeyhtiö Mandatum Life on Sampo Oyj:n kokonaan omistama tytäryhtiö. Mandatum Life noudattaa Sampo-konsernin riskienhallintaperiaatteita, joissa myös Mandatum Lifea koskevat henkivakuutusyhtiön erityispiirteet on huomioitu. Mandatum Lifen Baltian tytäryhtiössä noudatetaan vastaavia periaatteita riskienhallinnan osalta. Tässä riskienhallintaliitteessä esitetyt luvut koskevat pääsääntöisesti Mandatum Life emoyhtiötä.

Riskienhallinnan organisointi

Mandatum Life -konsernissa hallitus vastaa riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan riittävydestä. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintasuunnitelman, sijoitussuunnitelman ja muut yleisohjeet, joiden mukaan riskienhallinta ja sisäinen valvonta organisoitetaan liiketoiminnoissa.

Mandatum Lifen toimitusjohtajalla on kokonaisvastuu riskienhallinnan toteuttamisesta hallituksen ohjeiden

mukaisesti. Liiketoiminta-alueet ovat vastuussa omien operatiivisten riskiensä tunnistamisesta, arvioinnista, seurannasta ja hallinnasta.

Riskienhallintakomitea koordinoi ja valvoo kaikkia Mandatum Lifen riskejä. Komiteaa johtaa toimitusjohtaja. Riskit on jaettu pääryhmiin, joita ovat vakuutusriskit, markkinariskit, operatiiviset riskit, lakiasiat ja compliance sekä maine- ja businessriskit. Baltian tytäryhtiön riskejä seurataan myös komiteassa. Jokaisella riskialueella on oma vastuuhenkilönsä.

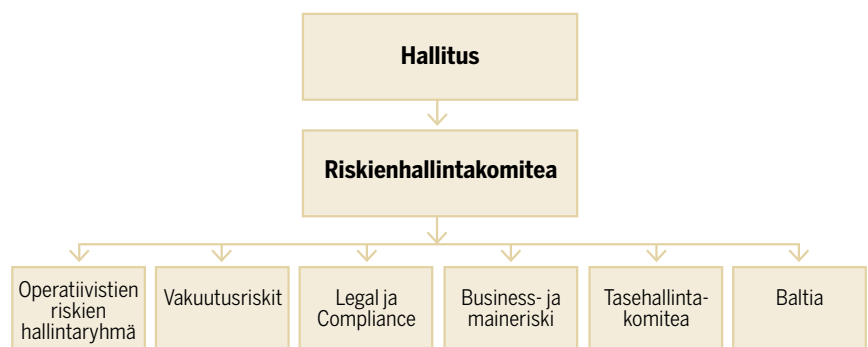
Mandatum Lifen tasehallintakomitea valvoo yhtiön vakavaraisuutta ja sijoitustoimintaa, jota hoitaa Sampo Oyj:n sijoitusyksikkö. Tasehallintakomitea kokoontuu vähintään kuukausittain. Normaaliolosuhteissa hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja saavat kuukausittain raportit Mandatum Lifen sijoituksista ja vakavaraisuusasemasta. Hallitus tekee merkittävät sijoitusriskiä koskevat päätökset.

Operatiivisten riskien komitea valvoo, että riskienhallinta on järjestetty liiketoimintayksiköissä riittäväällä tavalla ja varmistaa riskienhallintaan liittyen riittävän tiedonkulun lii-

ketoimintayksiköiden kesken. Lisäksi komitea koordinoi operatiivisten riskien hallintaan liittyviä keskeisiä asioita kuten toimintaohjeita ja suosituksia. Komitea toimii näissä asioissa Mandatum Lifen johtoryhmän neuvonantajana ja antaa tälle suosituksia operatiivisten riskien hallinnan järjestämisestä. Komitea käsittelee myös toimintaohjeista mahdollisesti tehdyt poikkeamat ja seuraa operatiivisten riskien arvioinnissa tunnistettuja riskejä sekä toteutuneita riskitapahtumia. Komitea kokoontuu vähintään neljästi vuodessa. Operatiivisista riskeistä raportoidaan riskienhallintakomitealle ja hallitukselle vuosineljänneksittäin. Operatiivisten riskienkomitea on vastuussa myös Mandatum Lifen jatkuvuus- ja valmiussuunnitelmien ylläpidosta ja päivittämisestä.

Mandatum Lifen aktuaaritoiminto on vastuussa vastuuvallintaan ja vastuovelkaan liittyvien riskien hallinnasta. Yksikkö vastaa siitä, että vakuutusten hinnoittelu on turvaava ja esittää tarvittaessa muutosehdotukset hallitukselle. Hallitus hyväksyy hinnat, määrittelee maksimitason omalla vastuulla pidettävillä riskeillä

Kuva 1–1 Riskienhallinnan organisaatio

ja hyväksyy jälleenvakuutuspolitiikan vuosittain. Aktuaaritoiminto valvoo vastuuvelan riittävyttä ja raportoi hallitukselle, mikäli vastuuvelan laskuperusteita pitää korjata. Hallitus hyväksyy vastuuvelan laskuperusteisiin kohdistuvat muutokset.

Baltian tytäryhtiöllä on oma riskienhallintajärjestelmänsä. Suurimmat riskitapahtumat raportoidaan myös Mandatum Lifen riskienhallintakomitealle.

Sisäisen tarkastus omalla toiminnallaan varmistaa sisäisen valvonnan riittävyttä.

Mandatum lifen liiketoiminnan riskit

Mandatum Life konsernin pääasialliset riskit ovat vakuustustoiminnan riskit sekä taseeseen sisältyvät markkinariskit. Operatiivinen riski ja liiketoimintariski kuuluvat olennaisesti kaikkeen liiketoimintaan.

Henkivakuutus perustuu vakuutustapahtumien ja vakuustustoiminnan vastuisiin sisältyvien riskien kantamiseen ja hallintaan. Vakuutustapahtumien riskit ovat kooltaan ja sattumisajankohdiltaan satunnaisia. Suuri osa henkivakuutuksen riskeistä ja tuloksesta tulee sijoitusomaisuudesta. Pitkällä tähtäimellä sijoitusomaisuuden tuoton on katettava vähintään vähimmäistuototakuu (laskuperustekorko), kohtuusperiaatteen mukaiset asiakashyvitykset ja omistajan odotukset. Muut tuotto-komponentit ovat vakuustustoiminnan riski- ja liikekuluylijäämät. Riskiylijäämä muodostuu vakuutuksenottajilta veloitetusta riskimaksusta vähennettynä toteutuneilla korvauskuuluilla. Riskiylijäämää hallinnoidaan mm. huolellisella vastuuvallinnalla ja jälleenvakuutuksella. Liikekuluylijäämä muodostuu vakuutuksenottajilta veloitetusta liikekulukuormituksesta vähennettynä toteutuneilla liikekuuluilla. Sitä hallinnoidaan seuraamalla liikekuluja, kehittämällä yhtiön toiminnan tehokkuutta ja käyttämällä sellaista liikekulukuormitusrakennetta, josta saadaan tuloja läpi vakuutuksen elinkaaren.

Pääoman hallinta

Pääoman hallinnalla varmistetaan käytettävissä olevan pääoman riittävyys suhteessa liiketoiminnasta ja toimintaympäristöstä aiheutuviin riskeihin. Pääomatarvetta arvioidaan vertaamalla käytettävissä olevia pääomia siihen pääomaan, joka tarvitaan nykyisestä liiketoiminnasta ja ulkoisesta toimintaympäristöstä aiheutuvien riskien kattamiseen.

Ulkoinen vakavaraisuusvaatimus

Henkivakuustustoiminta on voimakkaasti säädeltyä liiketoimintaa. Säädökset on asetettu sekä pääoman määrälle että sen rakenteelle. Mandatum Life -konsernin toimintaa valvoo Finanssivalvonta ja lisäksi Baltiassa vastaavat viranomaiset.

EU-direktiivien mukainen vakavaraisuusvaatimus ja toimintapääoman vähimmäismäärä raportoidaan neljännesvuosittain valvoville viranomaisille. Lisäksi Suomessa raportoidaan neljännesvuosittain viranomaisille ennakoivan vakavaraisuusvalvonnan laajennettu toimintapääoma ja sitä vastaavat pääomavaateet. Ennakoiva vakavaraisuusvalvonta on ollut Suomen vakuutusyhtiölaissa 1.10.2008 alkaen ja sen tarkoituksena on mitata EU-direktiivien mukaista vaatimusta tarkemmin yhtiön todellisia riskejä.

Mandatum Life -konsernin emoyhtiön toimintapääoma oli 918,0 miljoonaa euroa (370,5), sitä vastaavan viranomaisen asettaman vähimmäismäärän ollessa 224,2 miljoonaa euroa (221,9). Yhtiö ylitti selkeästi myös ennakoivan vakavaraisuusvalvonnan mukaiset vaateet. Baltian tytäryhtiön toimintapääoma oli 8,0 miljoonaa euroa (6,8) ja vähimmäismäärä 3,2 miljoonaa euroa (3,2).

Taloudellinen pääoma

Sampo-konsernissa riskien kokonaistilannetta tarkastellaan taloudellisen pääoman (economic capital) avulla. Se kuvaa pääoman määrää, joka tarvitaan kattamaan yhtiön riskit vuodeksi eteenpäin 99,5 prosentin luottamustasoilla. Taloudellisen pääoman määrä

on ensisijaisesti Sampo-konsernitason mittari, mutta se on käytössä myös Mandatum Lifessa. Taloudellisen pääoman määrän alittuminen ei kuitenkaan välttämättä aiheuta lyhyellä aikavälillä Mandatum Lifen osalta toimenpiteitä, jos Sampo-konsernin pääomitus tilanne on riittävä ja samanaikaisesti Mandatum Lifen osalta olisi tarvittaessa pääomaa saatavilla.

Taloudelliseen pääomaan vaikuttavat yhtiön markkina-, luotto- ja vakuutusriskit sekä toimintaan sisältyvät operatiiviset riskit. Taloudellinen pääoma kuvastaa paitsi erityyppisten riskien määrää, myös niiden keskinäistä hajautusvaikutusta. Tämä antaa tarkemman kuvan tarvittavan pääoman kokonaismäärästä, koska on hyvin epätodennäköistä, että kaikki riskit toteutuisivat samanaikaisesti.

Mandatum Lifen taloudellinen pääoma perustuu koko taseen analysointiin, mikä tarkoittaa, että varojen ja velkojen arvot ja riskit määritetään niin markkinaehtoisesti kuin on mahdollista. Velkojen markkinaehtoinen arvo arvioidaan käyttämällä stokastista simulointia. Laskentamalli ja keskeisimmät parametrit vastaavat soveltuvin osin Solvenssi II:n neljännessä kvantitatiivisessa vaikutustutkimuksessa (QIS 4) käytettyjä mallia ja parametreja.

Taloudellista pääomaa verrataan ns. muokattuun vakavaraisuuspääomaan, jossa on normaalin vakavaraisuuspääoman lisäksi huomioitu arvio markkinaehtoisesta vastuuvelan ja kirjanpidon vastuuvelan erotuksesta. 31.12.2009 tilanteessa Mandatum Lifen -konsernin muokattu vakavaraisuuspääoma oli 1 294 miljoonaa euroa (578) ja sitä vastaava 99,5 prosentin luottamustasolla laskettu taloudellisen pääoman vaade 930 miljoonaa euroa (692). Muokattu vakavaraisuuspääoma kasvoi ensisijaisesti sijoitustoiminnan erinomaisen tuloksen ansiosta, mutta myös markkinaehtoisesta vastuuvelan pienenemisestä johtuen.

Noin kolme neljäsosaa taloudellisen pääoman vaateesta muodostuu markkinariskeistä. Markkinariski muodostuu lähes kokonaan korko- ja osakeriskeistä. Taloudellinen pääoma kasvoi vertailuvoiteen nähden erityisesti osakepainon kasvamisesta seu-

ranneesta osakeriskin kasvamisesta. Vakuutusriskeistä merkittävimmät ovat pitkäikäisyys- ja raukeamisriski.

Markkinariskit ja niiden hallinta ja valvonta

Markkinariskeilla tarkoitetaan menetystä tai taloudellisen aseman heikentymistä, jotka aiheutuvat suoraan tai epäsuorasti varojen tai velkojen markkinahintojen tason ja volatiliiteetin muutoksesta.

Mandatum Lifen sijoitustoiminnan pitkän aikavälin tavoitteena on saavuttaa hyväksyttävällä riskitasolla riittävä tulos, jotta perustekorkoisissa sopimuksissa sovittu vähimmäistuoto eli laskuperustekorko, kohtuusperiaatteen mukaiset asiakashyvitykset sekä omistajien tuottovaatimus voidaan kattaa.

Markkinariskejä hallitaan hajauttamalla sijoituskanta sekä seuraamalla sijoitusvarojen koostumusta suhteessa vastuovelkaan. Vastuuelan ja korkosijoitusten välistä duraatoriskiä samoin kuin sijoitusten ja vastuuelan valuuttajakaumia seurataan ja hallitaan jatkuvasti. Markkinariskiä hallitaan myös johdannaisten avulla.

Mandatum Lifen markkinariskit aiheutuvat pääasiassa osakesijoituksesta sekä korkosijoitusten ja perustekorkoisten vastuuelan kokonaiskorkoriskistä. Mandatum Lifen hallitus hyväksyy vuosittain sijoitussuunnitelman, joka määrittää sijoitustoiminnan periaatteet ja limiitit. Sijoitussuunnitelmassa täsmennetään myös mittarit ja rajat markkinariskin osalta hyväksyttävälle enimmäismäärälle. Nämä perustuvat sekä Solvenssi I että Solvenssi II -tyyppiseen lähestymistapaan. Tavoitteena on saavuttaa vaadittava vakavaraisuustaso ja varmistaa, että sijoitusomaisuus on riittävä ja rakenteeltaan sopiva vastuuelan kattamiseen.

Sampo Oyj:n sijoitusyksikkö tekee Mandatum Lifen päivittäiset sijoituspäätökset, jotka perustuvat sijoitussuunnitelmassa määritellyille periaatteille. Mandatum Lifen tasehallintakomitea (Asset Liability committee, ALCO) valvoo määriteltujen periaat-

teiden ja limiittien noudattamista sekä raportoi sijoitusriskeistä yhtiön hallitukselle.

Vuonna 2009 Mandatum Lifen sijoitustoiminnan nettotuotto oli 16,8 prosenttia (-7,8 prosenttia vuonna 2008). Osakesijoitusten osuus kasvoi merkittävästi 12 prosentista 23 prosenttiin. Rahamarkkinasijoitusten osuus pieni ja joukkovelkakirjalainojen osuus hieman kasvoi, mutta korkosalkun kokonaisduraatio aleni.

Rahoitusvarojen ja -velkojen arvot ovat herkkiä eri markkinoilla tapahtuville muutoksille. Rahoitusvarojen ja velkojen käypien arvojen

herkkyysanalyysi eri markkinariskikenaarioissa on kuvattu taulukossa 4-1. Vaikutukset kuvaavat yksilöidysissä markkinamuuttujassa tapahtuvan yhtäkkisen muutoksen vaikutusta rahoitusinstrumenttien käypään arvoon 31.12.2009.

Osakeriskit

Osakeriski liittyy osakehintojen vaihtelusta aiheutuviin mahdollisiin tappioihin. Mandatum Lifen osakesijoitukset olivat vuodenvaihteessa 1 235 miljoonaa euroa (583 miljoonaa euroa vuonna 2008).

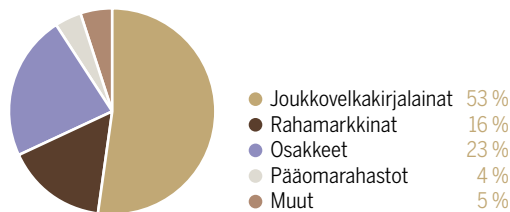
Taulukko 4-1 Mandatum Lifen rahoitusvarojen ja -velkojen herkkyys markkinaskenaarioille

	Riski Milj. €				
	Korko		Osake	Muut sijoitukset	Valuutta
	1 % tasoliike alas	1 % tasoliike ylös	20 % alas	20 % alas	10 % heikkeneminen euroa vastaan
Vuosi 2009	71	-80	-247	-98	-21
Vuosi 2008	134	-125	-117	-94	-4

Kuva 4-1 Sijoitussalkun allokaatio 31.12.2008 ja 31.12.2009

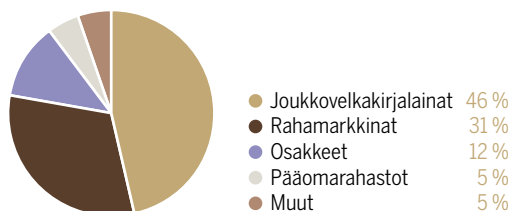
Sijoitussalkun allokaatio 31.12.2009

5 449 milj. €

Sijoitussalkun allokaatio 31.12.2008

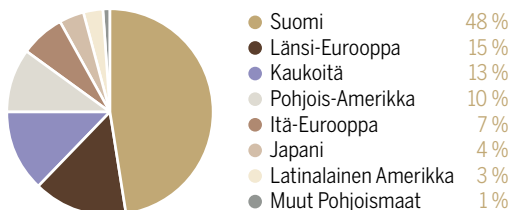
4 728 milj. €

Kuva 4–2 Mandatum Life osakesijoitusten allokaatio 31.12.2009

Osakesijoitusten maantieteellinen jakauma

1 235 milj. €

Kuva 4–3 Korkosijoitukset instrumenttityypeittäin 31.12.2009

Instrumenttityyppi	Osuus korkosalkusta	Duraatio
Rahamarkkinasijoitukset ja kassavarat	23,3 %	0,1
Valtioiden joukkovelkakirjalainat	0,8 %	3,5
Katetut joukkovelkakirjalainat	3,6 %	4,9
Investment grade joukkovelkakirjalainat	40,0 %	2,5
High yield joukkovelkakirjalainat	17,3 %	3,2
Omaisuuksivakuudelliset joukkovelkakirjalainat	0,4 %	1,5
Heikomman etuoikeuden lainat / T2-type	7,6 %	1,0
Heikomman etuoikeuden lainat / T1-type	4,5 %	4,2
Korkojohdannaiset	1,8 %	1,5
Vakuutuskirjalainat	0,7 %	0,2
Yhteensä	100,0 %	2,6

Taulukko 4–3 Valuuttakurssiriskit

Valuuttariski-nettoasema	SEK	NOK	DKK	EEK	LVL	LTL	GBP	USD	JPY	Muut
31.12.2009	31	39	0	0	1	1	-1	25	-3	109
31.12.2008	5	9	6	0	1	1	0	-14	2	31

Mandatum Lifen osakesalkku hoidetaan aktiivisesti. Osakesalkun ja siihen liittyvien johdannaisten aiheuttamat positiot ja riskit eivät saa ylittää sijoitussuunnitelmassa määritettyjä rajoja. Sampo-konsernin sijoitusyksikkö hoitaa pohjoismaista sijoitussalkkuja, kun taas Pohjoismaiden ulkopuolisia osakesijoituksia hoidetaan pääosin rahastojen tai ulkopuolisten omaisuudenhoidattajien kautta. Kuvasta 4–2 nähdään osakesijoitusten maantieteellinen jakauma.

Korkoriskit

Mandatum Lifen merkittävin korkoriski on se, ettei korkosijoituksilla saada vastaavalle vakuutustekniselle vastuuvälille taattua vähimmäistuottoa pitkällä aikavälillä. Tämä riski kasvaa tilanteessa, jossa markkinakorot laskevat ja pysyvät alhaisella tasolla. Solvenssi I-kehikossa vakavaraisuusaste lyhytaikaisesti paranee korkotasoon madaltuessa, mutta sekä yhtiön sisäisissä malleissa että ennakoivassa

vakavaraisuuskehikossa vakavaraisuusaste heikkenee korkojen alentuessa. Mandatum Lifen vastuuvälän ja korkosijoitusten välistä duraatoris-kiä valvotaan ja hallitaan jatkuvasti.

Mandatum Lifen sijoituspolitiikan mukaisesti sijoitussalkun muodostamisessa huomioidaan vakuutusvastuiden luonne suhteessa korko- ja inflaattoririskien.

Kuva 4–3 esittää Mandatum Lifen korkosijoitusten jakautumisen eri instrumentteihin. Vuoden 2009 aikana rahamarkkinasijoitusten määrä laski, 40 prosentista 23 prosenttiin, varojen siirtyessä pääasiassa osakesijoituksiin sekä yrityslainoihin.

Mandatum Lifen vakuutusvastuiden keskimääräinen duraatio (pois lukien sijoitussidonnaiset vastuut) oli vuoden lopussa 8,1. Korkosijoitusten duraatio oli vuoden lopussa puolestaan 2,6.

Korkoriskin pienentämiseksi Mandatum Lifella on taseessaan koronvaihtosopimuksia nimellisarvostaan 1,1 miljardia euroa. Näiden koronvaihtosopimusten mukaisesti Mandatum Life maksaa lyhyttä vaihtuvaa korkoa ja saa itse kiinteää korkoa (4,7 %). Koronvaihtosopimusten käypä arvo on 60 milj. euroa, ja niiden maturiteetti vaihtelee kahdesta kuukaudesta neljään vuoteen.

Mandatum Life on myös varautunut matalaan korkotasoon mm. alentamalla uusien sopimusten laskuperustekorkoa ja kasvattamalla korkotäydennystä. Tämän lisäksi olemassa olevia sopimuksia on muutettu siten, että jälleensijoitusriski on paremmin hallittavissa.

Taulukko 7–3 vakuutusriskiosiossa näyttää Mandatum Lifen vakuutus- ja sijoitussopimusten maturiteetin ja keskimääräiset duraatiot.

Valuuttakurssiriskit

Mandatum Lifen emoyhtiön ensivakuutuksista syntyvä laskuperustekorkoinen vastuuvälä muodostuu kokonaan euromääräisistä sitoumuksista. Tästä johtuen yhtiölle syntyy valuuttariskiä sijoitettaessa euroalueen ulkopuolelle. Mandatum Lifen valuuttastrategia perustuu aktiiviseen valuuttaposition hallintaan. Toiminnan

tavoitteena on sijoitussuunnitelman limiittien puitteissa absoluuttisen lisäarvon tuottaminen suhteessa tilanteeseen, jossa valuuttamääräisiin sijoituksiin liittyvä valuuttariski on täysin suojattu. Taulukossa 4–3 esitetään Mandatum Lifen sijoitusten avoin valuuttapositio (milj. €) per 31.12.2009 ja 31.12.2008.

Muut markkinariskit

Korko-, osake- ja valuuttakurssiriskien lisäksi Mandatum Life altistuu erinäisille muille markkinariskeille. Näitä riskejä aiheutuu kiinteistöistä, pääomasijoituksista sekä sijoituksista riskirahastoihin (hedge fund). Mandatum Lifen sijoitussuunnitelmassa on määritetty maksimipainot tämän tyyppisille sijoituksille. Vuoden 2009 lopussa näiden sijoitusten yhteenlaskettu osuus Mandatum Lifen sijoitusvarallisuudesta oli alle 9 prosenttia.

Ulkopuoliset omaisuudenhoitajat hoitavat pääomasijoituksia sekä sijoituksia riskirahastoihin. Pääomasijoitussalkku on hajautettu rahastojen tyyppin ja maantieteellisen alueen mukaan. Riskirahastosijoitukset sisältävät sekä suoria sijoituksia yksittäisiin rahastoihin että sijoituksia rahastojen rahastoihin, jotta saavutetaan riittävä hajautus rahastojen ja sijoitustapojen välillä. Sampo-konsernin kiinteistöyk-

sikkö vastaa Mandatum Lifen kiinteistösijoitustoiminnasta. Kiinteistösalkkuun kuuluu suoria ja epäsuoria sijoituksia päätetyn allokaation mukaisesti. Kiinteistösijoitustoiminnan riskejä rajoitetaan hajauttamalla sijoitukset sekä alueellisesti että kiinteistötyypeittäin.

Sijoitustoiminnan riskikeskittymät

Mandatum Lifen sijoitussuunnitelmassa on määritelty rajat sijoituksille yksittäisiin yhtiöihin. Rajoja asetettaessa otetaan huomioon vastuuvelan kateasetukset sekä sijoituskohteen luottoluokitus. Riskikeskittymiä seurataan säännöllisesti. Taulukossa 4–4 on kuvattu Mandatum Lifen markkina- ja luottoriskien keskittymät yksittäisten vastapuolten osalta omaisuuslajeittain.

Luottoriskit

Luottoriskit liittyvät mahdollisiin tappioihin tai taloudellisen aseman heikentymiseen, jotka johtuvat arvopapereiden liikkeellelaskijoiden, johdannaissopimusten vastapuolten tai muiden velallisten luottokelpoisuudessa tapahtuvista muutoksista. Luottoriskiä aiheutuu sekä sijoituk-

sista että vakuutus- ja jälleenvakuutus sopimuksista.

Sijoitustoiminnan luottoriski on riski siitä, että liikkeellelaskijana toimiva valtio tai yritys ei vastaa sitoumuksistaan tai muutoin estää velallisten maksusuorituksia erityisesti korkosijoitusten yhteydessä. Sijoitustoiminnan luottoriski voidaan jakaa liikkeellelaskijariskeihin, vastapuoliriskeihin ja korkosijoitusten riskimarginaaliin liittyviin riskeihin (spread-riski). Liikkeellelaskijariski on sitä, että yhtiön omistaman arvopaperin liikkeellelaskija ajautuisi maksukyvyttömäksi, jolloin riskinä on koko sijoituksen arvon menettäminen. Vastapuoliriski puolestaan syntyy johdannaissopimuksen toisesta osapuolesta, jolloin ainoastaan johdannaisten mahdollinen positiivinen markkina-arvo on alttiina riskille. Spread-riski syntyy pääasiassa valtioiden ja yritysten liikkeelle laskemien korkoinstrumenttien riskimarginaalin vaihtelusta aiheutuvasta sijoituksen arvon heilahtelusta.

Sijoitusomaisuuteen liittyvien luottoriskien lisäksi luottoriskiä aiheutuu jälleenvakuutus sopimuksista. Nämä luottoriskit syntyvät osittain jälleenvakuuttajilta olevista saamisista ja osittain jälleenvakuutetusta vastuuvelan osasta. Mandatum Lifen osalta jälleenvakuuttajiin liittyvät

Taulukko 4–4 Markkina- ja luottoriskien keskittymät yksittäisten vastapuolten osalta omaisuuslajeittain

Käypä arvo, miljoonaa euroa	Yhteensä	Osuus koko omaisuudesta	pitkäaikaisten korkosijoitusten erittely						
			Lyhytakaiset korkosijoitukset	Pitkäaikaiset korkosijoitukset yhteensä	Seniorivelka	Tier 2	Tier 1	Osakkeet	Johdannaisinstrumentit
Svenska Handelsbanken	405	7,4 %	220	185	111	74	0	0	0
Pohjola Pankki	349	6,4 %	211	139	70	60	9	0	0
Nordea	321	5,9 %	156	148	87	61	0	0	17
Skandinaviska Enskilda Banken	274	5,0 %	92	182	115	25	40	0	0
Den Danske Bank	234	4,3 %	97	127	88	18	20	0	10
UPM-Kymmene	196	3,6 %	0	174	174	0	0	22	0
Stora Enso	137	2,5 %	0	125	125	0	0	12	0
DnB NOR Bank	105	1,9 %	0	105	72	0	34	0	0
YIT	80	1,5 %	0	0	0	0	0	80	0
Fortum	78	1,4 %	0	43	43	0	0	35	0
10 suurinta keskittymää yhteensä	2 180	40,0 %	776	1 229	889	237	103	149	27

Taulukko 5–1 Sijoitusten luottoluokitusjakauma toimialoittain 31.12.2009

Milj. €	Korkosijoitukset							Korko- sijoitukset yhteensä	Osakkeet	Muut	Johdannaiset (Vastapuoli- riski)	Yhteensä
	AAA	AA+ - AA-	A+ - A-	BBB+ - BBB-	BB+ - C	D	Luokittele- maton					
Arvopaperistetut joukkovelkakirjalainat	0	0	3	2	0	0	10	16	0	0	0	16
Perusteollisuus	0	0	4	51	316	0	48	419	91	4	0	514
Pääomahyödykkeet	0	3	134	46	0	0	0	183	142	0	0	325
Kulutustavarat	0	0	44	75	0	0	1	120	49	7	0	175
Vakuudelliset joukkovelkakirjalainat	89	47	0	0	0	0	0	136	0	0	0	136
Energia	0	15	0	0	0	0	11	26	13	0	0	39
Rahoitus	0	711	1 048	78	60	0	0	1 897	17	19	62	1 996
Valtiot	11	0	21	0	3	0	0	35	0	0	0	35
Indeksiin sidotut joukkovelkakirjat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vakuutus	0	0	27	17	0	0	25	69	17	0	0	86
Media	0	0	0	0	0	0	0	0	62	0	0	62
Kiinteistöala	0	0	0	0	0	0	20	20	0	135	0	155
Palvelut	0	0	0	7	11	0	0	18	46	0	0	64
Teknologia ja elektroniikka	0	0	0	17	0	0	0	17	91	0	0	108
Telekommunikaatio	0	0	51	91	0	0	0	142	10	0	0	153
Liikenne	0	0	0	0	0	0	31	31	14	0	0	45
Yhdyskuntapalvelut	0	13	183	66	0	0	0	263	36	0	0	300
Muut	0	0	12	0	0	0	26	38	11	0	0	50
Sijoitusrahastot	0	0	0	0	244	0	0	244	635	306	0	1 186
Yhteensä	100	789	1 528	451	636	0	171	3 675	1 235	471	62	5 443

luottoriskit ovat sijoituksiin liittyvän luottoriskin rinnalla vähäisiä.

Luottoriskiä hallitaan Mandatum Lifen sijoitussuunnitelmassa asetetuilla luottoriskirajoilla. Sijoitussuunnitelmassa on määritetty sallitut enimmäismäärät yksittäisille liikkeellelaskijoille ja johdannaisten vastapuolille pääosin luottokelpoisuusluokkiin perustuen. Luottokelpoisuus arvioidaan perusteellisesti ennen kuin sijoitetaan uuteen arvopaperiin tai ennen kuin johdannaisvastapuolen kanssa tehdään sopimuksia. Liikkeellelaskijoiden ja vastapuolten luottokelpoisuuden arvioimiseen käytetään pääasiassa Standard & Poor's-, Moody's ja Fitch-luottoluokituslaitosten antamia luokituksia.

Salkun kehitystä ja vastapuolten luottokelpoisuutta seurataan jatkuvasti. Luottoriskeistä raportoidaan tasehallintakomitealle. Luottoriskien raportointi perustuu ensisijaisesti liikkeellelaskija- ja instrumenttikohtaisiin luokituksiin sekä liikkeeseenlaskijoiden tai vastapuolten toimialoihin.

Mandatum Lifessa käytetään johdannaisten vastapuoliriskin hallintaan ns. ISDA-puitesopimuksia. Lisäksi pitkäaikaisten korkojohdannaisten osalta

käytetään tarvittaessa myös ns. Credit Support Annex -sopimuksia.

Maksuvalmiusriski

Maksuvalmiusriski on riski siitä, ettei Mandatum Life pystyisi realisoimaan sijoituksiaan tai muita omaisuuseriään pystyäkseen suoriutumaan maksuvelvoitteista niiden erääntyessä.

Suhteellisen pieni osa henkivakuutusvastuista on takaisinostettavissa, mikä tekee mahdolliseksi antaa luotettavia, lyhyen aikavälin korvausnusteita. Tämän lisäksi varat ovat likvidejä, joten maksuvalmiusriski ei ole nykyisellään Mandatum Lifen osalta merkittävä.

Vakuutusriskit

Biometriset riskit

Henkivakuutustoiminnan biometriset riskit syntyvät pääasiassa siitä, että vakuutetuille maksettaisiin enemmän kuolemantapaus-, työkyvyttömyys- tai sairauskulukorvauksia, tai että eläkevakuutuksissa eläkkeitä maksettaisiin

vakuutettujen odotettua korkeammas- ta eliniästä johtuen pidempään (pitkäikäisyysriski) kuin vakuutusten hinnoitteluhetkellä on oletettu.

Näitä riskejä kasvattaa se, että useissa tuotteissa hinnoittelu tehdään vuosikymmeniksi ja se ei ole jälkikäteen vapaasti muutettavissa. Mikäli vakuutusmaksut osoittautuvat riittämättömiksi, eivätkä ole muutettavissa, niin vastuuvakaa täydennetään odotettavissa olevaa tappiota vastaavalla määrällä.

Taulukossa 7-1 esitetään Mandatum Lifen Suomen toiminnan riskiliikkeen tulos. Toteutuneen korvausmenon suhde laskuperusteiden mukaiseen korvausmenoon oli 87 prosenttia vuonna 2009 (84 prosenttia vuonna 2008). Taulukosta voi myös arvioida riskiliikkeen herkkyyttä. Esimerkiksi henkivakuutuksen osalta kuolevuuden kaksinkertaistuminen nostaisi maksetut korvaukset 15 miljoonasta eurosta 30 miljoonaan euroon.

Pitkäikäisyysriski on Mandatum Lifen biometrisistä riskeistä merkittävin. Ryhmäeläkekanta muodostaa suurimman osan pitkäikäisyysriskistä. Olennaisimmat epävarmuustekijät ryhmäeläkkeen kuolevuudessa

Taulukko 7-1 Mandatum Lifen emoyhtiön omalla vastuulla olevan liikkeen korvaussuhteita

Milj. €	Riskitulo	2009		Riskitulo	2008	
		Korvausmenot	Korvaussuhde		Korvausmenot	Korvaussuhde
Henkivakuutus	40,5	24,8	61 %	36,2	23,5	65 %
Kuolevuus	26,8	15,4	57 %	23,2	15,0	65 %
Sairastavuus	13,7	9,4	69 %	13,0	8,5	65 %
Eläkevakuutus	49,9	53,9	108 %	51,7	50,7	98 %
Yksilöllinen eläke	9,9	10,4	105 %	9,1	9,7	106 %
Ryhmäeläke	40,0	43,5	109 %	42,6	41,1	96 %
Kuolevuus	34,9	39,4	113 %	36,7	37,1	101 %
Työkyvyttömyys	5,1	4,1	80 %	5,9	4,0	68 %
Mandatum Life	90,4	78,7	87 %	87,9	74,2	84 %

liittyvät vakuutuskannan sosio-ekonomisen taustan vaikutuksiin sekä kuolleisuuden tulevaan kehitykseen suhteellisesti vanhojen vakuutettujen keskuudessa. Suurimmassa osassa yksilöllisiä eläkevakuutuksia pitkäikäisyysriski on pienempi kuin ryhmäeläkevakuutuksissa, sillä vakuutukset ovat määräraikaisia ja niihin liittyvät henkivakuutukset kompensoivat pitkäikäisyysriskin.

Pitkäikäisyysriskin osalta vuotuis-ta riskiliikkeen tulosta ja kuolleisuustrendiä analysoidaan säännöllisesti. Vuoden 2009 pitkäikäisyyden riskiliike oli lievästi tappiollinen (taulukko 7-1). Ryhmäeläkevakuutusten vakuutusmaksuihin ja vastuuelkaan sisältyvää elinajan odotetta kasvatettiin vuonna 2002 ja vuonna 2007 tehtiin lisää muutoksia.

Henkivakuutuksen *kuolevuusliike* on voitollista (taulukko 7-1) ja trendi on yhtiölle suotuisa. Merkittävin riski kuolevuusliikkeen heikkenemiselle on mahdollinen pandemia. Tällä hetkellä luotettavia ennusteita kuolevuudesta pandemian sattuessa ei ole saatavilla. Muiden biometrinen riskien osalta riskiliike on ollut kokonaisuutena voitollista, vaikkakin eri riskien välillä on voimakasta vaihtelua. Työkyvyttömyys- ja sairauskuluvakuutuksissa riskiä pienentää se, että yhtiöllä on oikeus korottaa vakuutusmaksuja olemassa olevien sopimusten osalta, mikäli vakuutuskorvausten määrässä tapahtuu epäsuotuisaa kehitystä.

Mandatum Lifen vakuutuskan-ta on varsin hyvin hajautunut, eikä sisällä merkittäviä riskikeskittymiä.

Yhtiön ottamalla katastrofijälleenvakuutuksella pienennetään riskikeskittymien merkitystä entisestään.

Edellä mainittujen biometrinen riskien lisäksi Mandatum Life altistuu vakuutus sopimustensa kautta myös vastuuelvan diskonttokorkoon liittyvälle riskille, keskeytysriskille sekä takaisinostoriskille. Näitä riskejä on kuvattu seuraavissa kappaleissa.

Vastuuelvan diskonttokorkoon liittyvä riski

Vastuuelvan diskonttokorkoon liittyvä riski on merkittävin vastuuelvan riittävyteen liittyvä riski. Sopimukseen sisältyvä laskuperustekorko on päätetty koko sopimusajalle, jolloin markkina-korkojen ja tulevien tuottonäkyminen laskiessa saatetaan joutua tilanteeseen, jossa vastuuelkaa on täydennettävä. Varoihin ja velkoihin liittyvää korkoris-kiä on käsitelty erikseen tämän vuosikertomuksen Markkinariskit-osiossa.

Suurimmassa osassa korkotuot-toisia sopimuksia laskuperustekor-ko on 3,5 prosenttia. Suomessa ennen vuotta 1999 myydyissä yksilöllisissä vakuutuksissa laskuperustekorko on 4,5 prosenttia, joka on myös määräys-ten mukainen korkein sallittu diskont-tauskorko. Mandatum Lifessa näiden vakuutusten vastuuelvan diskonttaus-korko on alennettu 3,5 prosenttiin, mistä johtuen vastuuelkaa on täy-dennetty 95 miljoonalla eurolla (119 miljoonaa euroa vuonna 2008).

Kuhunkin vakuutuslajiin ja lasku-perustekorkoon liittyvät vastuuelat

on esitetty taulukossa 7-2. Taulukossa näkyy myös kunkin luokan vastuue-lvan muutos vuonna 2009.

Henkivakuutuksen vakuutus- ja si-joitussopimusten oletettu erääntymi-nen ja duraatio on esitetty taulukossa 7-3. Vastuuelvan herkkyyys erilaisten diskonttokorkojen osalta on arvioita-vissa taulukon duraatioiden avulla.

Muut vastuuelkaan liittyvät riskit

Muista riskeistä merkittävimpiä ovat vakuutuksenottajien käyttäytymiseen liittyvät epävarmuustekijät. Asiakkail-la on oikeus lopettaa vakuutusmak-sujen maksaminen (keskeytysriski), tai mahdollisuus lopettaa vakuutus-sopimus ennen aikaisesti (takaisinostoriski). Keskeytysriskin vaikutus on merkittävin yksilöllisten sijoitussidon-naisten eläkevakuutusten kustannus-liikkeeseen. Myös takaisinostoista aiheutuu epävarmuutta kustannus-liikkeen tulokseen, mutta oleellisin merkitys takaisinostoilla on ALM-ris-kiin. Mandatum Lifen tasehallinnan tilannetta helpottaa oleellisesti se, että 85 prosenttia korkotuottoisista vakuu-tuksista muodostuu eläkevakuutuk-sista, joissa takaisinosto on mahdolli-nen ainoastaan poikkeustapauksissa. Tasehallinnan kannalta todellista ta-kaisinostoriskiä on näin ollen vain kor-kotuottoisissa sijoitusvakuutuksissa ja kapitalisaatiosopimuksissa, joissa tase-hallinnan riskiä pienentää sopimusten verrattain lyhyt maturiteetti. Vastuu-elvan täydennyksiä ei myöskään mak-seta takaisinoston yhteydessä.

Keskeytys- ja takaisinostoriskit otetaan huomioon yhtiön ALM-ana-lyyseyssä ja niitä hallitaan osana sijoitusriskien hallintaa.

Yhtiö on altistunut lisäksi *kustan-nusriskeille*, sillä kuormitukset eivät välttämättä riitä kattamaan toteutu-neita kuluja.

Vakuutusriskien hallinta ja valvonta

Henkivakuutuksien biometrisiä riskejä rajoitetaan huolellisella vastuuelvalinnalla, riski- ja kustannusvastaavalla hinnoitte-lulla, asettamalla ylärajoja myönnettävil-le turville sekä jälleenvakuutuksella.

Taulukko 7–2 Vastuuelan muutoksen analyysi vuonna 2009

MANDATUM LIFE KONSERNIN VAKUUTUS- JA SIOJITUSSOPIMUSTEN VELKA*									
Milj. €	Velka 2008	Maksut	Korvaukset***	Kuormitus-tulo	Takuu-tuotot	Asiakas-hyvitykset	Muut	Velka 31.12.2009	Osuus %
Mandatum Life emoyhtiö									
Ryhmäeläkevakuutus	2 450	111	-185	-10	83	15	-9	2 456	36 %
Laskuperustekorko 3,5 %	2 423	101	-182	-9	82	15	-11	2 419	36 %
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	28	10	-3	-1	1	1	2	37	1 %
Yksilöllinen eläkevakuutus	1 400	43	-122	-8	60	2	8	1 383	20 %
Laskuperustekorko 4,5 %	1 234	28	-109	-7	54	0	0	1 202	18 %
Laskuperustekorko 3,5 %	142	9	-10	-1	5	1	4	150	2 %
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	24	6	-3	0	1	1	4	32	0 %
Henkivakuutus	367	46	-62	-10	13	1	-3	351	5 %
Laskuperustekorko 4,5 %	91	15	-22	-2	4	0	1	87	1 %
Laskuperustekorko 3,5 %	230	14	-32	-4	8	1	-3	214	3 %
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	46	18	-9	-4	1	1	-2	51	1 %
Kapitalisaatiosopimukset **	62	20	-27	0	2	0	-1	57	1 %
Laskuperustekorko 4,5 %	5	0	-7	0	0	0	1	0	0 %
Laskuperustekorko 3,5 %	48	20	-19	0	2	0	-1	49	1 %
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	9	0	-1	0	0	0	-1	8	0 %
Sijoitussidonnainen velka	1 579	514	-141	-24	0	0	332	2 259	33 %
Yksilöllinen eläkevakuutus	424	97	-4	-11	0	0	140	646	10 %
Henkivakuutus	937	104	-109	-8	0	0	108	1 032	15 %
Kapitalisaatiot **	99	279	-27	-2	0	0	49	398	6 %
Ryhmäeläkevakuutus	118	35	-2	-3	0	0	35	183	3 %
Tulevien asiakashyvitysten vastuu	17	0	0	0	0	0	2	18	0 %
Korkotäydennys	119	0	0	0	0	0	-24	95	1 %
Tuleva jälleenvakuutus	4	2	0	0	0	0	-2	3	0 %
Muu velka	48	31	-13	-11	1	0	-8	49	1 %
Emoyhtiö Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö yhteensä	6 046	766	-549	-63	158	18	294	6 671	98 %
Tytäryhtiö SE Sampo Life Insurance Baltic	77	43	-16	-3	1	0	17	119	2 %
Sijoitussidonnainen velka	58	38	-12	-2	0	0	19	101	1 %
Muu velka	19	5	-4	-1	1	0	-2	18	0 %
Mandatum Life konserni yhteensä	6 123	809	-564	-66	159	18	311	6 790	100 %

* Ennen jälleenvakuuttajan osuutta

** Sijoitussopimukset

*** Ei sisällä korvaustoiminnan liikekuluja

Vakuutusriskeihin liittyvä vastuuvälitys on osa Mandatum Lifen päivittäistä toimintaa. Mandatum Lifen vastuuvälintapolitiikassa (Underwriting Policy) on määritetty periaatteet riskin valinnalle ja limiitit vakuutettaville summille. Periaatteiden ja limiittien noudattamista valvotaan jatkuvasti.

Jälleenvakuutuksella rajoitetaan erityisesti yksittäisiä kuolevuus- ja pysyvän työkyvyttömyyden riskejä. Hallitus päättää vuosittain suurimmista omalla vastuulla pidettävistä korvausmääristä. Mandatum Lifessa tämä määrä on 0,5 miljoonaa euroa vakuutettua kohden. Mahdollisten katastrofien vaikutusten pienentämiseksi Mandatum Life osallistuu suomalais-

ten henkivakuutusyhtiöiden yhdessä ottamaan katastrofijälleenvakuutukseen. Mahdollista pandemian ei ole katettu jälleenvakuutuksella.

Aktuaaritoimi analysoi riskiliikkeen tulosta perusteellisesti vuosittain. Se mittaa riskinvalinnan tehokkuutta ja hinnoittelun riittävyttä keräämällä tietoa toteutuneiden korvausvaatimusten kuluista kultakin tuote- ja riskialueelta. Toteutuneita kuluja verrataan vakuutusmaksuja asetettaessa oletettuihin kuluihin kunkin eri riskiturvan osalta. Myös hallinnollisia ja vakuutusten hankintakuluja seurataan vuosittain.

Vastuiden riittävyttä testataan lisäksi neljännesvuosittain. Näihin

analyysiin ja testeihin perustuen asetetaan hinnat uusille vakuutussopimuksille, päivitetään vastuuvälintapolitiikka sekä tarvittaessa muutetaan olemassa olevaan vakuutuskantaan perustuvaa vakuutusteknistä vastuuvalkaa. Hallitus arvioi ja hyväksyy vuosittain hinnat, jälleenvakuuttamista koskevat periaatteet sekä vastuuelan määräytymisperiaatteet.

Operatiiviset riskit

Operatiiviset riskit ovat riskejä tappioista, jotka aiheutuvat puutteellisista prosesseista, ihmisistä tai järjestelmistä tai ulkoisista tapahtumista.

Taulukko 7–3 Mandatum Lifen vakuutus- ja sijoitussopimusten oletettu erääntyminen 31.12.2009

MANDATUM LIFE VAKUUTUS- JA SIOJITUSSOPIMUSTEN OLETETTU ERÄÄNTYMINEN 31.12.2009

Milj. €	Duraatio	2010–2011	2012–2013	2014–2018	2019–2023	2024–2028	2029–2033	2034–	
Mandatum Life emoyhtiö									
Ryhmäeläke		9,6	385	363	796	640	485	350	566
Laskuperustekorko 3,5 %		9,6	377	358	785	632	480	346	558
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %		8,5	8	6	11	7	5	4	8
Yksilöllinen eläkevakuutus		6,7	319	327	529	306	187	98	96
Laskuperustekorko 4,5 %		6,6	284	291	465	268	161	81	78
Laskuperustekorko 3,5 %		7,5	28	30	54	32	22	15	14
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %		7,4	7	6	9	6	4	2	4
Henkivakuutus		5,5	130	87	90	40	28	19	40
Laskuperustekorko 4,5 %		7,1	22	20	33	15	11	7	15
Laskuperustekorko 3,5 %		4,6	96	57	39	18	12	9	21
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %		6,2	12	10	18	7	5	3	4
Kapitalisaatiosopimukset *		1,6	53	1	0	3	2	0	0
Laskuperustekorko 4,5 %		0,0	0	0	0	0	0	0	0
Laskuperustekorko 3,5 %		0,8	50	0	0	0	0	0	0
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %		6,8	3	1	0	3	2	0	0
Sijoitussidonnainen velka		7,5	461	356	587	350	263	228	260
Yksilöllinen eläkevakuutus		11,5	27	54	153	144	124	93	117
Henkivakuutus		4,7	338	220	280	88	56	39	41
Kapitalisaatiosopimukset *		7,7	84	66	108	71	43	66	44
Ryhmäeläke		12,4	11	16	46	48	40	30	58
Tulevien asiakashyvitysten vastuu		1,0	18	0	0	0	0	0	0
Korkotäydennys		6,2	18	17	28	16	8	4	4
Tuleva jälleenvakuutus		0,5	3	0	0	0	0	0	0
Muu velka		0,9	43	5	2	0	0	0	0
Mandatum Life emoyhtiö yhteensä		7,9	1 430	1 156	2 032	1 355	975	698	965
Tytäryhtiö SE Sampo Life Insurance Baltic			36	16	30	25	10	5	8
Sijoitussidonnainen velka			33	13	24	20	8	4	7
Muu velka			3	4	6	5	2	1	1
Mandatum Life konserni yhteensä			1 466	1 172	2 062	1 380	985	703	973

* Sijoitussopimukset

Operatiiviset riskit sisältävät juridiset riskit sekä maineriskin, mutta eivät sisällä strategisia tai liiketoimintariskejä. Operatiivisille riskeille ominaista on se, että ne ovat usein tapauskohtaisia ja niiden syyt voidaan määrittää suhteellisen täsmällisesti. Näin ne eroavat esim. strategisista ja liiketoimintariskeistä.

Operatiivisten riskienhallinnan tavoite Mandatum Lifessa on prosessien tehokkuuden parantaminen ja negatiivisten vaikutusten minimointi mahdollisimman kustannustehokkaalla tavalla.

Operatiivisten riskien hallinnointirakenne

Operatiivisten riskien komitea valvoo ja koordinoi operatiivisten riskien hal-

lintaan liittyviä keskeisiä asioita kuten toimintaohjeita ja suosituksia. Komitea toimii näissä asioissa Mandatum Lifen johtoryhmän neuvonantajana ja antaa tälle suosituksia operatiivisten riskienhallinnan järjestämisestä. Komitea käsittelee myös toimintaohjeista mahdollisesti tehdyt poikkeamat ja seuraa operatiivisten riskien arvioinnissa tunnistettuja riskejä sekä toteutuneita riskitapahtumia. Komitea koostuu vähintään neljästi vuodessa. Operatiivisista riskeistä raportoidaan riskienhallintakomitealle ja hallitukselle vuosineljänneksittäin.

Riskien tunnistaminen ja hallinta

Operatiivisia riskejä tunnistetaan usei-

den eri lähteiden ja menetelmien avulla:

- *Makroympäristön analyysi:* Ennen vuotuista strategiaprozessia liiketoimintaympäristön keskeiset trendit tunnistetaan. Näihin kuuluu osaltaan makrotason operatiivisten riskien liiketoiminta-analyysi. Liiketoimintaympäristöä seurataan jatkuvasti ja muutoksiin reagoidaan mahdollisimman nopeasti.
- *Itsearviointi:* Keskeisten operatiivisten riskien sekä niiden todennäköisyyksien ja mahdollisten vaikutusten kartoitus ja arviointi toteutetaan vuotuisen itsearviointiprosessin avulla. Tässä yhteydessä arvioidaan myös näihin liittyvä sisäinen valvonta ja ohjeistuksen riittävyys.
- *Tapahtumien analyysi:* Operatiiv-

visten riskien komitea kerää ja analysoi liiketoimintayksiköiden raportoidut toteutuneet operatiiviset riskit ja ”läheltä piti” tilanteet. Liiketoimintayksiköt ovat vastuussa toteutuneiden operatiivisten riskien raportoinnista komitealle.

- *Sisäiset tarkastukset.*

Henkivakuutustoiminnan merkittävimpiä operatiivisten riskien itsearviointiprosessissa tunnistettuja riskejä ovat mm. seuraavat: ulkoisen toimintaympäristön muutokset, tietotekniikka ja erityisesti tietojärjestelmien vanheneminen, prosessien manuaaliset työvaiheet, avainhenkilöiden menetykset sekä vakuutusten väärinmyynti ja virheellisten tietojen antaminen asiakkaalle.

Operatiivisten riskien rajoittamiseksi Mandatum Lifessa on hyväksytty useita eri toimintaohjeita, kuten turvallisuusohjeita, jatkuvuus- ja vaurautumissuunnitelma, ulkoistamispo-

litiikka, asiakasvalitusten käsittelyohje sekä useita muita toimintaohjeita. Eri toimintaohjeista tehtyjä poikkeamia seurataan liiketoimintayksiköissä ja niistä raportoidaan operatiivisten riskienkomitealle.

Prosesseihin sisältyvä sisäinen valvonta estää negatiivisia tapahtumia. Kaikki toteutuneet riskit tai läheltä piti tilanteet raportoidaan operatiivisten riskien komitealle.

Riskienhallinnan näkymät

Euroopan parlamentti hyväksyi uusia vakavaraisuusvaatimuksia koskevan direktiivin, Solvenssi II, keväällä 2009. Uuden, taloudelliseen riskiin perustuvan vakavaraisuusjärjestelmän tavoitteena on syventää vakuutus- ja jälleenvakuutusmarkkinoiden integraatiota, parantaa vakuutuksenotta-

jien ja edunsaajien suojaa, parantaa EU-alueen vakuuttajien ja jälleenvakuuttajien kilpailukykyä ja edistää parempaa säätelyä. Solvenssi II:n pääomavaatimusten tulisi ottaa nykyistä Solvenssi I:tä paremmin huomioon kunkin yrityksen riskiprofilin. Tämä kannustaa yrityksiä panostamaan riskienhallintaan ja sisäisen valvonnan menettelyihin, mikä puolestaan lisää riskitietoisuutta koko organisaatiossa.

Mandatum Life on aloittanut Solvenssi II valmistautumisen hyvissä ajoin ja seuraa jatkuvasti järjestelmän kehittymistä ja pyrkii kommentoimaan keskeisiä henkivakuutusyhtiöitä koskevia osa-alueita. Osana valmistautumista yhtiössä on muun muassa kehitetty sisäisen taloudellisen pääoman mallia ja osallistuttu Solvenssi II:n kvantitatiivisiin vaikutustutkimuksiin. Tarkoituksena on osallistua vuoden 2010 aikana seuraavaan vaikutustutkimukseen (QIS 5).

Tuloslaskelman liitetiedot

1 VAKUUTUSMAKSUT

1.1 VAKUUTUSMAKSUTULO

Vakuutusmaksutulo sisältää kaikki vakuutus- ja sijoitussopimusten maksut. Nämä on eritelty alla olevissa taulukoissa.

Milj. €	2009	2008
Vakuutusmaksutulo	508,2	486,6
Jälleenvakuutusmaksutulo	2,1	1,8
Vakuutusmaksutulo yhteensä, brutto	510,3	488,4
Jälleenvakuuttajien osuus	-6,4	-6,5
Vakuutusmaksutulo yhteensä, netto	504,0	481,9
Sijoitussopimukset	298,6	47,1
Vakuutusmaksutulo yhteensä *	802,5	529,0

* Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään liitteessä nro 6, "Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos".

1.2 VAKUUTUSMAKSUTULON JAKAUTUMINEN

Milj. €	2009	2008
Vakuutusmaksutulo		
Vakuutusmaksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	231,2	242,1
Vakuutusmaksutulo unit-linked vakuutusmaksutuloista	272,6	240,0
Vakuutusmaksutulo muista sopimuksista	4,4	4,6
	508,2	486,6
Jälleenvakuutusmaksutulo	2,1	1,8
Sijoitussopimukset		
Maksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	20,0	0,0
Maksutulo unit-linked sopimuksista	278,5	47,1
	298,6	47,1
Yhteensä	808,9	535,5
Jälleenvakuuttajien osuus	-6,4	-6,5
Vakuutusmaksutulo yhteensä	802,5	529,0

1.3 ENSIVAKUUTUSMAKSUT MAANTIETEELLISEN SEGMENTIN MUKAISESTI

Milj. €	2009	2008
Suomi	764,3	503,0
Baltian maat	42,5	30,7
Yhteensä	806,7	533,7

1.4 KERTA- JA JATKUVAT VAKUUTUSMAKSUT ENSIVAKUUTUKSESTA

Milj. €	2009	2008
Jatkuvat vakuutusmaksut, vakuutusmaksut	380,7	365,3
Kertamaksut, vakuutusmaksut	127,5	121,4
Kertamaksut, sijoitussopimukset	298,6	47,1
Yhteensä	806,7	533,7

1.5 ENSIVAKUUTUKSEN MAKSUTULO VAKUUTUSLAJEITTAIN

Milj. €	2009	2008
Maksutulo vakuutusopimuksista		
Henkivakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus	141,1	109,8
Muu yksilöllinen henkivakuutus	63,5	53,5
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	13,8	13,7
Muu ryhmähenkivakuutus	4,5	4,9
	222,8	181,9
Eläkevakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus	96,8	98,9
Muu yksilöllinen eläkevakuutus	43,2	45,1
Sijoitussidonnainen ryhmäeläkevakuutus	34,7	31,3
Muu ryhmäeläkevakuutus	110,6	129,4
	285,3	304,8
Yhteensä	508,2	486,6
Maksutulo sijoitusopimuksista		
Henkivakuutus		
Sijoitussidonnainen kapitalisaatiosopimus	278,5	47,1
Muu kapitalisaatiosopimus	20,0	0,0
Yhteensä	298,6	47,1
Maksutulo vakuutus- ja sijoitusopimuksista yhteensä	806,7	533,7

2 SIJOITUSTUOTOT

Milj. €	2009	2008
Rahoitusvaroista		
Eräpäivään asti pidettävistä rahoitusvaroista		
Rahoitusmarkkinavälineet		
Korkotuotot	0,0	0,4
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotot	4,1	6,7
Myytävissä olevista rahoitusvaroista		
Rahoitusmarkkinavälineet		
Korkotuotot	183,5	172,9
Osakkeet ja osuudet		
Osingot	26,7	62,4
Muista varoista		
Sijoituskiinteistöt		
Vuokratuotot	15,8	16,5
Hoitokulut	-6,9	-7,1
Poistot	-3,0	-3,3
Palkkiotuotot	14,5	22,8
Yhteensä	234,9	271,2

3 MYyntIVOITOT / TAPPIOT

Milj. €	2009	2008
Lainoista ja muista saamisista		
Voitot/tappiot	0,3	-7,9
Myytävissä olevista rahoitusvaroista		
Rahoitusmarkkinavälineet		
Voitot/tappiot	5,4	-70,3
Osakkeet ja osuudet		
Voitot/tappiot	109,1	30,2
Arvonalentumiset	-140,4	-0,9
Muista varoista		
Sijoituskiinteistöt		
Voitot/tappiot	14,6	0,7
Arvonalentumiset	0,0	0,0
Yhteensä	-11,1	-48,2

4 NETTOTUOTOT KÄYPÄÄN ARVOON TULOSVAIKUTTEISESTI KIRJATTAVISTA RAHOITUSVAROISTA

Milj. €	2009	2008
Rahoitusvaroista		
Johdannaissopimuksista		
Johdannaissopimukset		
Korkotuotot/-kulut	26,0	3,7
Voitot/tappiot	23,9	55,4
Käypään arvoon tulosaikuteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista		
Rahoitusmarkkinavälineet		
Korkotuotot/-kulut	3,2	3,5
Voitot/tappiot	2,3	-8,9
Osakkeet ja osuudet		
Voitot/tappiot	0,4	-0,9
Osinkotuotot	0,0	0,0
Sijoitussidonnaisten vakuutus- ja sijoitussopimusten katteena olevista sijoituksista		
Rahoitusmarkkinavälineet		
Korkotuotot/-kulut	12,8	4,1
Voitot/tappiot	29,9	-4,5
Osakkeet ja osuudet		
Voitot/tappiot	313,6	-486,1
Osingot	0,4	0,5
Muista rahoitusvaroista	2,4	1,3
Yhteensä	414,8	-431,9

Johdannaissopimusten tuotot ja kulut sisältyvät kokonaisuudessaan erään Johdannaissopimusten voitot ja tappiot. Voitot ja tappiot sisältävät realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot, realisoitumattomat arvonmuutokset sekä kurssivoitot ja -tappiot.

Muutokset käyvän arvon rahastossa (ennen veroja)

Käyvän arvon rahasto 1.1.	-259,0	391,1
Rahavirran suojaus:		
Omaan pääomaan tilikaudella merkitty määrä	-3,3	15,4
Myytävissä olevat rahoitusvarat:		
Käyvän arvon muutos	524,6	-695,8
Tuloslaskelmaan siirretty määrä	21,4	30,3
Muutos yhteensä	542,7	-650,0
Käyvän arvon rahasto 31.12.	283,8	-259,0
Sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyy		
Sijoitustoiminnasta aiheutuvia kurssieroja	1,1	-46,7

Käyvän arvon rahaston muutoksesta osakkeiden osuus oli 383 miljoonaa euroa ja korkoinstrumenttien osuus 160 miljoonaa euroa suojauslaskennan tulos mukaan lukien. Pysyviksi arvonalentumistappioiksi rahastosta kirjattiin 140 miljoonaa euroa.

5 KORVAUKSET

Korvaukset sisältävät kaikki vakuutus- ja sijoitussopimusten korvaukset. Nämä on eritelty alla olevissa taulukoissa.

5.1 KORVAUSKULUT

Milj. €	Maksetut korvaukset		Korvausvastuun muutos		Korvauskulut	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Vakuutusopimukset						
Henkivakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-76,6	-135,6	-1,9	-0,6	-78,5	-136,2
Muut vakuutukset	-2,0	-1,3	0,0	-0,1	-2,0	-1,4
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-121,4	-176,6	1,0	-2,5	-120,4	-179,1
	-200,0	-313,5	-0,9	-3,2	-200,9	-316,7
Eläkevakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-308,0	-285,2	-65,0	-112,9	-373,0	-398,1
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-5,6	-5,0	-1,3	-0,1	-5,6	-5,0
	-313,6	-290,2	-66,4	-113,0	-380,0	-403,1
Jälleenvakuutus						
	-0,6	-1,5	0,0	0,3	-0,6	-1,2
Vakuutusopimukset yhteensä	-514,2	-605,1	-67,3	-115,9	-581,5	-721,0
Jälleenvakuuttajien osuus	4,2	4,6	-0,5	0,7	3,7	5,3
Vakuutusopimukset yhteensä (netto)	-510,0	-600,6	-67,8	-115,2	-577,8	-715,7
Sijoitussopimukset						
Kapitalisaatiosopimukset						
Sopimukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-27,0	-38,6	0,0	0,0	-27,0	-38,6
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-26,8	-12,0	0,0	0,0	-26,8	-12,0
Sijoitussopimukset yhteensä	-53,8	-50,5	-	-	-53,8	-50,5
Korvauskulut yhteensä	-563,8	-651,1	-67,8	-115,2	-631,6	-766,3

5.2 MAKSETUT KORVAUKSET KORVAUSLAJEITTAIN

Milj. €	2009	2008
Vakuutusopimukset		
Henkivakuutus		
Takaisinostot	-14,7	-23,0
Kuolemantapauskorvaukset	-23,9	-24,7
Säästösummien takaisinmaksut	-31,8	-82,2
Vahingon selvittelykulut	0,0	0,0
Muut	-8,3	-6,9
Yhteensä	-78,6	-136,9
Sijoitussidonnainen henkivakuutus		
Takaisinostot	-71,5	-125,1
Kuolemantapauskorvaukset	-21,1	-22,2
Säästösummien takaisinmaksut	-28,7	-29,3
Vahingon selvittelykulut	0,0	0,0
Muut	0,0	0,0
Yhteensä	-121,4	-176,6

Eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-292,5	-270,1
Takaisinostot	-8,9	-10,0
Kuolemantapauskorvaukset	-6,6	-4,3
Vahingonselvittelykulut	0,0	0,0
Muut	0,0	-0,7
Yhteensä	-308,0	-285,2
Sijoitussidonnainen eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-1,4	-0,5
Takaisinostot	-3,3	-3,0
Kuolemantapauskorvaukset	-0,9	-1,2
Vahingonselvittelykulut	0,0	0,0
Muut	0,0	-0,2
Yhteensä	-5,6	-5,0
Jälleenvakuutusosapimukset	-0,4	-1,5
Vakuutusosapimukset yhteensä	-514,1	-605,1
Jälleenvakuuttajien osuus	4,1	4,4
Vakuutusosapimukset yhteensä (netto)	-510,0	-600,7
Sijoitusosapimukset		
Kapitalisaatiosopimukset		
Takaisinostot	-1,3	-13,1
Säästösummien takaisinmaksut	-20,9	-25,5
Muut	0,0	0,0
Yhteensä	-22,2	-38,6
Sijoitussidonnaiset kapitalisaatiosopimukset		
Takaisinostot	-29,6	-5,0
Säästösummien takaisinmaksut	-2,1	-6,8
Yhteensä	-31,7	-11,8
Sijoitusosapimukset yhteensä	-53,8	-50,4
Maksetut korvaukset, brutto	-567,9	-655,5
Maksetut korvaukset, netto	-563,8	-651,1

6 VAKUUTUS- JA SIJOITUSSOPIMUSTEN VELKOJEN MUUTOS

Milj. €	2009	2008
Vakuutusosapimukset		
Henkivakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	19,3	114,0
Muut sopimukset	-0,5	-1,2
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-137,9	301,4
	-119,1	414,2
Eläkevakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	96,4	87,8
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-285,2	171,4
	-188,8	259,2
Jälleenvakuutusosapimukset	0,7	1,2
Vakuutusosapimukset yhteensä	-307,2	674,6

Milj. €	2009	2008
Jälleenvakuuttajien osuus	0,0	0,0
Vakuutus- ja sijoitussopimukset yhteensä, netto	-307,2	674,6
Sijoitussopimukset		
Kapitalisaatiosopimukset		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	6,4	42,2
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-298,9	-36,0
Sijoitussopimukset yhteensä	-292,5	6,1
Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos yhteensä, brutto	-599,7	680,8
Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos yhteensä, netto	-599,7	680,8

7 KULUT

TOIMINTOKOHTAISET KULUT

Milj. €	2009	2008
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hankintakulut		
Ensivakuutuksen palkkiot	-4,4	-9,2
Maksetut jälleenvakuutus-palkkiot	-1,9	-0,9
Muut hankintakulut	-25,7	-22,0
	-32,0	-32,1
Saadut jälleenvakuutus-palkkiot	1,4	1,4
Vakuutus- ja sijoitussopimusten hoitokulut	-27,8	-29,2
Hallinnon kulut	-11,0	-9,4
Liiketoiminnan muut kulut	-0,6	0,0
	-38,1	-37,2
Yhteensä	-70,1	-69,2
Sijoitusten hoitokulut	-11,1	-14,1
Korvaustoiminnan hoitokulut *	-3,5	-3,4
Yhteensä	-84,7	-86,7

* Sisältyy kohtaan Korvaukset ja korvausten hoitokulut

KULULAJIKOHTAISET KULUT

Milj. €	2009	2008
Henkilöstökulut	-28,7	-22,9
Tietohallintokulut	-11,1	-11,7
Muut henkilöstökulut	-1,1	-1,1
Markkinointikulut	-3,5	-3,7
Poistot	-3,1	-3,0
Vuokrat	-2,8	-2,7
Ensivakuutuksen palkkiot	-4,4	-9,2
Maksetut jälleenvakuutus-palkkiot	-1,9	-0,9
Saadut jälleenvakuutus-palkkiot	1,4	1,4
Muut hallintokulut	-18,3	-18,9
Sijoitusten hoitokulut	-11,1	-14,1
Yhteensä	-84,7	-86,7

HENKILÖSTÖKULUT

Milj. €	2009	2008
Palkat ja palkkiot	-23,0	-18,3
Käteisvaroina toteutettavat osakeperusteiset maksut	-0,7	-0,3
Eläkekulut – maksupohjaiset järjestelyt	-3,4	-2,8
Muut henkilösivukulut	-1,6	-1,4
Henkilöstökulut yhteensä	-28,7	-22,9
Henkilöstö keskimäärin tilikaudella	450	428

Lisätiedot osakeperusteisista maksuista esitetään liitetiedossa 34.

8 RAHOITUSKULUT

Milj. €	2009	2008
Rahoitusveloista		
Liikkeeseen lasketuista velkakirjoista		
Korkokulut pääomalainoista	-6,7	-8,4
Jälleenvakuutustalletteveloista	-0,9	-2,4
Muista		
Korkokulut	-0,1	-0,1
Yhteensä	-7,7	-10,9

9 RAHOITUSVARAT JA -VELAT

Milj. €	Kp-arvo	2009			Osinko- tuotot
		Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ tappiot	Arvonal- tappiot	
RAHOITUSVARAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	66,1	26,0	23,9		
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	50,1	3,2	2,6		-
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat	-	0,0	-		
Lainat ja muut saamiset	25,9	4,1	0,3		
Myytavissä olevat rahoitusvarat	5 074,4	183,5	114,5	-140,4	26,7
Rahoitusvarat yhteensä	5 216,5	216,9	141,3	-140,4	26,7

RAHOITUSVELAT

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	31,7				
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvelat	100,0	-6,7			
Rahoitusvelat yhteensä	131,7	-6,7			

Milj. €	Kp-arvo	2008		Arvonal.- tappiot	Osinko- tuotot
		Korkotuotot/ Korkokulut	Voitot/ tappiot		
RAHOITUSVARAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	108,4	3,7	55,4		
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	41,0	3,5	-9,8		
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat	0,5	0,4	-		
Lainat ja muut saamiset	5,2	6,7	-7,9		
Myytäviksi olevat rahoitusvarat	4 348,1	172,9	-40,2	-0,9	62,4
Rahoitusvarat yhteensä	4 503,3	187,1	-2,4	-0,9	62,4

RAHOITUSVELAT

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	4,0				
Jaksotettuun hankintamenoon kirjattavat rahoitusvelat	100,0	-8,5			
Rahoitusvelat yhteensä	104,0	-8,5			

Taulukko sisältää taseen Rahoitusvarat lukuunottamatta sijoitussidonnaisiin sopimuksiin liittyviä rahoitusvaroja.

Rahoitusvarat ja -velat on luokiteltu kategorioittain IAS 39.9 mukaisesti. Taulukko sisältää myös rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyvät korkotuotot ja -kulut, tuloslaskelmaan kirjattut realisoituneet ja realisoitumattomat voitot ja tappiot, arvonalentumistappiot sekä osinkotuotot.

Siirtyviä korkosaamisia ja siirtyviä korkovelkoja ei ole sisällytetty rahoitusvaroihin ja -velkoihin. Siirtyvät korkosaamiset olivat 61,4 miljoonaa euroa (53,4) ja siirtyvät korkovelat 18,1 miljoonaa euroa (22,8).

10 VEROT

Milj. €	2009	2008
Tulos ennen veroja	121,2	140,1
Verot laskettuna emoyhtiön verokannalla	31,5	36,4
Konserniyhdistelyt ja eliminoinnit	-0,5	0,4
Verovapaat tulot	-1,9	-2,4
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavat verokannat	-0,3	0,2
Vähennyiskelvottomat kulut	0,0	0,9
Verot aikaisemmilta tilikausilta	-1,1	-0,9
Yhteensä	27,8	34,6

11 TULOSVAIKUTTEISESTI KIRJATUT LAAJAN TULOKSEN MUUT ERÄT

	2009	2008
Muut laajan tuloksen erät:		
Muuntoerot	0,0	0,1
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Tilikauden voitot/tappiot	546,0	-665,5
Rahavirtasuojaukset		
Tilikauden voitot/tappiot	-3,3	15,4
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot	-141,1	169,0
Muut laajan tuloksen erät yhteensä	401,6	-480,9

12 MUIHIN LAAJAN TULOKSEN ERIIN LIITTYVÄT VEROT

	2009			2008		
	Ennen veroja	Verovaikutus	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Verovaikutus	Verojen jälkeen
Muuntoerot	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
Myytavissä olevat rahoitusvarat	546,0	-142,0	404,0	-665,5	173,0	-492,4
Rahavirtasuojaukset	-3,3	0,8	-2,4	15,4	-4,0	11,4
Muut laajan tuloksen erät yhteensä	542,7	-141,1	401,6	-649,9	169,0	-480,9

Taseen liitetiedot

13 AINEELLISET KÄYTTÖMAISUUSHYÖDYKKEET

Milj. €	2009			2008		
	Maa-alueet ja raken- nukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä	Maa-alueet ja raken- nukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
1.1.						
Hankintameno	4,3	5,7	10,0	4,3	5,3	9,6
Kertyneet poistot	-0,3	-4,3	-4,6	-0,2	-3,9	-4,1
Kirjanpitoarvo 1.1.	4,0	1,4	5,5	4,1	1,4	5,5
Tilikausi 1.1.–31.12.						
Kirjanpitoarvo 1.1.	4,0	1,4	5,5	4,1	1,4	5,5
Lisäykset	-	0,2	0,2	0,0	0,5	0,5
Vähennykset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Poistot	-0,1	-0,3	-0,4	-0,1	-0,4	-0,5
Kirjanpitoarvo 31.12.	4,0	1,3	5,2	4,0	1,4	5,5
31.12.						
Hankintameno	4,3	5,9	10,2	4,3	5,7	10,0
Kertyneet poistot	-0,4	-4,7	-5,0	-0,3	-4,3	-4,6
Kirjanpitoarvo 31.12.	4,0	1,3	5,2	4,0	1,4	5,5

Koneet ja kalusto sisältää atk-laitteet ja toimistokalusteet.

14 SIJOITUSKIINTEISTÖT

Milj. €	2009	2008
1.1.		
Hankintameno	151,0	153,8
Kertyneet poistot	-37,1	-33,8
Kertyneet arvonalentumistappiot	-16,3	-17,3
Kirjanpitoarvo 1.1.	97,5	102,6
Kirjanpitoarvo 1.1.	97,5	102,6
Lisäykset		
Myöhemmin toteutuneista aktivoiduista menoista johtuvat	0,8	1,1
Vähennykset	-10,9	-4,0
Poistot	-3,0	-3,3
Arvonalentumistappiot	0,0	1,1
Kirjanpitoarvo 31.12.	84,5	97,5
31.12.		
Hankintameno	136,6	151,0
Kertyneet poistot	-35,7	-37,1
Kertyneet arvonalentumistappiot	-16,3	-16,3
Kirjanpitoarvo 31.12.	84,5	97,5
Vuokratuotot sijoituskiinteistöistä	15,8	16,5

Milj. €	2009	2008
Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut sijoituskiinteistöt		
Ei-purettavissa olevat vähimmäisvuokrat		
- yhden vuoden kuluessa	5,3	8,5
- yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	6,8	6,4
- yli viiden vuoden kuluttua	7,1	5,0
Yhteensä	19,2	20,0
Kaudella tuloutetut muuttuvat vuokrat yhteensä	0,2	0,0
Kiinteistökulut		
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka ovat kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	6,5	7,0
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka eivät ole kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	0,3	0,2
Yhteensä	6,8	7,1

Sijoituskiinteistöjen tilat vuokrataan markkinaehtoisilla, peruuttamattomilla vuokrasopimuksilla. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat toistaiseksi voimassa olevista monivuotisiin sopimuksiin.

Sijoituskiinteistöjen käypä arvo 31.12.	100,0	118,3
--	--------------	--------------

Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on arvioitu itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella.

15 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Milj. €	2009	2008
1.1.		
Hankintameno	31,7	26,1
Kertyneet poistot	-17,5	-15,1
Kirjanpitoarvo 1.1.	14,2	11,0
Tilikausi 1.1. – 31.12.		
Kirjanpitoarvo 1.1.	14,2	11,0
Lisäykset	2,7	5,7
Vähennykset	0,0	-0,1
Poistot	-2,7	-2,5
Kirjanpitoarvo 31.12.	14,2	14,2
31.12.		
Hankintameno	34,4	31,7
Kertyneet poistot	-20,2	-17,5
Kirjanpitoarvo 31.12.	14,2	14,2

Aineettomat hyödykkeet koostuvat pääosin atk-ohjelmistojen hankinnoista. Poistot ja arvonalentumiset sisältyvät toimintokohtaisesti tuloslaskelman erään Muut kulut.

16 SIOITUKSET OSAKKUUSYRITYKSISSÄ

Milj. €	2009	2008
Osuudet 1.1.	1,7	2,0
Osuus kauden tuloksesta	0,2	-0,3
Lisäykset	0,0	0,0
Vähennykset	-1,6	0,0
Osuudet 31.12.	0,4	1,7

PÄÄOMAOSUUSMENETMÄLLÄ YHDISTELLYT OSAKKUUSYHTIÖT 31.12.2009

Nimi	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Omistus-osuus %	Varat / Velat	Liikevaihto	Voitto/tappio
Niittymaa Oy	0,4	0,4	49,00	18,4/17,7	0,0	-0,5
SaKa Hallikiinteistöt Oy	0,0	0,0	48,00	103,4/103,4	7,7	0,0

PÄÄOMAOSUUSMENETELMÄLLÄ YHDISTELLYT OSAKKUUSYHTIÖT 31.12.2008

Nimi	Kirjan- pitoarvo	Käypä arvo	Omistus- osuus %	Varat/ Velat	Liike- vaihto	Voitto/ tappio
Henkivakuutusosakeyhtiö Retro	0,9	0,9	24,21	374/32,0	4,3	1,7
Niittymaa Oy	0,8	0,8	49,00	19,8/13,2	0,7	0,1
SaKa Hallikiinteistöt Oy	0,0	0,0	48,00	63,8/63,8	4,9	0,0

17 KÄYVÄT ARVOT

	2009		2008	
	Käypä arvo	Kirjan- pitoarvo	Käypä arvo	Kirjan- pitoarvo
Rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet				
Myytavissä olevat	1 785,0	1 785,0	1 174,9	1 174,9
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät	1 923,1	1 923,1	1 477,1	1 477,1
Muut käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt	4,5	4,5	0,6	0,6
Rahoitusmarkkinavälineet				
Eräpäivään asti pidettävät	-	-	0,5	0,5
Myytavissä olevat	3 289,4	3 289,4	3 173,2	3 173,2
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät	365,2	365,2	121,1	121,1
Muut käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt	45,6	45,6	40,4	40,4
Lainat ja muut saamiset	25,9	25,9	5,2	5,2
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät muut rahoitusvarat	77,6	77,6	38,8	38,8
Johdannaissopimukset	66,1	66,1	108,4	108,4
Rahoitusvarat yhteensä	7 582,4	7 582,4	6 140,3	6 140,3
Rahoitusvelat				
Johdannaissopimukset	31,7	31,7	4,0	4,0
Pääomalainat	100,0	100,0	100,0	100,0
Muut korolliset velat	0,0	0,0	0,0	0,0
Rahoitusvelat yhteensä	131,7	131,7	104,0	104,0

Taulukossa esitetään rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot tase-erittäin. Tiedot esitetään myös niistä rahoitusvaroista ja -veloista, jotka kirjataan käypään arvoon. Käypien arvojen arviointiperiaatteet esitetään tilinpäätösperiaatteissa.

Käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja. Jos noteerattua hintaa aktiivisilta markkinoilta ei ole saatavissa, käypä arvo arvioidaan diskontattujen rahavirtojen perusteella. Diskonttokorko saadaan markkinoilta saatavalta korkokäyrältä.

Johdannaissopimusten käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja, rahavirtojen diskonttausmenetelmää tai optionhinnoittelumalleja.

Lainojen ja muiden vastaavien rahoitusinstrumenttien, joilla ei ole hintanoteerausta toimivilla markkinoilla, käypä arvo määritellään diskontattujen rahavirtojen perusteella käyttäen markkinoilla noteerattavia korkoja. Markkinoilta saatavaa korkokäyrää oikaistaan rahoitusinstrumenttien muiden osatekijöiden, esim. luottoriskin perusteella.

Lyhytaikaisten korottomien saamisten ja velkojen käypänä arvona käytetään kirjanpitoarvoa.

Käyvät arvot ovat ns. puhtaita käypiä arvoja eli täysiä käypiä arvoja ilman siirtyvien korkojen osuutta.

18 KÄYPIEN ARVOJEN MÄÄRITYS JA HIERARKIA

Suurin osa konsernin rahoitusinstrumenteista arvostetaan käypään arvoon. Näiden arvostus perustuu joko julkisiin hintanoteerauksiin tai arvostuksiin, jotka perustuvat saatavilla olevaan markkinainformaatioon. Mikäli näitä ei ole ollut käytettävissä, pienelle osalle instrumenteista on määritetty arvo muita menetelmiä käyttäen.

Käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on liitetiedoissa ryhmitelty kolmeen hierarkiatasoon perustuen mm. siihen, ovatko markkinat, joilla instrumentilla käydään kauppaa, toimivat tai ovatko arvostustekniikoissa käytettävät syöttötiedot objektiivisesti todennettavissa.

Tasolla 1 instrumentin arvostus perustuu toimivilla markkinoilla noteerattuun hintaan, jota käytetään täysin samanlaisten rahoitusvarojen tai -velkojen arvostuksessa.

Tasolla 2 instrumentin arvostuksessa käytetään syöttötietoina lisäksi muita todennettavissa olevia kuin toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja joko suoraan tai niistä johdettuna käyttäen arvostustekniikoita.

Tasolla 3 arvostus perustuu muihin kuin todennettavissa oleviin markkinahintoihin.

	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Rahoitusvarat				
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	52,3	-	52,3
Muut korkojohdannaiset	-	10,1	-	10,1
Valuuttajohdannaiset	-	3,7	-	3,7
	0,0	66,1	0,0	66,1
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat				
Osakkeet				
Rahoitusmarkkinavälineet	0,0	4,4	-	4,5
Rahastot	7,1	23,1	15,4	45,6
	7,1	27,5	15,4	50,1
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät				
Osakkeet ja osuudet	27,2	100,9	-	128,1
Rahoitusmarkkinavälineet	16,1	348,5	0,6	365,2
Johdannaissopimukset	-	7,9	-	7,9
Rahastot	26,3	1 715,0	53,7	1 795,0
	69,6	2 172,3	54,3	2 296,2
Myytäviksi olevat rahoitusvarat				
Osakkeet	554,1	-	45,0	599,1
Rahoitusmarkkinavälineet	10,4	3 240,5	38,5	3 289,4
Rahastot	255,0	537,1	393,9	1 185,9
	819,5	3 776	477,3	5 074,4
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	896,2	6 043,5	547,0	7 486,8
Rahoitusvelat				
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	-3,1	-	-3,1
Muut korkojohdannaiset	-	-28,6	-	-28,6
Osakejohdannaiset	-	0,0	-	0,0
	-	-31,7	-	-31,7
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvelat yhteensä	0,0	-31,7	0,0	-31,7

19 TASON 3 KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETTAVIEN RAHOITUSVAROJEN MUUTOKSET TILIKAUDEN AIKANA

Milj. €	1.1.2009	Tulokseen kirjattut voitot/tappiot	Muihin laajan tuloksen eriin kirjattut voitot/tappiot	Ostot	Myyntit	Siirrot tasolta/ tasolle 1 ja 2	31.12.2009	Kaudelle kirjattut voitot/tappiot rahoitusvaroista 31.12.2009
Rahoitusvarat								
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat								
Rahoitusmarkkinavälineet	14,9	0,4					15,4	0,4
	14,9	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	15,4	0,4
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät								
Rahoitusmarkkinavälineet	0,6	0,0					0,6	0,0
Rahastot	54,9	2,4		12,4	-16,2		53,5	2,3
	55,5	2,4	0,0	12,4	-16,2	0,0	54,1	2,3
Myytäviksi olevat rahoitusvarat								
Osakkeet	43,4	-4,9	6,6	6,1	-5,3		45,8	-7,2
Rahoitusmarkkinavälineet	24,3	-0,3	-1,1	20,6	-5,3		38,2	-1,1
Rahastot	377,5	-26,1	-3,0	114,7	-69,5		393,6	-28,3
	445,2	-31,3	2,5	141,3	-80,1	0,0	477,6	-36,5
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	515,7	-28,5	2,5	153,7	-96,3	0,0	547,0	-33,8

Milj. €		Realisoituneet voitot /tappiot	Käyvän arvon muutokset	Yhteensä
Tuloslaskelmaan sisältyvät voitot/tappiot			3,9	-28,5
Tuloslaskelmaan sisältyvät voitot/tappiot rahoitusvaroista 31.12.2009			-0,5	-33,8

20 TASON 3 KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETTAVIEN RAHOITUSVAROJEN HERKKYYSANALYYSI

Milj. €		2009	Jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus
Rahoitusvarat			
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat			
Rahoitusmarkkinavälineet		15,4	0,0
		15,4	0,0
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät			
Rahoitusmarkkinavälineet		0,6	0,0
Rahastot		53,7	-10,7
		54,3	-10,8
Myytäviksi olevat rahoitusvarat			
Osakkeet		45,0	-9,0
Rahoitusmarkkinavälineet		38,5	-0,7
Rahastot		393,9	-78,8
		477,3	-88,4
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä		547,0	-99,2

Korkoinstrumenttien osalta rahoitusvarojen arvoa on testattu olettamalla korkotason nousevan 1 prosenttiyksiköllä kaikissa maturiteeteissa. Muiden omaisuuslajien osalta on oletettu hintojen laskevan 20 prosenttia. Konserni ei kannu sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyviä sijoitusriskejä, joten niiden osalta mahdollinen muutos oletuksissa ei aiheuta tulosvaikutusta. Edellä esitettyjen vaihtoehtoisten oletusten perusteella mahdollinen korkotason muutos aiheuttaisi rahoitusmarkkinavälineiden osalta 0,7 miljoonan euron ja muiden instrumenttien mahdollinen hinnan alentuminen 98,5 miljoonan euron arvostustappion konsernin muussa laajassa tuloksessa. Jokseenkin mahdollinen tulosvaikutus olisi näin konsernin omaan pääomaan suhteutettuna 12,0 %.

21 RAHOITUSVARAT, OSAKKEET JA OSUUDET

Milj. €	2009	2008
Myytävissä olevat		
- julkisesti noteeratut	1 359,8	818,1
- muut	425,2	356,8
Yhteensä	1 785,0	1 174,9
Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät		
- julkisesti noteeratut	1 922,0	1 477,1
- muut	1,2	0,0
Yhteensä	1 923,1	1 477,1
Muut käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt		
- julkisesti noteeratut	1,3	0,6
- muut	3,2	0,0
Yhteensä	4,5	0,6

Julkisesti noteeratuista myytävissä olevista osakkeista miljoonaa on pörssiosakkeita 554,1 miljoonaa euroa.

Muihin kuin julkisesti noteerattuihin myytävissä oleviin osakkeisiin sisältyy pääomarahastosijoituksia 359,2 miljoonaa euroa.

Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet sisältävät arvonalentumistappioita 182,9 miljoonaa euroa.

22 RAHOITUSVARAT, RAHOITUSMARKKINAVÄLINEET

Milj. €	2009	2008
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat		
Muut rahoitusmarkkinavälineet	-	0,5
Yhteensä	0,0	0,5
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat		
Valtioiden liikkeeseenlaskemat	33,5	105,5
Pankkien liikkeeseen laskemat	1 735,8	1 853,2
Muut rahoitusmarkkinavälineet	1 520,1	1 214,5
Yhteensä	3 289,4	3 173,2

Rahoitusmarkkinavälineistä julkisesti noteerattuja 3 248,7 Milj € (3 138,3 Milj €)

Sijoitussidonnaisiin vakuutus- ja sijoitussopimuksiin liittyvät

Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat		
Valtioiden liikkeeseenlaskemat	26,6	0,7
Pankkien liikkeeseen laskemat	124,6	108,4
Muut rahoitusmarkkinavälineet	214,0	11,9
Yhteensä	365,2	121,1

Rahoitusmarkkinavälineistä julkisesti noteerattuja 364,6 Milj € (120,0 Milj €)

Milj. €	2009	2008
Muut käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määrätetyt		
Julkisyyhteisöjen liikkeeseen laskemat		
Valtioiden liikkeeseenlaskemat	8,6	10,4
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat	0,3	1,3
Pankkien liikkeeseen laskemat	21,2	13,8
Muut rahoitusmarkkinavälineet	15,4	14,9
Yhteensä	45,6	40,4

Rahoitusmarkkinavälineistä julkisesti noteerattuja 7,2 Milj € (10,9Milj €)

Myytävässä olevista rahoitusmarkkinavälineistä on joukkovelkakirjalainasijoituksia 2 450,0 miljoonaa euroa ja rahamarkkinasijoituksia 789,4 miljoonaa euroa. Sijoitussidonnaisiin sopimuksiin liittyvien osakkeiden ja osuuksien alkuperäinen hankintameno on 1 813,5 milj.eur (1 669,2) ja rahoitusmarkkinavälineiden 355,5 milj. eur (130,3).

23 LAINAT JA MUUT SAAMISET

Milj. €	2009	2008
Jälleenvakuutustalletesaamiset	1,5	1,6
Lainat	24,4	3,7
Lainat ja muut saamiset yhteensä	25,9	5,2

24 MUUT SIOITUSSIDONNAISIIN VAKUUTUS- JA SIOITUSSOPIMUKSIIN LIITTYVÄT RAHOITUSVARAT

Milj. €	2009	2008
Lainat ja muut saamiset	69,8	37,9
Johdannaissopimukset	7,9	0,9
	77,6	38,8

25 JOHDANNAISSOPIMUKSET

Milj. €	Kohde-etuus	2009		2008		
		Käypä arvo Saamiset	Käypä arvo Velat	Käypä arvo Saamiset	Käypä arvo Velat	
Korkojohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	766,5	40,6	-	1 061,7	54,7	0,0
OTC-johdannaiset yhteensä	766,5	40,6	0,0	1 061,7	54,7	0,0
Pörssijohdannaiset						
Korkofutuurit	340,0	6,6	-	-	-	-
Korko-optiot, ostetut ja myydyt	300,0	3,5	3,1	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	640,0	10,1	3,1	-	-	-
Korkojohdannaiset yhteensä	1 406,5	50,8	3,1	1 061,7	54,7	0,0
Valuuttajohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Valuuttatermiinit	723,6	2,7	18,1	458,7	17,1	1,2
OTC-valuuttaoptiot ostetut ja myydyt	128,0	1,0	0,7	126,2	1,9	2,8
OTC-johdannaiset yhteensä	851,7	3,7	18,8	584,9	19,0	4,0
Valuuttajohdannaiset yhteensä	851,7	3,7	18,8	584,9	19,0	4,0
Raaka-ainejohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Swap-sopimukset	13,9	-	0,0	-	-	-
Raaka-ainejohdannaiset yhteensä	13,9	-	0,0	-	-	-
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset yhteensä						
	2 272,0	54,4	21,9	1 646,6	73,6	4,0
Suojaavat johdannaisopimukset						
Käypää arvoa suojaavat johdannaisopimukset						
Valuuttatermiinit	226,7	-	9,8	225,9	15,6	-
Rahavirtoja suojaavat johdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	364,5	11,6	-	829,3	19,2	-
Suojaamistarkoituksessa pidettävät yhteensä	591,3	11,6	9,8	1 055,2	34,8	-
Johdannaisopimukset yhteensä	2 863,3	66,1	31,7	2 701,8	108,4	4,0

KÄYVÄN ARVON SUOJAUS

Käyvän arvon suojausta käytetään suojaamaan osa myytävissä olevien rahoitusvarojen valuuttariskistä. Suojausten tarkoituksena on poistaa sijoitusten valuuttakurssien muutoksista aiheutuva käyvän arvon vaihtelu. Suojaussuhteen ulkopuolelle on jätetty termiinisopimusten korkoelementit.

Käyvän arvon suojausluokiteltujen valuuttajohdannaisten nettotappiot olivat 9 milj. euroa. Suojattavasta riskistä johtuvat nettovoitot myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon suojauksesta olivat 9 milj. euroa.

RAHAVIRRRAN SUOJAUS

Rahavirtasuojausta on käytetty suojaamaan vaihtuvakorkoisiin varoihin liittyviä korkomaksuja. Suojatut kassavirrat ovat korkomaksuja euromääräisistä joukkovelkakirjalainoista. Suojaussuhteen tehokkuutta arvioidaan etukäteen arvioimalla suojausinstrumenttien ja suojausten kohteiden olennaisia ehtoja. Tehokkuustestaus suoritetaan jälkikäteen käyttämällä hypoteettisen koronvaihtosopimuksen menetelmää.

Omaan pääomaan kirjattujen suojausinstrumenttien käyvän arvon muutoksesta johtuvien voittojen kokonaismäärä oli vuoden lopussa 12 milj. euroa. Nämä voitot kirjataan tuloslaskelmaan, kun suojauksen kohde vaikuttaa tuloslaskelmaan. Alla oleva taulukko kuvaa kausia, joiden aikana rahavirtojen odotetaan toteutuvan ja milloin niiden odotetaan vaikuttavan voittoon tai tappioon.

Suojaavista instrumenteista

	Yhteensä	Enint. 1 vuosi	1–2 vuotta	2–3 vuotta	3–5 vuotta
Saatavat kassavirrat (ennuste)	20,3	11,7	6,0	2,1	0,4
Maksettavat kassavirrat (ennuste)	-6,6	-2,1	-2,8	-1,3	-0,3
Netto	13,8	9,6	3,2	0,8	0,1

Pääosa tulee tuloutumaan ensimmäisten kahden vuoden aikana.

26 MUUT VARAT

Milj. €	2009	2008
Korot	61,4	53,4
Saamiset vakuutusentittajilta	5,8	4,2
Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta	0,9	0,6
Kauppahintasaamiset	37,9	186,7
Muut	27,1	24,8
Yhteensä	133,1	269,7

Erä Muut koostuu mm. etukäteen maksetuista eläkkeistä ja saamisista yhteistoimintayhtiöiltä.

27 RAHAVARAT

Milj. €	2009	2008
Kassa	56,9	16,4
Lyhytaikaiset talletukset (enintään 3 kk)	10,7	154,8
Yhteensä	67,6	171,2

Yllä olevat käteiset varat vastaavat rahavirtalaskelman mukaisia rahavaroja.

28 OMA PÄÄOMA

OSAKEPÄÄOMA

Milj. €	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma	Ylikurssirahasto	Yhteensä
31.12.2009	239 998	40,4	98,9	139,2
31.12.2008	239 998	40,4	98,9	139,2

OMAN PÄÄOMAN RAHASTOT JA KERTYNEET VOITTOVARAT

Milj. €

Rahastot 31.12.2009

Vararahasto	29,9
Käyvän arvon rahasto	210,0
Rahastot yhteensä	239,9

Rahastot 31.12.2008

Vararahasto	29,9
Käyvän arvon rahasto	-191,6
Rahastot yhteensä	-161,7

RAHASTOJEN MUUTOKSET:

Vararahasto

Vararahasto sisältää yhtiökokouksen päätöksellä vapaasta pääomasta siirrettyjä varoja. Vararahastossa ei ole tapahtunut muutoksia tilikausien 1.1.–31.12.2009 ja 1.1.–31.12.2008 aikana.

Arvonmuutosrahasto

Milj. €

1.1.2008	289,4
Rahavirtasuojauksesta omaan pääomaan kirjattu	11,4
Myytävissä olevat rahoitusvarat	
Omaan pääomaan kirjattu	-514,9
Omasta pääomasta tulokseen kirjattu	22,4
31.12.2008	-191,6
Rahavirtasuojauksesta omaan pääomaan kirjattu	-2,4
Myytävissä olevat rahoitusvarat	
Omaan pääomaan kirjattu	388,2
Omasta pääomasta tulokseen kirjattu	15,9
31.12.2009	210,0

Arvonmuutosrahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen arvonmuutokset sekä rahavirran suojauksena käytettävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutokset.

Arvonmuutosrahasto kasvoi tilivuonna 542,7 miljoonaa euroa ennen veroja. Käyvän arvon rahaston muutoksesta osakkeiden osuus oli 383 miljoonaa euroa ja korkoinstrumenttien osuus 160 miljoonaa euroa suojauslaskennan tulos mukaan lukien. Pysyviksi arvonalentumistappioiksi rahastosta kirjattiin 140 miljoonaa euroa.

KERTYNEET VOITTOVARAT (EDELLISTEN TILIKAUSIEN VOITTO)

Milj. €

1.1.2008	360,2
Tilikauden voitto	105,5
Osingonjako	-200,0
Muuntoerot	0,0
31.12.2008	265,7
Tilikauden voitto	93,5
Osingonjako	-
Muuntoerot	-0,1
31.12.2009	359,1

OSAKKEET JA ÄÄNIOIKEUS

Mandatum Lifen yhtiöjärjestyksen mukainen osakepääoma on vähintään 30 000 000 euroa ja enintään 120 000 000 euroa. Yhtiön osakepääoma 31.12.2009 oli 40 364 765,03 euroa. Mandatum Lifen osakkeiden lukumäärä 31.12.2009 oli 239 998 kappaletta. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Kullakin osakkeella on yksi ääni. Äänestys-oikeutta yhtiökokouksessa rajoittaa vakuutusyhtiölain säännökset. Sampo Oyj omistaa kaikki osakkeet.

HALLITUKSEN VALTUUTUKSET

Hallituksella ei ole valtuutusta uusmerkintään, optio-oikeuksien antamiseen eikä vaihtovelkakirjalainan ottamiseen.

29 VAKUUTUS- JA SIIJOITUSSOPIMUSTEN VELKOJEN MUUTOS

MUIDEN KUIN SIIJOITUSSIDONNAISTEN VAKUUTUS- JA SIIJOITUSSOPIMUSTEN VELKOJEN MUUTOS

Milj. €	Vakuutus- sopimukset	Sijoitus- sopimukset	Yhteensä
1.1.2009	4 423,2	63,3	4 486,5
Maksut	236,9	20,0	257,0
Korvaukset	-384,6	-26,8	-411,4
Kuormitustulo	-39,1	-0,1	-39,2
Laskuperustekorko	157,2	1,7	158,9
Asiakashyvitykset	18,1	0,2	18,3
Muut	-37,7	-1,4	-39,0
31.12.2009	4 374,0	56,9	4 430,9
Jälleenvakuuttajien osuus	-4,0	0,0	-4,0
Velka 31.12.2009, netto	4 370,0	56,9	4 427,0
1.1.2008	4 515,4	105,5	4 620,8
Maksut	248,4	0,0	248,4
Korvaukset	-421,2	-38,4	-459,6
Kuormitustulo	-38,5	-0,2	-38,8
Laskuperustekorko	157,9	3,2	161,1
Asiakashyvitykset	25,3	0,5	25,8
Muut	-64,0	-7,2	-71,3
31.12.2008	4 423,2	63,3	4 486,5
Jälleenvakuuttajien osuus	-4,5	0,0	-4,5
Velka 31.12.2008, netto	4 418,7	63,3	4 482,0

SIIJOITUSSIDONNAISTEN VAKUUTUS- JA SIIJOITUSSOPIMUSTEN VELKOJEN MUUTOS

Milj. €	Vakuutus- sopimukset	Sijoitus- sopimukset	Yhteensä
1.1.2009	1 537,8	98,7	1 636,5
Maksut	273,4	278,5	551,9
Korvaukset	-126,3	-26,7	-152,9
Kuormitustulo	-24,7	-1,8	-26,4
Muut	301,2	48,8	350,0
31.12.2009	1 961,5	397,6	2 359,1
1.1.2008	2 008,3	62,7	2 071,1
Maksut	240,0	47,1	287,1
Korvaukset	-180,7	-11,9	-192,6
Kuormitustulo	-26,0	-0,4	-26,4
Muut	-503,9	1,2	-502,7
31.12.2008	1 537,8	98,7	1 636,5

Vuoden alun ja lopun velka sisältää tulevien lisäetujen vastuun sekä yksilöllisten vakuutusten korkotäydennyksen vaikutuksen. Laskelma perustuu eriin ennen jälleenvakuuttajien osuuden huomioimista.

VELAT VAKUUTUS- JA SIIJOITUSSOPIMUKSISTA

Milj. €	2009	2008
Vakuutusopimukset		
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	2 513,3	2 629,2
Korvausvastuu	1 844,3	1 777,1
Velka muista vakuutusopimuksista		
Vakuutusmaksuvastuu	13,2	12,8
Korvausvastuu	0,1	0,3
Yhteensä	4 370,8	4 419,4
Jälleenvakuutusopimukset		
Vakuutusmaksuvastuu	1,2	1,9
Korvausvastuu	1,9	1,9
Yhteensä	3,1	3,8
Vakuutusopimukset yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	2 527,7	2 643,9
Korvausvastuu	1 846,3	1 779,3
	4 374,0	4 423,2
Sijoitusopimukset		
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	56,9	63,3
Sijoitusopimukset yhteensä	56,9	63,3
Velka vakuutus- ja sijoitusopimuksista yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	2 584,6	2 707,2
Korvausvastuu	1 846,3	1 779,3
Velka vakuutus- ja sijoitusopimuksista	4 430,9	4 486,5
Jälleenvakuuttajien osuus		
Vakuutusmaksuvastuu	0,0	0,0
Korvausvastuu	-4,0	-4,5
Yhteensä	-4,0	-4,5
Velka vakuutus- ja sijoitusopimuksista yhteensä, netto	4 426,9	4 482,0

Sijoitusopimuksissa ei ole korvausvastuuta.

Vastuuvelan riittävyystestistä ei aiheudu lisävaateita.

Tarkempi erittely vakuutus- ja sijoitusopimusten veloista on Riskienhallinnan liitetiedoissa.

Sijoitusopimuksiin, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon tai joihin sisältyy oikeus vaihtaa sopimukseen, johon sisältyy yllä mainittu piirre, on sovellettu standardin sallimaa helpotusta. Tällaiset sijoitusopimukset on arvostettu vakuutusopimusten tavoin.

VELAT SIIJOITUSSIDONNAISISTA VAKUUTUS- JA SIIJOITUSSOPIMUKSISTA

Milj. €	2009	2008
Sijoitussidonnaiset vakuutusopimukset	1 961,5	1 537,8
Sijoitussidonnaiset sijoitusopimukset	397,6	98,7
Yhteensä	2 359,1	1 636,5

Tarkempi erittely sijoitussidonnaisten vakuutus- ja sijoitusopimusten veloista on Riskienhallinnan liitetiedoissa.

30 KOROLLISET VELAT

Milj. €	2009	2008
Pääomalainat	100,0	100,0
Muut	0,0	0,0
	100,0	100,0

PÄÄOMALAINAT

Mandatum Life laski vuonna 2002 liikkeelle pääomalainamuotoisen nimellisarvoltaan 100 milj. euron lainan. Laina on vaihtuvakorkoinen ja eräpäivätön. Korkoa voidaan maksaa vain jakokelpoisista omista varoista. Laina voidaan maksaa takaisin ainoastaan Finanssivalvonnan luvalla ja aikaisintaan vuonna 2012 tai kunakin seuraavana vuonna koronmaksupäivänä. Pääomalaina on 100 %:sti Sampo Oyj:n salkussa.

31 LASKENNALLISET VEROSAAMISET JA VEROVELAT

LASKENNALLISTEN VEROJEN MUUTOKSET VUODEN 2009 AIKANA

Milj. €	1.1.2009	Tuloslaskelmaan kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	31.12.2009
Laskennalliset verosaamiset				
Tappiot	62,6	-62,6	-	0,0
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	0,8	5,9	-	6,7
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	63,4	-56,7	0,0	6,7
Laskennalliset verovelat				
Poistoero ja muut vapaaehtoiset varaukset	-3,5	-0,2		-3,7
Käyvän arvon muutokset	-45,1	87,5	-141,1	-98,7
Tasoisvastuu	-5,5	2,9		-2,6
Muut veronalaiset tilapäiset erot	-1,0	2,3		1,3
Laskennalliset verovelat yhteensä	-55,1	92,6	-141,1	-103,7
Laskennalliset verosaamiset/verovelat taseessa	8,3	35,9	-141,1	-96,9

LASKENNALLISTEN VEROJEN MUUTOKSET VUODEN 2008 AIKANA

Milj. €	1.1.2008	Tuloslaskelmaan kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	31.12.2008
Laskennalliset verosaamiset				
Tappiot	0,0	62,6	0,0	62,6
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	0,1	0,6	0,0	0,7
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	0,1	63,2	0,0	63,3
Laskennalliset verovelat				
Poistoero ja muut vapaaehtoiset varaukset	-3,5	-0,1		-3,5
Käyvän arvon muutokset	-118,2	-95,9	169,0	-45,1
Tasoisvastuu	-4,4	-1,1		-5,5
Muut veronalaiset tilapäiset erot	0,0	-0,9		-0,9
Laskennalliset verovelat yhteensä	-126,1	-97,9	169,0	-55,0
Laskennalliset verosaamiset/verovelat taseessa	-126,0	-34,7	169,0	8,3

32 MUUT VELAT

Milj. €	2009	2008
Korot	18,1	22,8
Velat jälleenvakuutus toiminnasta	5,0	5,2
Muut velat	47,2	214,2
Yhteensä	70,2	242,2

33 EHDOLLISET VELAT JA SITOUKUKSET

Milj. €	2009	2008
Taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Merkintäsitoumukset	369,5	307,7

Milj. €	2009	2008		
	Annettu vakuus	Velat/ sitoumukset	Annettu vakuus	Velat/ sitoumukset

Vakuudeksi annettu omaisuus				
Sijoitukset				
- Sijoitusarvopaperit	0,4	0,0	0,4	0,0

Milj. €	2009	2008	
Muut sitoumukset			
IT-hankinnat		0,4	3,4

Ei-purettavissa olevat vuokrasopimukset

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat

yhden vuoden kuluessa		1,7		2,0
yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua		6,8		6,9
yli viiden vuoden kuluttua		2,5		2,5
Yhteensä		11,0		11,4

Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevien saatavien vuokrien kokonaismäärä		0,1		0,1
--	--	-----	--	-----

Kaudella kuluksi kirjatut vuokrat ja edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat eriteltyinä

- vähimmäisvuokrat		-1,8		-1,7
- edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat		0,2		0,1
Vuokrakulut yhteensä		-1,7		-1,6

Konserni on vuokrannut neljä toimistokiinteistöä, yhteensä 7 255 m². Vuokrasopimukset on tehty 3–10 vuodeksi.

Konserni on edelleenvuokrannut em. tiloista 530 m².

Merkintäsitoumuksista 345,4 miljoonaa euroa on pääomarahastojen sijoitussitoumuksia. Pääoma näihin sitoutuu jatkossa usean vuoden aikana sitä mukaa kuin rahastot tekevät uusia sijoituksia.

2009

Lainaksi annetut arvopaperit

Kotimaiset osakkeet		
Osakkeiden lukumäärä		837 000
Jäljellä oleva hankintameno		10,3
Käypä arvo		11,2

Lainat ovat milloin tahansa keskeytettävissä ja niistä on saatu turvaava vakuus.

34 TYÖSUHDE-ETUUKSET

ELÄKE-ETUUKSET

Henkilöstön perus- ja lisäläketurva on hoidettu vakuutusilla.

LYHYTAIKAISET TYÖSUHDE-ETUUKSET

Mandatum Life -konsernissa on lyhytaikaisia henkilöstön kannustinjärjestelmiä, joiden ehdot vaihtelevat vuosittain. Pääosa järjestelmistä on sidottu Mandatum Life -konsernin vuosittaisiin tulospalkkioihin. Tulospalkkiot kirjataan sen tilikauden kuluksi, jolta ne syntyvät. Arvio vuodelta 2009 maksettavasta tulospalkkiosta on 1,7 miljoonaa euroa.

JOHDON JA ASIANTUNTIJOIDEN PITKÄAIKAISET KANNUSTINJÄRJESTELMÄT

Sampo Oyj:n hallitus on päättänyt pitkäaikaisista kannustinjärjestelmistä 2008 I – 2009 I Sammon johdolle ja asiantuntijoille. Sammon hallitus on valtuuttanut nimitysvaliokunnan tai konsernijohtajan päättämään kannustinjärjestelmään kuuluvista henkilöistä ja heille tulevien suorituspalkkion määräytymisperusteena olevien bonusyksiköiden määrästä. Mandatum Life -konsernissa kuului ohjelman 2008 I piiriin 10 henkilöä ja ohjelman 2009 I piiriin 16 henkilöä vuoden 2009 lopussa.

Suorituspalkkion määrä riippuu Sammon A-osakkeen kurssikehityksestä ja vakuutusliikkeen tuotosta (IM). Yhden laskennallisen bonusyksikön arvo on Sammon A-osakkeen vaihdolla painotettu keskipäivän ohjelmien ehdoissa määrättyä ajankohtana vähennettynä lähtökurssilla, jota oikaistaan kannustimen maksupäivään mennessä maksetulla osakekohtaisella osingolla. Ohjelmien lähtökurssit ennen osinkoja ovat 16,49–17,26 euroa. Laskennallisen bonusyksikön arvo on maksimissaan 28–28,49 euroa vähennettynä osinko-oikaistulla lähtökurssilla. Ohjelmien vakuutusliikkeen tuottokriteerillä on kolme tasoa. Suorituspalkkio maksetaan kokonaisuudessaan, mikäli vakuutusliikkeen tuotto on 4 prosenttia tai yli. Mikäli vakuutusliikkeen tuotto on 2–3,99 prosenttia, palkkiosta maksetaan 50 prosenttia. Mikäli tunnusluku jää tämän alle, suorituspalkkiota ei makseta.

Kussakin ohjelmassa on kolme suorituskautta ja palkkiot maksetaan käteisenä kolmessa erässä. Ohjelmissa suorituspalkkion saajan tulee ostaa Sammon A-osakkeita sisäpääomien osana ensimmäisenä mahdollisena ajankohtana 30 prosentilla saamansa suorituspalkkion määrästä verojen ja vastaavien maksujen vähentämisen jälkeen, ja pitää osakkeita omistuksessaan 2008 I -ohjelmassa yhden vuoden ja 2009 I -ohjelmassa kahden vuoden ajan. Suorituspalkkiot saatetaan maksaa ennakkoisesti liittyen mahdollisiin konsernirakenteen muutoksiin tai työsuhteen päättymiseen erikseen määritellyistä syistä. Ohjelmien käypä arvo arvioidaan käyttäen Black-Scholes-hinnoittelumallia.

	2008 I	2008 II	2009 I
Ehdot hyväksytyt*	16.1.2008	7.5.2008	27.8.2009
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2008	480	5	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2009	336	-	595
Kausi päättyi I 30 %	Q1–2009	Q3–2009	Q2–2011
Kausi päättyi II 35 %	Q3–2009	Q1–2010	Q2–2012
Kausi päättyi III 35 %	Q2–2010	Q4–2010	Q2–2013
Maksuajankohta I 30 %	6–2009	12–2009	9–2011
Maksuajankohta II 35 %	1–2010	6–2010	9–2012
Maksuajankohta III 35 %	9–2010	3–2011	9–2013
Sampo A -kurssi ehtojen hyväksymispäivänä eur*	18,23	18,02	16,74
Lähtökurssi eur**	17,26	18,44	16,49
Lähtökurssi oikaistuna osingolla eur 31.12.2009	15,26	17,64	16,49
Sampo A -päättöskurssi 31.12.2009	17,02		
Perusarvo yhteensä (milj. euroa)	0,5	0	0,2
Velka yhteensä (milj. euroa)	0,7		
Raportointikauden kulu yhteensä (milj. euroa)	0,6		

* Kannustimien myöntämispäivät vaihtelevat

** 10 päivän vaihdolla painotettu keskipäivän hyväksymispäivästä

SAMPO 2006 OSAKEKANNUSTINJÄRJESTELMÄ

Sampo Oyj:n varsinainen yhtiökokous päätti 5.4.2006 Sampo 2006 osakekannustinjärjestelmästä. Ohjelma koskee Sampo Oyj:n tai sen tytäryhtiöiden johtohenkilöitä sekä Sammon konsernihoitajaa. 11.5.2006 Sampo Oyj:n hallitus kohdensi 75 000 osaketta Mandatum Life -konsernin palveluksessa olevalle henkilölle.

Maksettavaksi tulevan palkkion määrä perustuu puoliksi Sammon A -osakkeen kurssikehitykseen ja puoliksi vakuutusliikkeen tuoton (IM) kehitykseen. Ohjelmassa on kolme performanssikautta ja ne kattavat vuodet 2006–2010. Kukin maksuerä vastaa maksimissaan yhtä kolmasosaa osakkeiden kokonaismäärästä. Ohjelman ehdot sisältävät palkkion määrään liittyvän rajoitteen, minkä mukaan palkkion määrää vähennetään, mikäli Sammon osakekurssi nousee yksittäisellä performanssikaudella yli 160 prosenttia. Palkkiona suoritettaviin osakkeisiin liittyy osittainen kahden vuoden luovutusrajoitus. Sammon hallitus voi päättää myös palkkion suorittamisesta osittain tai kokonaan käteisenä osakkeiden sijaan.

Järjestelmän mukainen palkkio suoritetaan kolmessa erässä. Toinen erä, 208 500 euroa, suoritettiin kannustinjärjestelmän ehtojen mukaisesti joulukuussa 2009. Palkkio suoritettiin rahana siten, että palkkion saajalla oli velvoite ostaa Helsingin pörssistä Sammon A-sarjan osakkeita vähintään 50 prosentilla palkkiosta verojen ja vastaavien maksujen jälkeen.

Performanssikaudet	Kausi I	Kausi II	Kausi III
Osakekurssi	Q1 2006–Q3 2008	Q4 2006–Q3 2009	Q4 2007–Q3 2010
Vakuutusliikkeen tuotto	2006–9/2008	2007–9/2009	2008–9/2010
		Osinkokorjattu osakekurssin nousu	Vakuutusliikkeen tuotto
Performanssiehdot kausille			
Vähimmäispalkkion edellytys		26 %	5 %
Enimmäispalkkion edellytys		64 %	10,5 %
Maksu vähimmäisedellytyksen täytyessä kokonaismäärästä		20 %	40 %

Maksu vähimmäis- ja enimmäismäärän välillä kasvaa lineaarisesti.

Kannustinohjelman käypä arvo myöntämispäivänä on arvioitu käyttäen Black-Scholes-hinnoittelumallia. Markkinaperusteisen kannustinosan (osakekurssi) käyvässä arvossa on huomioitu hinnoittelumallilla arvioitu toteuma palkkiona maksettavien osakkeiden määrästä. Ei-markkinaperusteisia ehtoja (IM) ei huomioitu niihin perustuvan kannustinosan käyvässä arvossa, vaan nämä ehdot otetaan huomioon arvioitaessa osakkeiden määrää, joihin oletetaan syntyvän oikeus oikeuden syntymisjakson kuluessa. Tältä osin konserni päivittää oletuksen ei-markkinaehtoisten ehtojen toteumasta jokaisena väli- ja tilinpäätöspäivänä. Hinnoittelumallissa käytetty volatiliiteetti, 38,0 prosenttia, oli kahden ja puolen vuoden viikkohavainnoista laskettu historiallinen volatiliiteetti. Muut mallissa käytetyt tekijät olivat riskitön korko 0,40–2,80 prosenttia sekä 5 prosentin osinkotuotto.

Keskimääräinen käypä arvo myönnetylle osakkeelle myöntämispäivä

palkkiolle joka perustuu osakekurssiin, EUR	4,18
palkkiolle joka perustuu IM -ehtoihin, EUR	14,76

Kannustinjärjestelmästä aiheutunut raportointikauden kulu oli 0,1 miljoonaa euroa.

35 LÄHIPIIRITIEDOT

JOHTOON KUULUVAT AVAINHENKILÖT

Mandatum Life -konsernin johtoon kuuluvia avainhenkilöitä ovat Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön hallituksen jäsenet ja johtoryhmä.

Milj. €	2009	2008
Johtoon kuuluville avainhenkilöille maksettu kompensatio		
Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	1,5	1,6
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	0,3	0,3
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	0,7	0,3
Yhteensä	2,5	2,1

Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät tilikaudelle kirjatut palkat ja tulospalkkiot sosiaaliturvamaksuineen.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet sisältävät TyEL-perusvakuutuksen perusteella tilikaudelle kirjatut maksut sekä vapaaehtoiset lisäeläkemaksut.

Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaisten kannustinjärjestelmien perusteella tilikaudelle kirjatut palkkiot. Palkkiot määräytyvät konsernitasoisten ehtojen perusteella. Mandatum Life maksaa palkkiosta omien avainhenkilöidensä osuuden. (liite 34)

	2009	2008
Osakkuusyhtiöt		
Rahoitusmarkkinavälineet, myytävissä olevat	29,1	18,9

36 TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

Milj. €	2009	2008
KHT-yhteisö Ernst & Young Oy		
Tilintarkastus	0,3	0,4
Veroneuvonta	0,0	0,0
Muut palkkiot	0,0	0,1
Yhteensä	0,3	0,5

37 OIKEUDENKÄYNNIT

Mandatum Life on osapuolena oikeudenkäynneissä, joissa käsittely on kesken 31.12.2009. Oikeudenkäynnit koskevat tavanomaisia liiketoimia. Asiantuntija-arvioiden mukaan ei ole todennäköistä, että oikeudenkäyntien tuloksena olisi tulossa merkittäviä menetyksiä.

38 TILIKAUDEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

8. helmikuuta 2010 pidetyssä kokouksessa hallitus päätti ehdottaa 4. maaliskuuta 2010 pidettävälle yhtiökokoukselle, että osinkoa ei jaeta.

39 SIIJOITUKSET TYTÄRYHTIÖISSÄ

KONSERNIN EMO- JA TYTÄRYRITYSSUHTEET OVAT SEURAAVAT:

	Kotimaa	Omistus- osuus (%)	Osuus äänivallasta (%)
Emoyritys: Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	Suomi		
Asunto Oy Nastolan Niinitie 36	Suomi	89,55	89,55
Asunto Oy Nastolan Niinitie 50	Suomi	89,55	89,55
Asunto Oy Nastolan Niinitie 52	Suomi	89,55	89,55
Kiinteistö Oy Järvenpään Asemakatu 4	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Aapelinkatu 6	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Hyvinkään Sampotalo	Suomi	81,37	81,37
Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Karhulinna	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Jäkälävaara	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kaupintie 5	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Laurin-Salpa	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Leppävaaran Säästötammi	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Matinkatu 8	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Nastolan Niinirinne	Suomi	89,55	89,55
Kiinteistö Oy Nastolan Niinitie	Suomi	89,55	89,55
Kiinteistö Oy Niittymaanpolku	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Oulun Sammonkatu 16	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Oulun Torikatu 21–23	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Ahti Business Park	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Rautalaani	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Satomaininki	Suomi	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Tampereen Hatanpäänvaltie 18	Suomi	100,00	100,00
Upon Asunnot Oy	Suomi	100,00	100,00
SE Sampo Life Insurance Baltic	Viro	100,00	100,00

Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön emoyhtiö on Sampo Oyj, Suomi, joka omistaa Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön koko osakekannan.

40 OSAKESIJOITUKSET

MUUT KUIN TYTÄR- JA OSAKKUUSYHTIÖOSAKKEET JA OSUDET

	Maa	Kpl	Osuus osakkeista %	Kirjanpitoarvo = Käypä arvo Milj. EUR
Kotimaiset pörssiosakkeet				
Alma Media Oyj	Suomi	6 655 512	8,92	49,4
Amanda Capital Oyj	Suomi	2 053 296	9,02	3,5
Amer Sports Oyj	Suomi	1 600 430	1,32	11,1
Basware Oyj	Suomi	550 000	4,80	8,0
Comptel Oyj	Suomi	19 569 925	18,28	15,1
Elisa Corporation	Suomi	650 000	0,39	10,3
Finnair Oyj	Suomi	2 400 000	1,87	9,0
Finnlines Oyj	Suomi	773 500	1,65	5,3
Fortum Oyj	Suomi	1 825 886	0,21	34,6
Kemira Oyj	Suomi	2 617 736	1,69	27,2
Kesko Oyj	Suomi	515 153	0,52	11,8
Konecranes Oyj	Suomi	500 000	0,81	9,5
Lassila & Tikanoja Oyj	Suomi	2 231 238	5,75	35,7
Metso Oyj	Suomi	855 659	0,57	21,1
Neste Oil Oyj	Suomi	1 051 088	0,41	13,1
Nokia Oyj	Suomi	2 950 000	0,08	26,3
Nokian Renkaat Oyj	Suomi	947 085	0,76	16,1
Norvestia Oyj	Suomi	1 789 538	11,68	13,4
Oriola KD Oyj	Suomi	2 295 086	1,52	10,1
Outokumpu Oyj	Suomi	915 000	0,50	12,1
Pöyry Oyj	Suomi	804 200	1,36	9,0
Salcomp Oyj	Suomi	3 724 000	9,55	7,1
Sanoma Oyj	Suomi	792 001	0,49	12,4
Stora Enso Oyj	Suomi	2 500 000	0,32	12,2
Teleste Oyj	Suomi	1 679 200	9,43	6,1
Turvatiimi Oyj	Suomi	5 699 436	5,04	1,4
UPM-Kymmene Oyj	Suomi	2 700 000	0,52	22,4
Uponor Oyj	Suomi	1 557 789	2,13	23,3
Vaisala Oyj	Suomi	766 650	4,21	19,2
YIT Oyj	Suomi	5 507 004	4,33	79,5
Yhteensä				535,3
Muut pörssiyritykset				22,3
Muut pörssiyritykset yhteensä				557,6
Muut yritykset				
Metsä Tissue Oyj	Suomi	553 407	6,07	11,1
Sijoitusrahastot				
Danske Invest Emerging Asia Kasvu	Suomi	1 820 318		48,2
Danske Invest Emerging Markets Debt Kasvu	Suomi	15 226 632		26,4
Danske Invest European Opportunities Kasvu	Suomi	19 375 369		15,9
Danske Invest High Yield Kasvu	Suomi	112 728 951		130,6
Danske Invest Japani Osake Kasvu	Suomi	403 618 921		35,6
Danske Invest Trans-Balkan kasvu	Suomi	465 974		5,3
Fourton Odysseus Kasvu	Suomi	102 880		16,5
Pääomarahastot				
ANL Kiinteistöt I Ky.	Suomi			19,6
Amanda III Eastern Private Equity Ky	Suomi			6,5
CapMan Real Estate I Ky	Suomi			13,2
Mandatum Pääomarahasto I Ky	Suomi			9,5
Yhteensä				338,4
Muut osakkeet ja osuudet				37,7
Kotimaiset osakkeet ja osuudet yhteensä				933,7

	Maa	Kpl	Osuus osakkeista %	Kirjanpitoarvo = Käypä arvo Milj. EUR
Ulkomaiset muut yhtiöt				
BenCo Insurance Holding B.V.	Alankomaat	389 329	10,00	6,6
EQT IV ISS Co-investment Limited Partnership	Iso-Britannia	872 610	12,52	8,7
Yhteensä				15,3
Ulkomaiset sijoitusrahastot				
APS Japan Growth Fund	Irlanti	183 278		10,0
Aberdeen Global Asia Pacific Equity Fund	Iso-Britannia	1 053 348		40,2
Brevan Howard Fund B	Yhdysvallat	817 500		5,7
Comac Global Macro Fund	Yhdysvallat	1 000 000		6,9
Comgest Panda	Luxemburg	19 776		32,2
Danske Invest High Dividend A	Luxemburg	1 533 834		25,9
GSAMI China Funds X EUR Accumulation Class Shares	Yhdysvallat	700 000		8,4
Gartmore Latin America A	Iso-Britannia	2 475 895		39,8
Goldman Sachs Asset Management Liquidity Partners 2007	Yhdysvallat	512 415		21,0
iShares S&P 500 Index Fund ETF	Yhdysvallat	1 401 690		108,8
Lloyd George Asia Small Companies Fund	Hong kong	233 008		16,2
New Russian Generation Limited	Iso-Britannia	6 360 905		8,4
Prosperity Cub Fund	Iso-Britannia	237 181		45,8
Prosperity Russia Domestic Fund	Iso-Britannia	38 836 000		14,0
Richelieu France	Ranska	32 410		10,3
The Lyxor DJ Eurostoxx 50 ETF	Ranska	3 424 853		103,3
The Lyxor ETF DJ Stoxx 600 Insurance	Ranska	955 257		14,1
The Lyxor ETF MSCI India	Ranska	977 483		10,5
iShares DJ US Oil Equipment and Services	Yhdysvallat	455 000		13,6
Ulkomaiset pääomarahastot				
Access Capital L.P.	Iso-Britannia			7,1
BOF III CV Investors LP (Gilde Buyout Fund III)	Iso-Britannia			5,8
Behrman Capital III L.P.	Yhdysvallat			8,0
CapMan Buyout VIII (Guernsey) L.P.	Iso-Britannia			5,7
CapMan Equity VII B L.P.	Iso-Britannia			7,5
Duke Street Capital Structured Solutions	Iso-Britannia			22,4
EQT IV (No. 1) Limited Partnership	Iso-Britannia			6,1
EQT V (General Partner) LP	Iso-Britannia			9,5
Goldman Sachs Loan Partners I, L.P.	Yhdysvallat			13,5
Goldman Sachs Loan Partners I, L.P. Debt EUR	Yhdysvallat			22,0
Goldman Sachs Loan Partners I, L.P. Debt USD	Yhdysvallat			51,8
Goldman Sachs Petershill Fund Offshore, L.P.	Yhdysvallat			14,2
Montagu Fund III L.P.	Iso-Britannia			7,2
Mount Kellet Capital Partners (Cayman), L.P.	Yhdysvallat			13,5
Pai Europe IV L.P.	Iso-Britannia			6,0
Russia Partners II L.P.	Yhdysvallat			7,4
Thomas H. Lee Equity Fund V L.P.	Yhdysvallat			5,5
VenCap 9 LLC (Preferential Equity Investors II LLC)	Iso-Britannia			6,0
Yhteensä				769,5
Muut osakkeet ja osuudet				86,3
Ulkomaiset osakkeet ja osuudet yhteensä				855,8

Taulukko sisältää yli 5 miljoonan euron omistukset (käypä arvo) ja pörssiyrityksiä lisäksi yli 5 prosenttia ylittävät omistukset.

Tunnusluvut

Milj. e	2009 IFRS	2008 IFRS	2007 IFRS	2006 IFRS	2005 IFRS
Vakuutusmaksutulo	809	536	624	665	655
Liikekustannussuhde, %	109 %	111 %	101 %	102 %	94,0 %
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo in, %	16,8 %	-7,8 %	5,0 %	9,4 %	11,8 %
Kokonaispääoman tuotto (käyvin arvo in), %	15,4 %	-6,6 %	5,4 %	9,7 %	11,5 %
Vakavaraisuuspääoma vastuovelasta, %	18,5 %	7,9 %	16,5 %	20,1 %	21,3 %
Markkinaosuus Suomessa, %	24,9 %	19,3 %	19,8 %	20,4 %	19,5 %
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	450	428	384	365	347

VAKAVARAISUUSPÄÄOMA

Milj. e	2009 IFRS	2008 IFRS	2007 IFRS	2006 IFRS	2005 IFRS
Oma pääoma	738	243	819	940	952
Ehdotettu voitonjako	0	0	-200	-200	-150
Taseen ulkopuoliset arvostuserot	16	21	20	18	18
Pääomalainat	100	100	100	100	100
Aineettomat hyödykkeet	-14	-14	-11	-6	-4
Taseeseen sisältyvät laskennalliset verovelat	90	34	118	181	160
Muut erät	0	0	0	0	0
	930	384	846	1033	1 077

KOKONAISTULOS

Milj. e	2009	2008	2007	2006	2005
Liikevoitto	141	143	382	343	245
Käyvän arvon rahaston muutos	543	-650	-236	91	230
Taseen ulkopuolisten arvostuserojen muutos	-5	1	2	0	-19
	679	-506	148	434	455

SIOJITUSTEN TUOTTO KÄYVIN ARVO IN

Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	2009	2008	2007	2006	2005
Lainasaamiset	2,0 %	4,4 %	7,8 %	0,0 %	0,0 %
Joukkovelkakirjalainat	16,7 %	0,6 %	1,9 %	1,4 %	5,9 %
* josta korkorahastoja	38,6 %	-35,0 %	0,1 %	6,3 %	9,7 %
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	2,1 %	5,0 %	4,1 %	2,9 %	2,1 %
* josta korkorahastoja	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Osakkeet ja osuudet	29,0 %	-44,4 %	9,8 %	25,7 %	27,5 %
Kiinteistösijoitukset	14,7 %	8,3 %	9,5 %	9,9 %	7,7 %
* josta sijoitusrahastoja ja yhteissijoitusryityksiä	27,7 %	27,7 %	170,9 %	0,0 %	0,0 %
Muut sijoitukset	0,0 %	41,2 %	24,6 %	-5,5 %	10,7 %
Sijoitukset yhteensä	15,9 %	-7,5 %	5,2 %	9,4 %	12,0 %
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut					
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo in	15,7 %	-7,8 %	5,0 %	9,4 %	11,8 %

Aikapainotettu tuotto on 16,8 % laskettuna päivätuotoista ns. mukautettua Dietz:n kaavaa käyttäen.

SIOJITUSJAKAUMA KÄYVIN ARVO IN

Milj. e	2009	2008	2007	2006	2005
Lainasaamiset	24	4	0	0	0
Joukkovelkakirjalainat	2 896	2 245	1 628	1 852	2 444
* sisältää korkorahastoja	244	213	276	277	341
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	800	1 452	2 496	2 025	1 423
* sisältää korkorahastoja	0	0	0	0	0
Osakkeet ja osuudet	1 501	981	1 389	1 795	1 919
Kiinteistösijoitukset	124	137	145	142	153
* sisältää sijoitusrahastoja ja yhteissijoitusryityksiä	20	14	5	13	4
Muut sijoitukset	0	2	25	44	11
Sijoitukset yhteensä	5 346	4 820	5 684	5 857	5 951

Tunnuslukujen laskentakaavat

Liikevaihto

Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta
+ sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
+ muut tuotot

Vakuutusmaksutulo

Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Liikekustannussuhde prosentteina

$$\frac{\text{(Liikekulut + korvausten selvittelykulut)}}{\text{Kuormitustulo}} \times 100$$

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin

Sijoitusten tuotto käyvin arvoin suhteessa sitoutuneeseen pääomaan laskettu ns. mukautettua Dietz'in kaavaa käyttäen niin, että sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun käypään arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuina sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun.

Kokonaispääoman tuotto prosentteina (käyvin arvoin)

$$\frac{\begin{aligned} &\text{(Liikevoitto} \\ &+ \text{korkokulut ja muut rahoituskulut} \\ &+ \text{perustekorkokulu} \\ &+ \text{käyvän arvon rahaston muutos ennen veroja} \\ &+ \text{taseen ulkopuolisten sijoitusten arvostuserojen muutos)} \end{aligned}}{\begin{aligned} &\text{(Taseen loppusumma} \\ &- \text{velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista} \\ &+ \text{taseen ulkopuoliset sijoitusten arvostuserot)} \end{aligned}} \times 100$$

(nimittäjässä vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Vakavaraisuusaste prosentteina vastuvelasta, IFRS

Vakavaraisuuspääoma suhteessa vakuutus- ja sijoitussopimusten velkaan vähennettynä 75%:lla sijoitussidonnaisten vakuutus- ja sijoitussopimusten veloista (%).

Markkinaosuus

$$\frac{\text{Vakuutusmaksutulo}}{\text{Kaikkien henkivakuutusyhtiöiden vakuutusmaksutulo}}$$

Tilintarkastuskertomus

Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön yhtiökokoukselle

Olemme tarkastaneet Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.2009 - 31.12.2009. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja että varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Tilintarkastajan tulee suorittaa tilintarkastus Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti ja sen perusteella antaa lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja tilintarkastuksen suunnittelua ja suorittamista siten, että saadaan kohtuullinen varmuus siitä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa ei ole olennaisia virheellisyksiä ja että emoyhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja ovat toimineet osakeyhtiölain ja vakuutusyhtiölain mukaisesti.

Tilintarkastustoimenpiteillä tulisi varmistua tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukujen ja muiden tietojen oikeellisuudesta. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa on väärinkäytöksestä tai virheestä johtuva olennainen virheellisyys. Tarvittavia tarkastustoimenpiteitä suunniteltaessa arvioidaan myös tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laadintaan ja esittämiseen liittyvää sisäistä valvontaa. Lisäksi arvioidaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleistä esittämistapaa, tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sekä johdon tilinpäätöksen laadinnassa soveltamia arvioita.

Tilintarkastus on toteutettu Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Käsityksemme mukaan olemme suorittaneet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvia tarkastustoimenpiteitä lausuntoamme varten.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Helsingissä 1. maaliskuuta 2010

Ernst & Young Oy
KHT-yhteisö

Tomi Englund
KHT

Kunto Pekkala
KHT

MANDATUM HENKIVAKUUTUSOSAKEHTIÖ

POSTIOSOITE PL 627, 00101 HELSINKI
REKISTERÖITY KOTIPAikka JA OSOITE
BULEVARDI 56, 00120 HELSINKI
Y-TUNNUS 0641130-2

WWW.MANDATUMLIFE.FI